
Diagnoza sytuacji społeczno- gospodarczej oraz przestrzenno- infrastrukturalnej Powiatu Kozienickiego

Kozienice, 2021 r.

1. Wstęp.....	3
2. Informacje ogólne.....	3
3. Społeczeństwo i demografia.....	5
4. Edukacja.....	11
4.2. Skolaryzacja.....	11
4.3. Placówki edukacyjne.....	12
5. Problemy i usługi społeczne.....	18
6. Ochrona zdrowia.....	24
7. Kapitał społeczny.....	26
8. Rynek pracy.....	28
9. Gospodarka i przedsiębiorczość.....	34
9.1. Przedsiębiorstwa działające na terenie powiatu.....	34
9.2. Atrakcyjność inwestycyjna.....	37
9.3. Instytucje otoczenia biznesu.....	38
10. Przestrzeń i środowisko.....	39
10.1. Zagospodarowanie przestrzeni.....	39
10.2. Obszary chronione.....	41
10.3. Jakość powietrza.....	44
10.4. Hydrologia i geologia.....	44
10.5. Gospodarka komunalna.....	45
11. Infrastruktura.....	46
11.1. Infrastruktura techniczna.....	46
11.2. Infrastruktura komunikacyjna.....	48
Transport drogowy i kolejowy.....	48
Ścieżki rowerowe.....	51
Transport.....	51
12. Mieszkalnictwo.....	53
13. Kultura i turystyka.....	56
13.2. Kultura.....	56
Turystyka.....	57
Zabytki.....	58
14. Finanse.....	61
15. Spis tabel i rysunków.....	63

1. WSTĘP

Diagnoza Powiatu Kozienickiego sporządzona jest w celu przedstawienia uwarunkowań oraz potencjałów i problemów powiatu. Te zaś posłużą do opracowania dokumentu strategicznego, jakim jest Strategia Rozwoju Powiatu Kozienickiego na lata 2021 -2030. Przeprowadzenie dokładnej analizy jest w tym wypadku kluczowe. Część diagnostyczna obejmuje m.in. zagadnienia społeczne, gospodarcze i przestrzenne. Informacje na ten temat dotyczą obszaru w granicach powiatu i obejmują ostatnie 6 lat. Możliwie najświeższe dane zostały pobrane z następujących źródeł:

- Starostwa Powiatowego i jego jednostek organizacyjnych,
- Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego,
- Bazy Danych Obiektów Topograficznych,
- Biuletynów Informacji Publicznej,
- Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej,
- Narodowego Funduszu Zdrowia,
- Państwowej Komisji Wyborczej.

Badaniu poddano także: Strategię Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku oraz inne dokumenty strategiczne i operacyjne Powiatu takie jak: Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Kozienickiego na lata 2021 – 2025 z perspektywą do roku 2029, Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Kozienickiego na lata 2021-2026, Program Działań na Rzecz osób z Niepełnosprawnościami w Powiecie Kozienickim na lata 2021-2027.

Analiza powyższych źródeł informacji pozwoliła na jak najgłębsze rozpoznanie i zdefiniowanie wyzwań, przed którymi w niedalekiej przyszłości stanie powiat Kozienicki. Przy opracowaniu diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej i przestrzennej powiatu kozienickiego wykorzystano analizy dynamiczne oraz benchmarkingowe, w których zestawia się wskaźniki wybranych powiatów porównawczych.

Istotnym źródłem informacji były również dane zebrane podczas warsztatów diagnostyczno-strategicznych, na których zidentyfikowano bariery i potencjały rozwojowe powiatu. Wyklarowane podczas spotkań wnioski posłużyły do opracowania analizy SWOT.

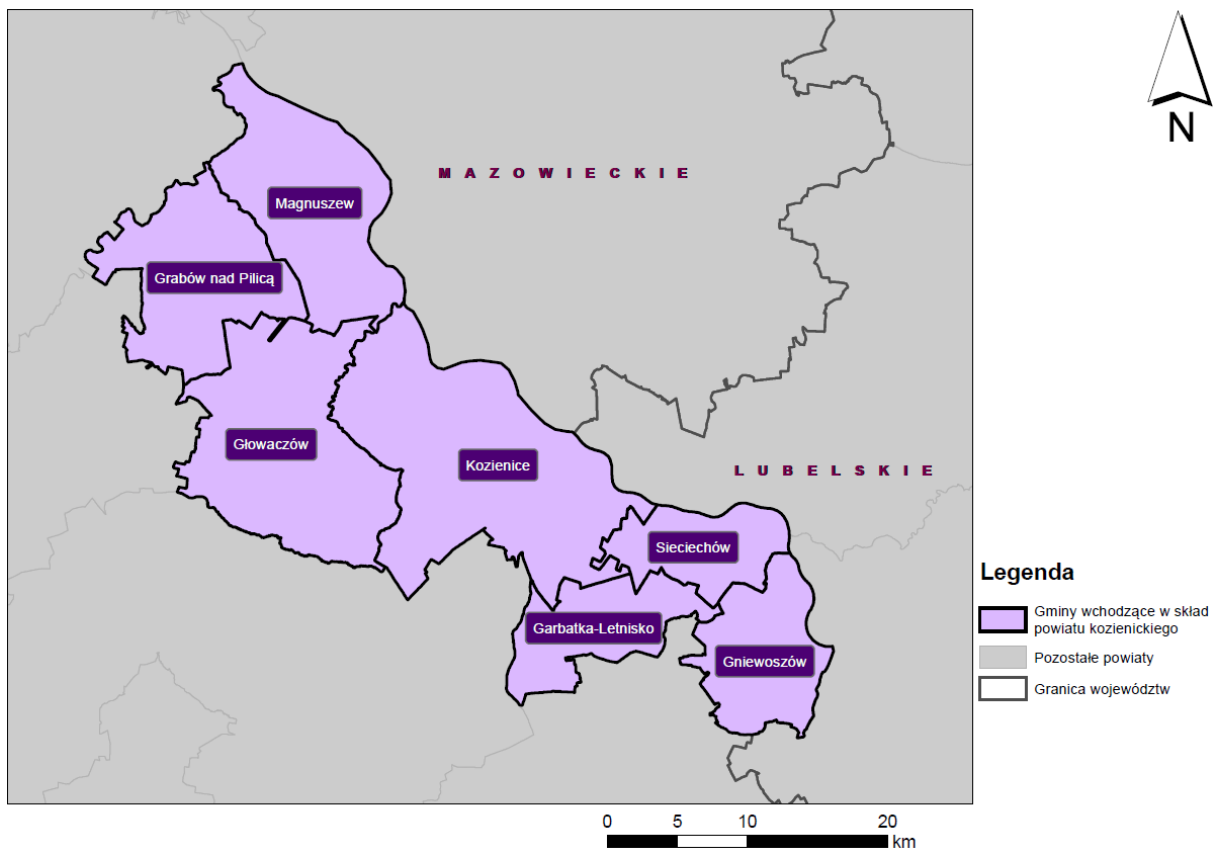
Diagnoza stanowi podstawę do wyznaczenia wizji rozwoju powiatu, a także celów strategicznych, uszczegółowionych w cele operacyjne i kierunki działań, które są odpowiedzią na zidentyfikowane potrzeby rozwojowe.

2. INFORMACJE OGÓLNE

Powiat kozienicki zajmuje powierzchnię 916,1 km² i stanowi 2,6% powierzchni województwa mazowieckiego. Położony jest w południowo-wschodniej części województwa i graniczy z powiatami: białobrzeskim, garwolińskim, grójeckim, radomskim, zwoleńskim oraz dwoma powiatami województwa lubelskiego od wschodu: puławskim i ryckim. Pod względem geograficznym powiat kozienicki leży na Nizinie Środkowomazowieckiej, w widłach rzek Wisły i Pilicy.

W skład powiatu wchodzi:

- gmina miejsko-wiejska: Kozienice,
- gminy wiejskie: Garbatka-Letnisko, Głowaczów, Gniewoszków, Grabów nad Pilicą, Magnuszew, Sieciechów.

Rysunek 1. Położenie gmin wchodzących w skład powiatu kozienickiego

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych BDOT10k

Największą gminą w powiecie kozienickim jest gmina Kozienice (244,03 km²), natomiast najmniejszą powierzchnię posiada gmina Sieciechów (62,52 km²).

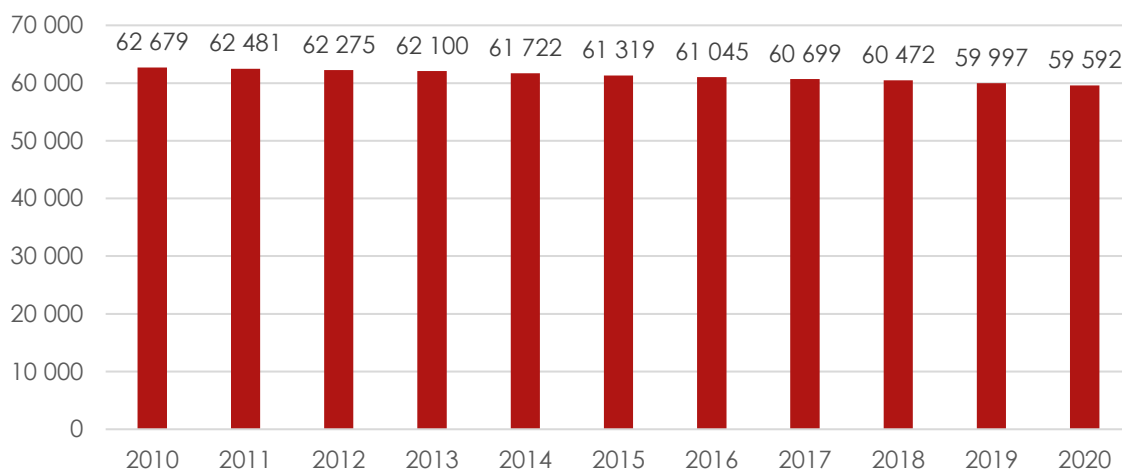
Tabela 1. Powierzchnia gmin w powiecie kozienickim

Nazwa jednostki	Powierzchnia [km ²]
Powiat kozienicki	916,10
Garbatka-Letnisko	73,83
Głowaczów	185,84
Gniewoszków	84,10
Grabów nad Pilicą	124,72
Kozienice	244,03
Magnuszew	141,06
Sieciechów	62,52

Źródło: Opracowanie własne, na podstawie danych Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

3. SPOŁECZEŃSTWO I DEMOGRAFIA

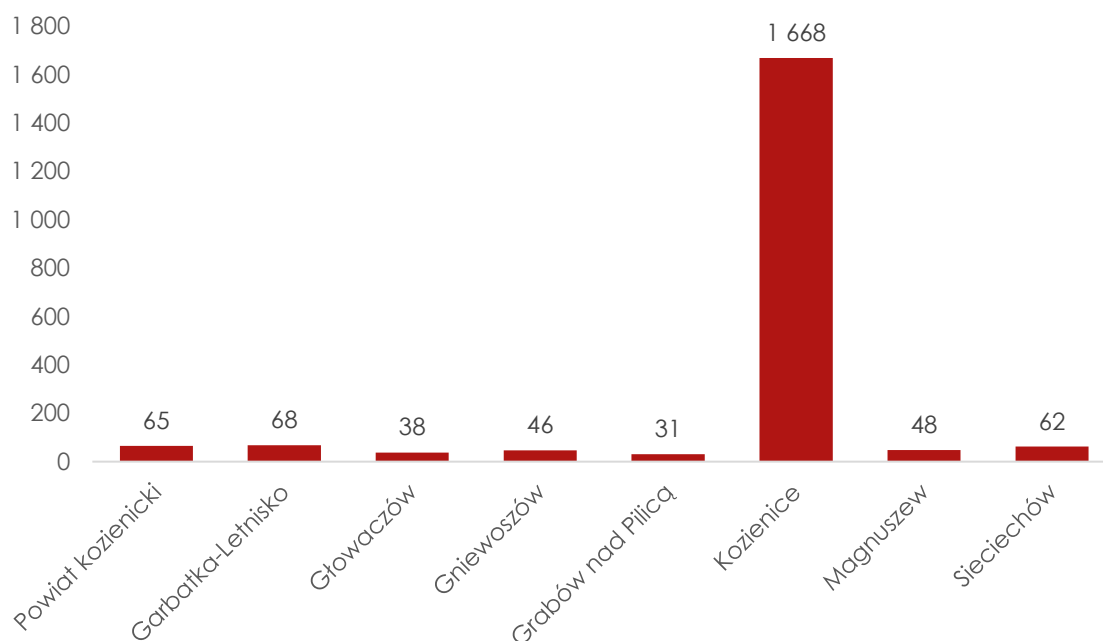
Liczba ludności powiatu kozienickiego na przestrzeni ostatnich dziesięciu lat uległa zmianie. Od 2010 roku liczba ludność powiatu systematycznie zmniejsza się. W 2010 roku wynosiła ona 62 679 osób, natomiast w roku 2020 powiat zamieszkiwało 59 592 osób, co w efekcie daje bilans ujemny wynoszący 3 105 osób. W przeciągu 10 lat liczba ludności powiatu zmniejszała się średnio o ok. 300 osób co rok.

Wykres 1. Liczba ludności powiatu kozienickiego ogółem w latach 2010-2020

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Gęstość zaludnienia w 2020 r. wynosiła 65 osób na km². Powiat kozienicki cechuje się wewnętrznym zróżnicowaniem pod względem gęstości zaludnienia (Wykres 2). Ze względu na swój charakter największą wartością tego wskaźnika wyróżnia się gmina Kozienice. Z kolei na tle powiatów porównawczych powiat kozienicki ma jeden z wyższych wskaźników gęstości zaludnienia (Tabela 2). Jednocześnie widoczna jest tendencja spadkowa gęstości zaludnienia, co wynika ze zmniejszenia się liczby ludności.

Wykres 2. Gęstość zaludnienia w powiecie kozienickim (os/km²)

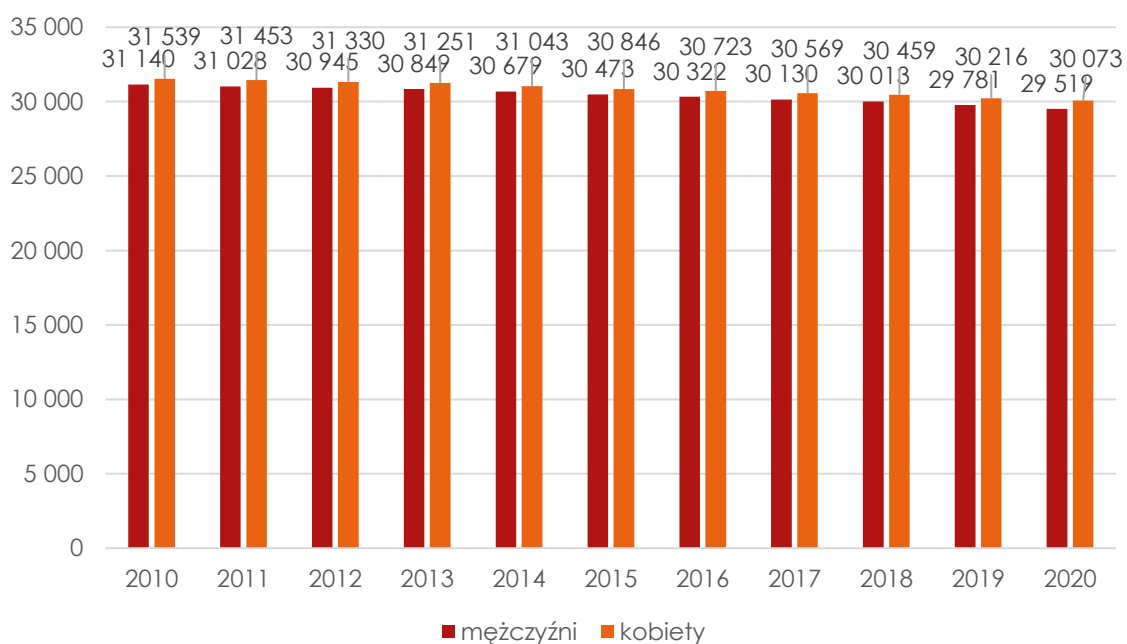
Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Tabela 2. Gęstość zaludnienia w wybranych powiatach

Nazwa jednostki	Gęstość zaludnienia w 2010 roku [os/km ²]	Gęstość zaludnienia w 2020 roku [os/km ²]
Powiat kozienicki	68	65
Powiat białobrzeski	53	52
Powiat garwoliński	84	85
Powiat węgrowski	56	54

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

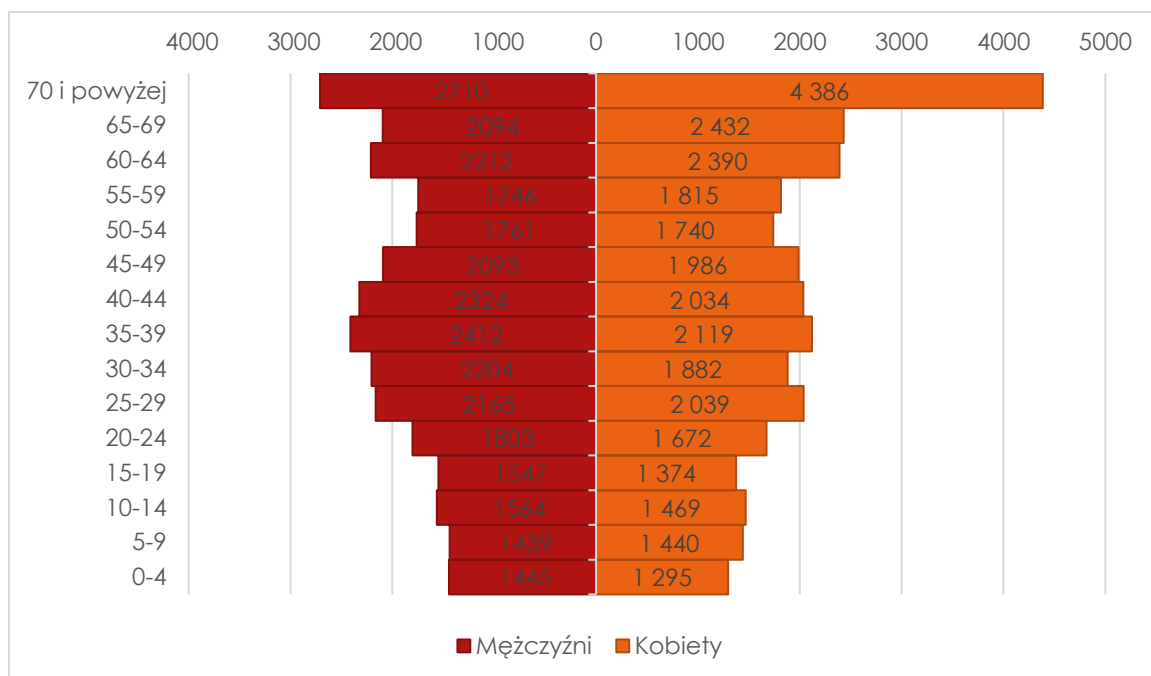
Analiza sytuacji demograficznej (Wykres 3) wykazuje, że liczba kobiet w powiecie kozienickim jest większa od liczby mężczyzn. Różnica ta jest zauważalna szczególnie dla danych z 2020 roku, kiedy to wykazać można większą o 554 liczbę kobiet w stosunku do liczby mężczyzn. Wskaźnik feminizacji dla tego regionu na 2020 rok wynosi 102.

Wykres 3. Demografia powiatu kozienickiego w podziale na liczbę mężczyzn oraz liczbę kobiet w latach 2010-2020

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

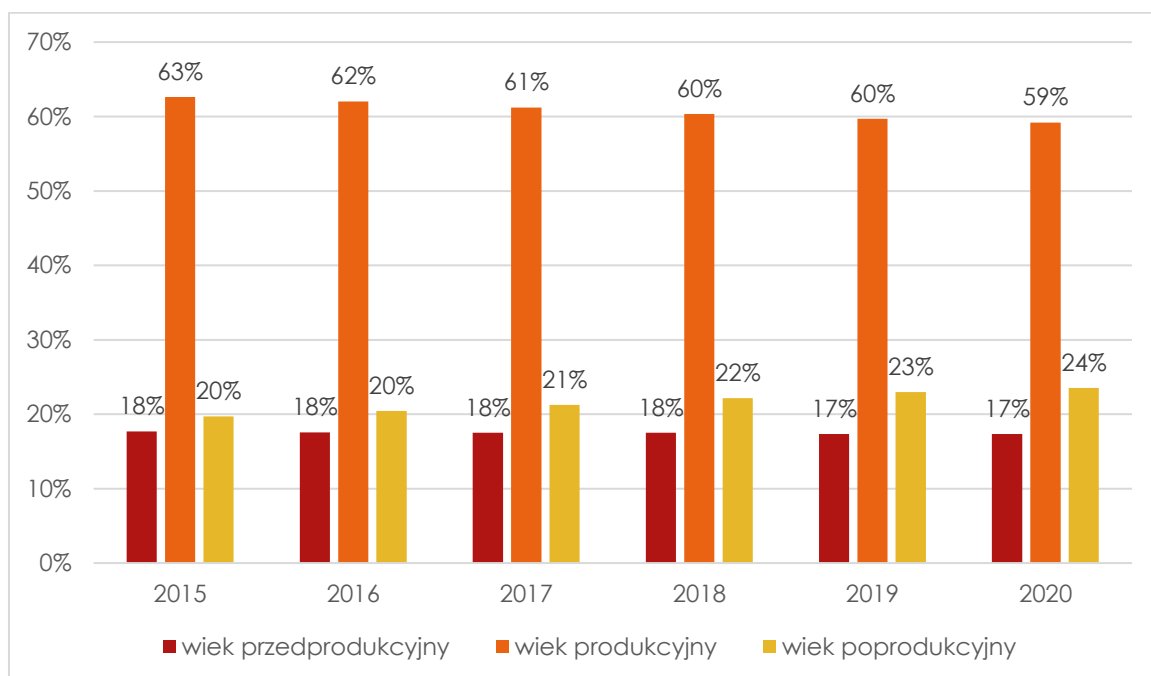
W podziale na grupy wiekowe najbardziej liczną grupę ludności powiatu kozienickiego stanowią osoby w wieku 70 lat i więcej (Wykres 4). Jednocześnie widoczna jest duża dysproporcja między liczbą kobiet a mężczyzn w tym przedziale wiekowym. Struktura wieku w poszczególnie badanych latach wskazuje na występowanie typu społeczeństwa starzejącego się.

Wykres 4. Liczba ludności powiatu kozienickiego w podziale na grupy wiekowe w 2020 roku

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Z roku na rok widać, że udział osób w wieku poprodukcyjnym systematycznie się zwiększa, co jest tendencją ogólnokrajową (Wykres 5). Jednakże udział osób w wieku poprodukcyjnym w powiecie kozienickim jest wyższy niż średnia dla Polski (dla 2020 roku wyniosła ona 22%).

Wykres 5. Ludność w podziale na ekonomiczne grupy wiekowe w powiecie kozienickim w latach 2015-2020

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Średnia oczekiwana długość życia według GUS w podregionie radomskim w roku 2020, do którego zalicza się powiat kozienicki, wyniosła 70,89 lat dla mężczyzn oraz 80,81 lat dla kobiet. Wynik ten jest niższy od średniej wojewódzkiej, gdzie długość życia dla mężczyzn wynosi 72,76 a dla kobiet 80,86 lat. Natomiast

w porównaniu do średniej krajowej długość życia kobiet jest nieco wyższa (80,71). Z kolei wiek mężczyzn jest niższy o prawie 2 lata (72,61).

Na podstawie statystyk prowadzonych przez Główny Urząd Statystyczny widoczne jest, że współczynnik przyrostu naturalnego¹ z każdym rokiem jest coraz mniejszy. W roku 2020 współczynnik ten wynosił aż (-)5,1 (Tabela 3).

Tabela 3. Przyrost naturalny na 1000 ludności w powiecie kozienickim w latach 2015-2020

Rok	Przyrost naturalny na 1000 ludności
2015	-3,0
2016	-2,3
2017	-1,0
2018	-1,2
2019	-3,3
2020	-5,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Na sytuację demograficzną poza przyrostem naturalnym wpływ mają również migracje. Na przestrzeni ostatnich 10 lat zauważyć można, że różnica między imigracją a emigracją jest ujemna w powiecie kozienickim, co oznacza, że więcej osób odpywa niż napływa na dane terytorium. Charakterystycznym dla powiatu kozienickiego jest również to, że odpyw kobiet jest znacznie większy niż mężczyzn (Tabela 4).

Tabela 4. Saldo migracji ogółem dla powiatu kozienickiego w latach 2010-2020

Rok	Saldo migracji ogółem	Saldo migracji mężczyzn	Saldo migracji kobiet
2010	-155	-44	-111
2011	-177	-64	-113
2012	-180	-67	-113
2013	-136	-50	-86
2014	-220	-95	-125
2015	-239	-123	-116
2016	-236	-103	-133
2017	-266	-105	-161
2018	-219	-101	-118
2019	-272	-118	-154
2020	-118	-72	-46

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

W podziale na ekonomiczne grupy wieku migracje na pobyt stały dla powiatu kozienickiego są największe wśród grupy osób w wieku produkcyjnym (Tabela 5).

Tabela 5. Migracje na pobyt stały według ekonomicznych grup wieku w powiecie kozienickim

	Migracje osób w wieku przedprodukcyjnym	Migracje osób w wieku produkcyjnym	Migracje osób w wieku poprodukcyjnym
2010	-35	-132	8
2011	-30	-162	10
2012	3	-198	7

¹ Współczynnik przyrostu naturalnego to stosunek różnicy liczby urodzeń i liczby zgonów do ogólnej liczby ludności w przeliczeniu na 1000 ludności.

	Migracje osób w wieku przedprodukcyjnym	Migracje osób w wieku produkcyjnym	Migracje osób w wieku poprodukcyjnym
2013	9	-157	5
2014	-17	-213	1
2015	-	-	-
2016	-30	-194	1
2017	-49	-217	8
2018	7	-221	10
2019	-22	-237	-1
2020	-4	-101	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Mieszkańcy powiatu kozienickiego najczęściej emigrują do miast. Liczba osób emigrująca do tych ośrodków osadniczych jest ponad dwa razy większa niż wymeldowania ludności ze wsi. Z kolei nowe zameldowania w większości pochodzą z miast, jednak jest ich niewiele więcej niż ze wsi.

Tabela 6. Kierunki migracji ludności z terenu powiatu kozienickiego

	Zameldowania z miast w 2019 roku [os.]	Zameldowania ze wsi w 2019 roku [os.]	Wymeldowania do miast w 2019 roku [os.]	Wymeldowania na wieś w 2019 roku [os.]
Powiat kozienicki	178	127	405	172

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

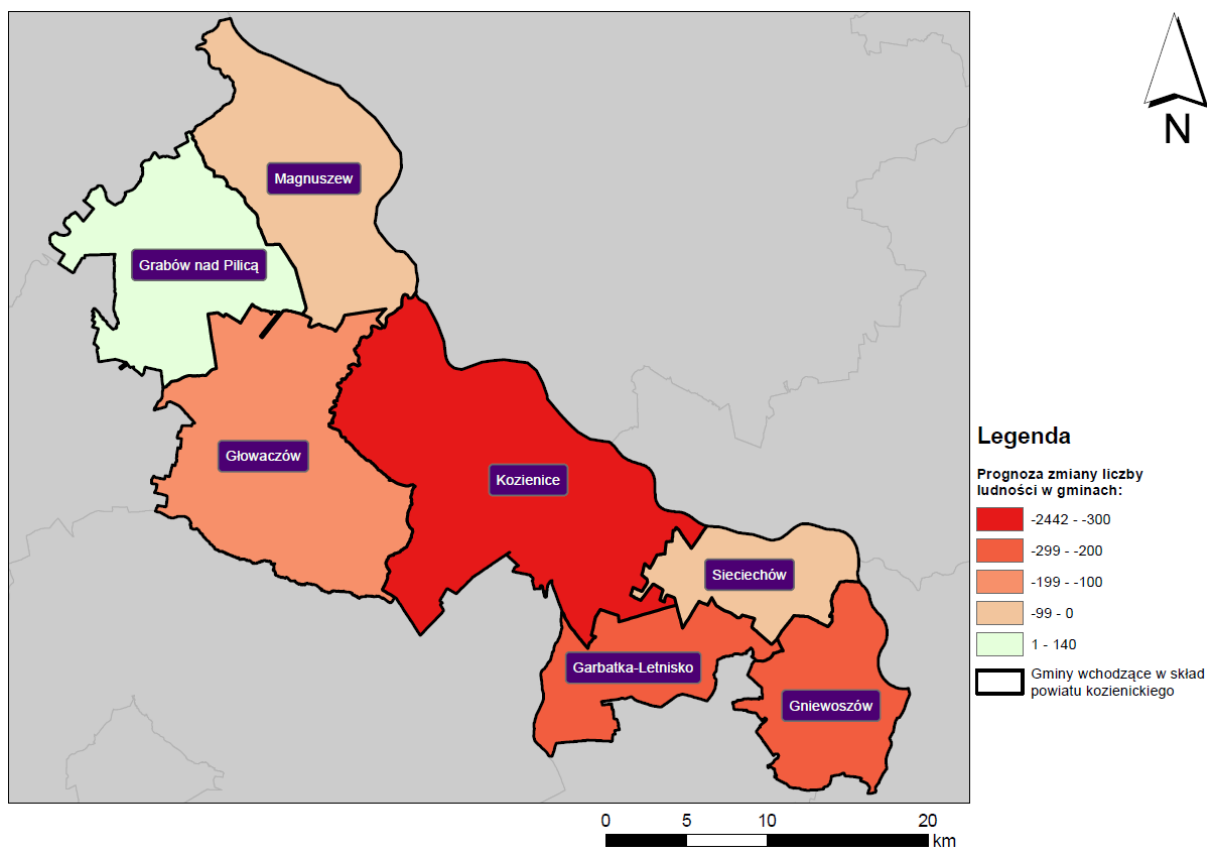
Powyżej opisane czynniki będą wpływały na liczbę ludności w przyszłości. Prognoza GUS dla ogólnej liczby ludności powiatu przewiduje systematyczne zmniejszanie się tej liczby z każdym rokiem. Dla roku 2030 przewiduje się, że liczba ta w stosunku do 2020 roku zmniejszy się o 1 938, natomiast w 2050 prognozowane jest, że zmniejszy się o 11 108, względem roku 2020 (Tabela 7).

Tabela 7. Prognozowana w 2014 roku liczba ludności na lata 2030, 2040 oraz 2050

Prognoza na rok 2030			Prognoza na rok 2040			Prognoza na rok 2050		
ogółem	mężczyźni	kobiety	ogółem	mężczyźni	kobiety	ogółem	mężczyźni	kobiety
57 654	28 759	28 895	53 454	26 688	26 766	48 484	24 422	24 062

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

W prognozie zmiany liczby ludności widoczne jest zróżnicowanie w poszczególnych gminach powiatu. Jediną gminą o dodatnim przyroście liczby mieszkańców będzie gmina Grabów nad Pilicą. Natomiast największy ubytek mieszkańców przewiduje się dla gminy Kozienice, która w ciągu 10 lat zmniejszy się o ponad 2 tysiące osób.

Rysunek 2. Prognoza zmiany liczby ludności w gminach powiatu kozienickiego do 2030 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

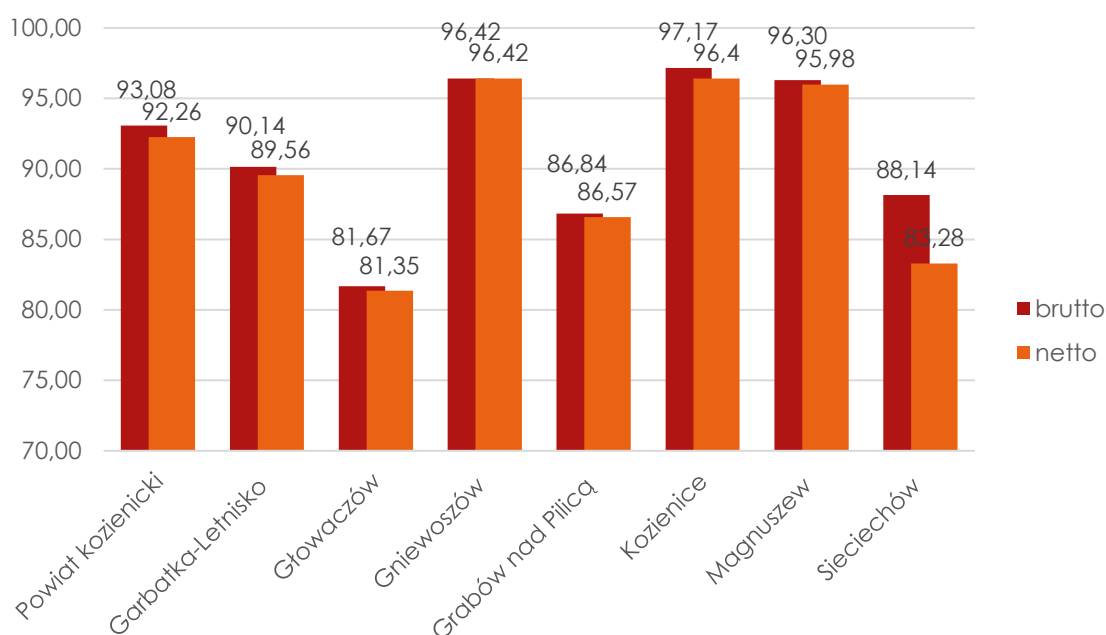
Przekrój społeczeństwa w powiecie jest zróżnicowany i widoczny jest wyraźny trend starzenia się społeczeństwa. Na przestrzeni lat problemem będzie również ubywająca liczba mieszkańców. Dodatkowo powiat kozienicki charakteryzuje się ujemnym przyrostem naturalnym oraz ujemnym saldem migracji, które pokazuje na przestrzeni lat, że zwiększa się odpływ ludności m. in. do większych ośrodków miejskich.

Zmiany w sytuacji demograficznej powiatu wynikają z ogólnokrajowych tendencji dotyczących zakładania rodziny w coraz późniejszym wieku oraz decydowaniu się na ograniczenie liczby potomstwa. Ogólnie na przestrzeni lat wzrasta długość życia osób starszych, dzięki m.in. poprawie warunków bytowych, zwiększeniu profilaktyki zdrowotnej, ale jednocześnie spada przyrost naturalny, co powoduje starzenie się społeczeństwa. Oczekiwana długość życia mieszkańców powiatu kozienickiego jest niższa w porównaniu do średniej krajowej oraz wojewódzkiej.

4. EDUKACJA

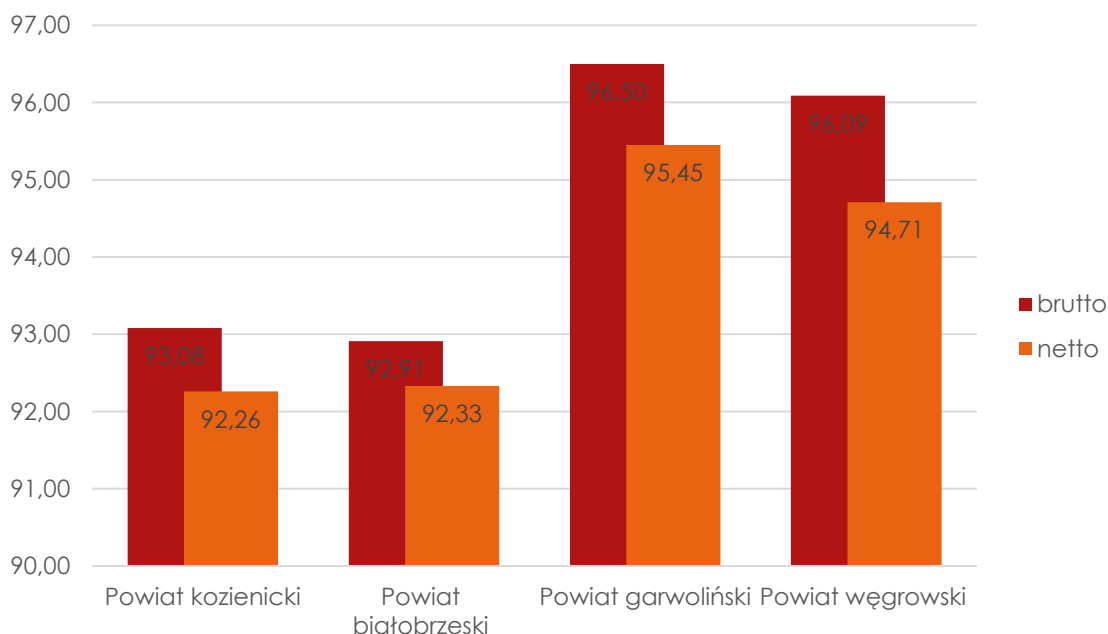
4.2. SKOLARYZACJA

Jednym z dwóch podstawowych wskaźników stosowanych do badania poziomu edukacji jest współczynnik skolaryzacji. Współczynnik skolaryzacji brutto dla poziomu szkoły podstawowej wyliczany jest dzieląc liczbę wszystkich uczniów szkół podstawowych bez względu na wiek na początku danego roku szkolnego przez liczbę ludności w wieku 7-15 lat, natomiast współczynnik skolaryzacji netto definiuje relację liczby osób (w danej grupie wieku) uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia do liczby ludności w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania². Współczynniki te osiągają największą wartość procentową dla gminy Kozenice (odpowiednio 97,17% i 96,4%). Najmniejszy odsetek skolaryzacji w szkołach podstawowych na terenie powiatu występuje natomiast w gminie Głowaczów (81,67% i 81,35%). Wartości te dla poszczególnych gmin powiatu kozienickiego przedstawia Wykres 6. Powiat kozienicki ma jeden z niższych wskaźników skolaryzacji na tle powiatów porównawczych (Wykres 7). Taki stan wynika z faktu, że część dzieci uczęszcza do szkół poza powiatem kozienickim.

Wykres 6. Współczynnik skolaryzacji w szkołach podstawowych w poszczególnych gminach powiatu kozienickiego w 2019 roku
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

² Główny Urząd Statystyczny

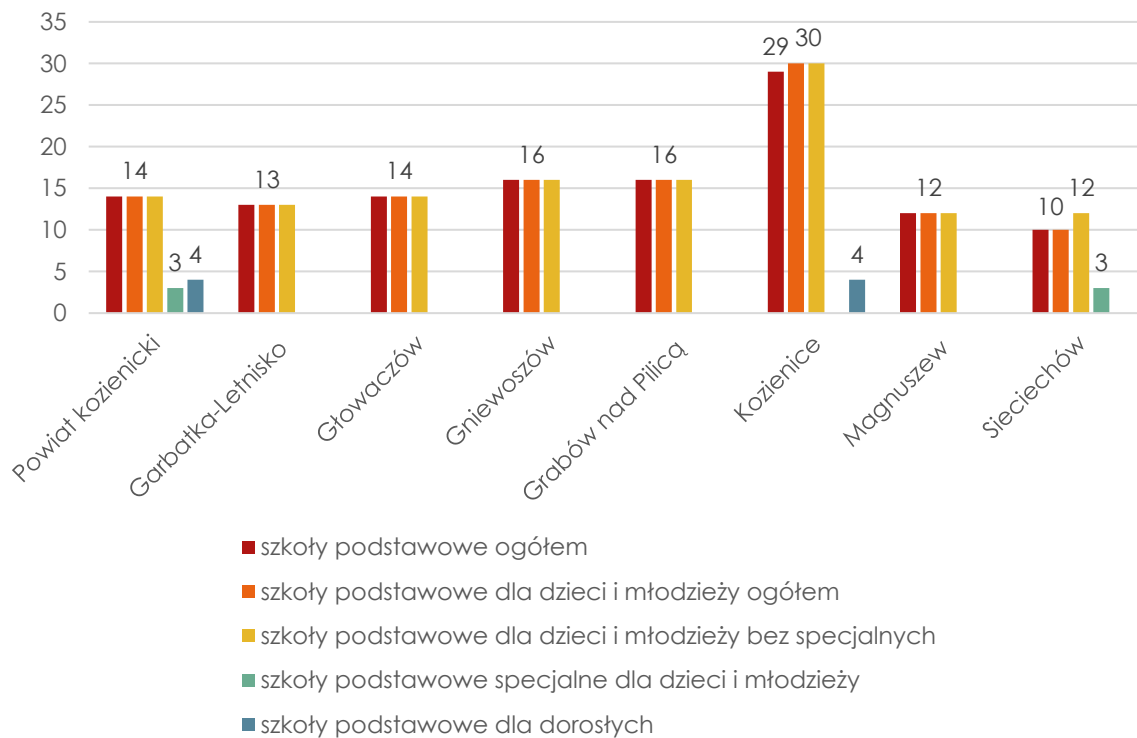

Wykres 7. Współczynnik skolaryzacji w szkołach podstawowych w wybranych powiatach w 2019 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

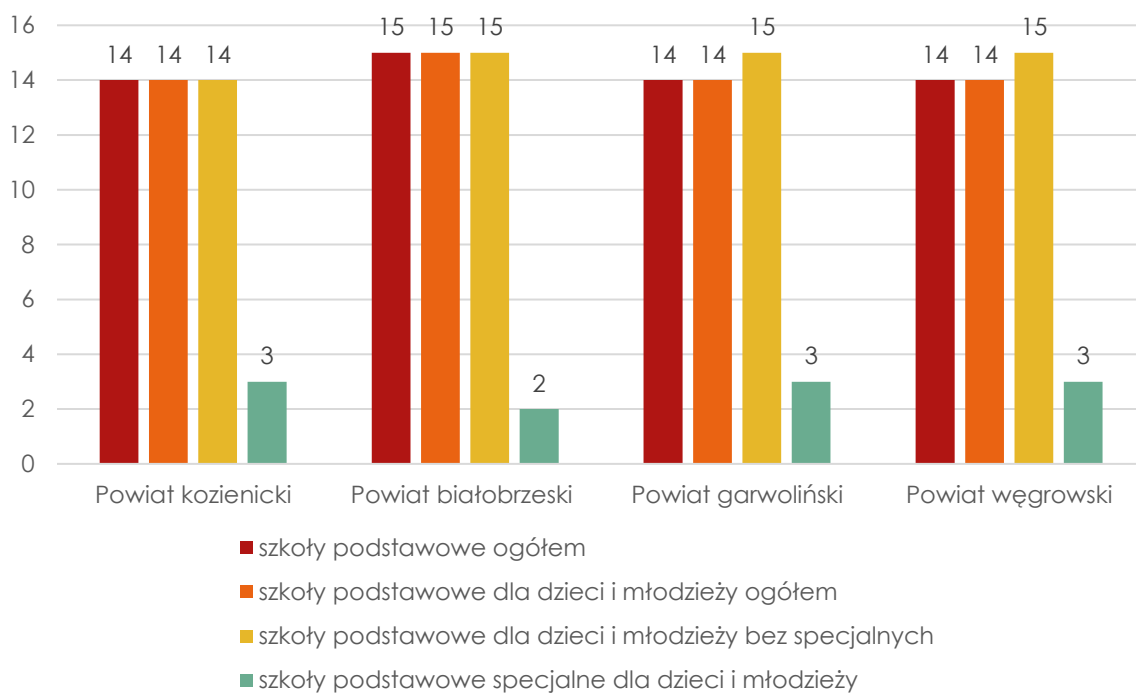
4.3. PLACÓWKI EDUKACYJNE

Najwięcej uczniów na jeden oddział w szkołach podstawowych na terenie powiatu przypada w gminie Kozienice, natomiast najmniej w gminie Sieciechów (Wykres 8). Powiaty porównawcze mają zbliżoną liczbę uczniów przypadających na jeden oddział, który kształtuje się na poziomie 14-15 osób (Wykres 9).

Wykres 8. Uczniowie przypadający na 1 oddział w szkołach podstawowych w gminach powiatu kozienickiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 9. Uczniowie przypadający na 1 oddział w szkołach podstawowych w wybranych powiatach

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

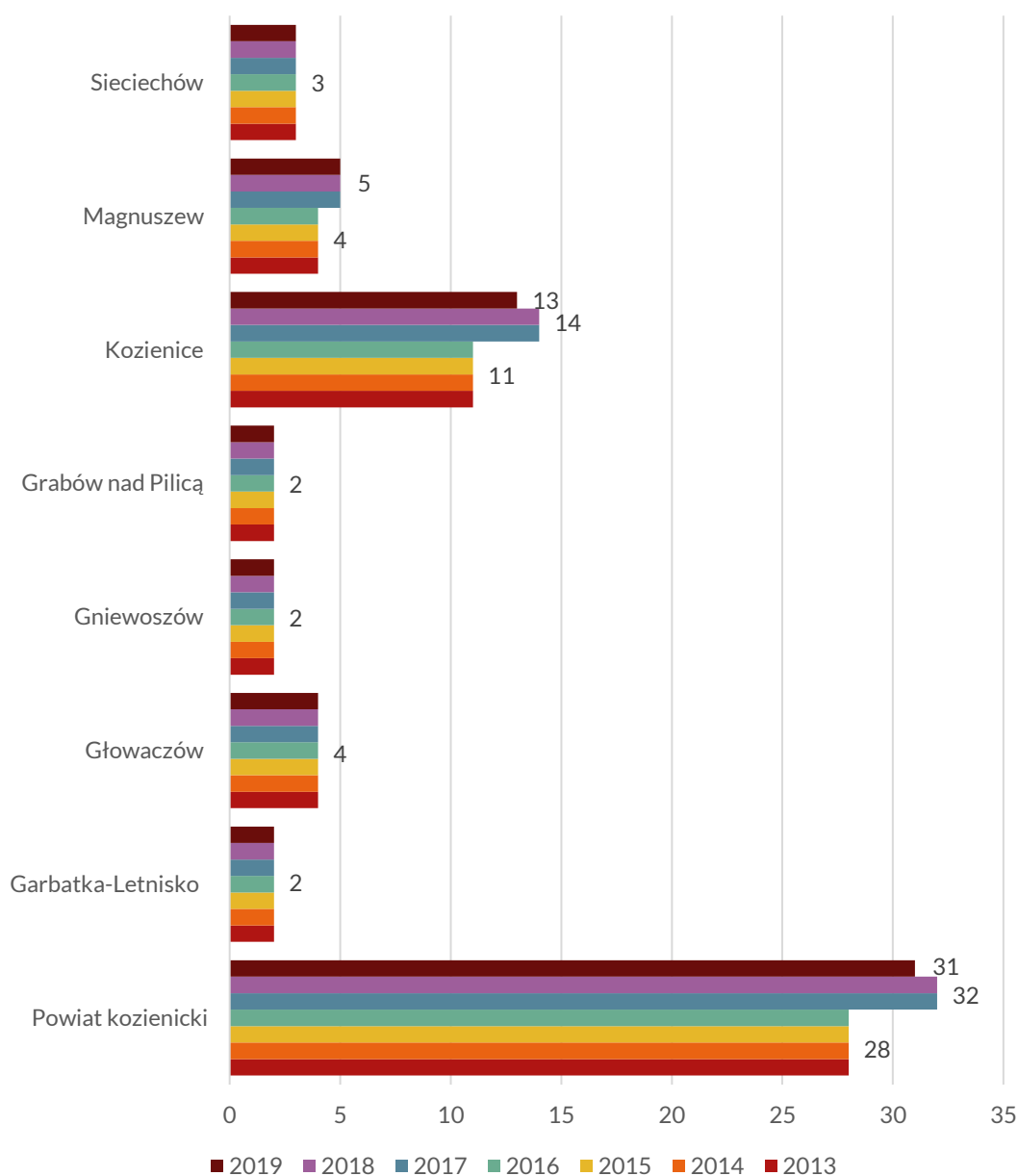
Liczba uczniów w szkołach podstawowych oraz przedszkolach systematycznie rośnie. Jedynie w szkołach ponadpodstawowych zauważalny jest spadek liczby uczniów, który na przestrzeni ostatnich 9 lat zmniejszył się o ponad 500 osób (Tabela 8). Jednocześnie należy podkreślić, że wzrost liczby uczniów szkół podstawowych związany jest z reformą edukacji i likwidacją gimnazjów, co przełożyło się na zwiększenie liczebności uczniów w szkołach podstawowych.

Tabela 8. Liczba uczniów w szkołach ponadpodstawowych, podstawowych i przedszkolach w powiecie kozienickim

	2010 [os.]	2019 [os.]
Liczba dzieci w przedszkolach	1 470	1 982
Liczba uczniów w szkołach podstawowych	3 749	4 470
Liczba uczniów w szkołach ponadpodstawowych	2 585	2 023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

W 2019 roku liczba placówek edukacyjnych takich jak szkoła podstawowa wynosiła 31 dla obszaru całego powiatu kozienickiego (Wykres 10). Ogólna liczba szkół na terenie powiatu zwiększyła się na przestrzeni ostatnich 4 lat (od 2017 roku). W powiecie brakuje jednak żłobków i przedszkoli, co jest sporym ograniczeniem dla osób pracujących, myślących o założeniu rodziny.

Wykres 10. Szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży w powiecie kozienickim (bez specjalnych)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

W powiecie kozienickim zlokalizowana jest 1 szkoła podstawowa specjalna dla dzieci i młodzieży. Znajduje się w gminie Sieciechów i zarządzana jest przez Powiat Kozienicki. W Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym funkcjonuje:

- Szkoła Podstawowa Specjalna,
- Szkoła Przystosowująca do Pracy,
- Zespół Rewalidacyjno-Wychowawczy,
- Internat.

Specjalny Ośrodek Szkolno- Wychowawczy jest placówką dydaktyczną, opiekuńczo-wychowawczą i rewalidacyjną dla dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym, znacznym oraz głębokim w tym dla uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi (niedowidzeniem, niedosłuchem, autyzmem, afazją i inne).

W roku szkolnym 2020/2021 do placówki uczęszczało 51 uczniów oraz zapewnionych było 30 etatów nauczycielskich. Do szkoły podstawowej uczęszczają uczniowie w wieku od 7 do 20 roku życia, natomiast do szkoły przysposabiającej do pracy do 24 roku. W przypadku osób z niepełnosprawnością w stopniu głębokim do 25 roku życia

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Opactwie zapewnia dzieciom naukę oraz terapie prowadzone przez wykwalifikowaną kadrę. Wszyscy uczniowie objęci są zajęciami rewalidacyjnymi o charakterze terapeutycznym oraz pomocą psychologiczno-pedagogiczną. U uczniów rozwijana jest samodzielność, kompetencje emocjonalno-społeczne i komunikacyjne z wykorzystaniem różnorodnych metod i technik. W ośrodku organizowane są również zajęcia dodatkowe rozwijające zainteresowania uczniów. Młodzież odnosi liczne sukcesy podczas organizowanych zawodów Olimpiad Specjalnych na poziomie lokalnym oraz ogólnopolskim.

Dla każdego ucznia zespół nauczycieli i specjalistów opracowuje Indywidualny Program Edukacyjno-Terapeutyczny uwzględniając jego stopień niepełnosprawności jak również predyspozycje i możliwości. Założenia programu realizowane są przy współpracy z domem rodzinnym.

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy stanowi istotny element wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami, dlatego istotne jest dbanie o rozwój tej placówki. Największym problemem Ośrodka są obecnie niewystarczające warunki bytowe i edukacyjne. Istniejący budynek szkolny nie spełnia norm i nie jest odpowiednio przystosowany dla dzieci z niepełnosprawnościami. Rozwiązaniem tej sytuacji jest planowana budowa nowej siedziby ośrodka w Kozienicach, co przyczyni się do poprawy dojazdu do szkoły oraz stworzy lepsze warunki i możliwość objęcia opieką większej liczby dzieci.

Na terenie powiatu funkcjonuje Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, która jest placówką świadcząca usługi z zakresu udzielania pomocy dzieciom i młodzieży w osiągnięciu wszechstronnego, optymalnego rozwoju oraz wspierania środowiska wychowawczego w tworzeniu warunków sprzyjających temu rozwojowi. Do zadań Poradni należy diagnozowanie dzieci i młodzieży, udzielanie bezpośredniej pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz organizowanie i prowadzenie wspomagania przedszkoli, szkół i placówek w zakresie realizacji zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych. Poradnia posiada bogatą ofertę zajęć i terapii, jednocześnie dysponując nowoczesnymi gabinetami i salami do terapii. Dzięki bardzo dobrym warunkom lokalowym w Poradni prowadzone są różnorodne formy pomocy terapeutycznej: wczesne wspomaganie rozwoju dziecka, terapia wspomagająca EEG BFB, terapia SI, grupowe zajęcia dla dzieci, spotkania dla rodziców i rad pedagogicznych.

Na terenie powiatu kozienickiego zlokalizowane są szkoły ponadpodstawowe zarządzane zarówno przez powiat jak i podmioty niepubliczne. Do szkół zarządzanych przez powiat zaliczają się:

- I Liceum Ogólnokształcące im. Stefana Czarnieckiego w Kozienicach – w roku szkolnym 2019/2020 do szkoły uczęszczało 305 uczniów w 12 oddziałach i pobierało naukę w klasach o profilu kształcenia: politechnicznym, biologiczno-chemicznym, językowo-medialnym, społeczno-prawnym
- Zespół Szkół Nr 1 im. Legionów Polskich w Kozienicach:
  - II Liceum Ogólnokształcące – naukę pobierało 339 uczniów w 13 oddziałach o rozszerzonym programie nauczania: matematyki i informatyki, matematyki i fizyki, matematyki i geografii, biologii i chemii oraz języka polskiego i historii.
  - Technikum – do szkoły uczęszcza 560 uczniów w 21 klasach
  - Szkoła Branżowa I stopnia – kształcą się 329 uczniów w 12 oddziałach

W technikum oraz szkołach branżowych prowadzone są zajęcia kształcące w następujących zawodach: elektryk, ślusarz, kucharz, fryzjer, piekarz, sprzedawca, monter sieci i instalacji sanitarnych, cukiernik, mechanik pojazdów samochodowych, blacharz samochodowy oraz technik elektryk, technik mechanik, technik ekonomista, technik żywienia i usług gastronomicznych, technik hotelarz. Porównując dostosowanie kształcenia do potrzeb rynku pracy można zauważyć, że szkoły w niewystarczającym

stopniu kształcą w zawodach, które zostały określone jako deficytowe na obszarze powiatu w 2021 roku (Tabela 9). Jednocześnie należy zauważyć, że lista zawodów deficytowych określana jest co roku i jest ona zmienna, w związku z tym trudno dostosować program kształcenia do tych wymagań.

Tabela 9. Zestawienie zawodów deficytowych w powiecie kozienickim z oferowanymi zawodami w ramach kształcenia w szkołach zarządzanych przez powiat

Zawody deficytowe w powiecie kozienickim, które zostały ujęte w barometrze zawodów	Kształcenie zawodowe w szkołach zarządzanych przez powiat
<ol style="list-style-type: none"> 1. Fizjoterapeuci i masażyści 2. Geodeci i kartografowie 3. Kierowcy samochodów ciężarowych i ciągników siodłowych 4. Kosmetyczki 5. Kucharze 6. Lekarze 7. Magazynierzy 8. Monterzy instalacji budowlanych 9. Nauczyciele języków obcych i lektorzy 10. Operatorzy i mechanicy sprzętu do robót ziemnych 11. Pielęgniarki i położne 12. Psycholodzy i psychoterapeuci 13. Samodzielni księgowi 14. Spawacze 	<p>Szkoła Branżowa I stopnia:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Elektryk 2. Ślusarz 3. Kucharz 4. Fryzjer 5. Piekarz 6. Sprzedawca 7. Monter sieci i instalacji sanitarnych, 8. Cukiernik 9. Mechanik pojazdów samochodowych 10. Blacharz samochodowy <p>Technikum:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Technik elektryk 2. Technik mechanik 3. Technik ekonomista 4. Technik żywienia i usług gastronomicznych 5. Technik hotelarz

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z Zespołu Szkół Nr 1 w Kozienicach oraz strony www.barometrzwawodow.pl

Zdawalność egzaminów maturalnych w szkołach prowadzonych przez powiat kozienicki jest na bardzo wysokim poziomie, zwłaszcza w liceach. Najlepszymi wynikami zdawalności może pochwalić się I Liceum Ogólnokształcące w Kozienicach, które niejednokrotnie uzyskiwało 100% zdawalność.

Tabela 10. Zdawalność egzaminów maturalnych w placówkach oświatowych prowadzonych przez powiat kozienicki

Szkoła	Zdawalność egzaminu maturalnego w %						
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
I Liceum Ogólnokształcące w Kozienicach	100	91,9	99,0	100	100	90,5	100
Zespół Szkół Nr 1 w Kozienicach: II Liceum Ogólnokształcące	97,0	97,4	97,3	98,1	96,6	99,0	92,5
Zespół Szkół Nr 1 w Kozienicach: Technikum	84,5	84,9	87,9	88,7	86,1	82,2	83,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Starostwa Powiatowego w Kozienicach zawartych w Informacji o stanie realizacji zadań oświatowych oraz Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Warszawie

Porównując wyniki zdawalności egzaminów maturalnych z innymi powiatami to powiat kozienicki ma jeden z niższych wyników na poziomie liceów, natomiast w technicach zdawalność jest znacząco powyżej średniej wojewódzkiej (Tabela 11).

Tabela 11. Zdawalność egzaminów maturalnych w wybranych powiatach w porównaniu do średniej województwa (szkoły publiczne i niepubliczne)

Nazwa jednostki	Zdawalność egzaminów maturalnych w liceach ogólnokształcących w 2021 roku [%]	Zdawalność egzaminów maturalnych w technikumach w 2021 roku [%]
Powiat kozienicki	81,9	74,1
Powiat białobrzeski	87,6	61,1
Powiat garwoliński	88,1	63,5
Powiat węgrowski	79,7	68,8
MAZOWIECKIE	84,6	66,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Warszawie

Uczniowie szkół prowadzonych przez powiat mają możliwość rozwijania własnych pasji i zainteresowań w ramach dodatkowych zajęć oraz kół naukowych. Młodzież bierze udział w licznych konkursach, olimpiadach czy też włącza się inicjatywy społeczne. Środki finansowe na szkolnictwo są ograniczone i często niestarczające. Dlatego też szkoły pozyskują dodatkowe środki finansowe na możliwość realizacji inwestycji czy licznych projektów edukacyjnych. W ramach współpracy międzynarodowej organizowane są wymiany i praktyki w zakresie programu typu Erasmus+, a także prowadzona jest współpraca z pracodawcami (Enea Wytwarzanie, PSE, lokalni przedsiębiorcy itp.).

Zapewnienie dalszego rozwoju młodzieży, a także zwiększenie atrakcyjności placówek edukacyjnych wiąże się ze stałym doposażaniem i modernizowaniem oraz tworzeniem nowych pracowni przedmiotowych, a także budowaniem na terenie szkoły warsztatów zawodowych. Ważne jest także zapewnianie odpowiednich warunków do nauki, dlatego istotne jest prowadzenie bieżących remontów sal lekcyjnych, rozbudowa infrastruktury sportowej. Ponadto ZS nr 1 w Kozienicach planuje poszerzyć ofertę edukacyjną poprzez uruchomienie nowego kierunku kształcenia w zawodzie energetyk. Poza inwestycjami w same obiekty placówek oświatowych ważne jest także zapewnienie odpowiedniego rozwoju dla kadry pedagogicznej.

Konieczne jest również zapewnienie odpowiedniego dostępu do szkoły przez zorganizowanie transportu publicznego dla mieszkańców powiatu. W chwili obecnej z powodu braku możliwości dojazdu wielu absolwentów szkół podstawowych wybiera kształcenie w ościennych powiatach dotyczy to szczególnie skrajnie położonych gmin Gniewoszowa i Grabowa.

Problemem jest natomiast niedostosowanie szkół dla osób z niepełnosprawnościami. W przypadku I LO w Kozienicach nad wejściami nie ma głośników systemu naprowadzającego dźwiękowo osoby niewidome i słabowidzące. W budynku nie ma również oznaczeń w alfabecie brajla ani oznaczeń kontrastowych lub w druku powiększonym dla osób niewidomych i słabowidzących. Szkoła nie posiada także pętli indukcyjnej i nie ma możliwości skorzystania z tłumacza języka migowego. Osoby poruszające się na wózkach inwalidzkich mogą korzystać jedynie z korytarza i pomieszczenia na parterze, ze względu na fakt, że do pierwszego i drugiego piętra w budynku głównym prowadzą schody, a sam obiekt nie jest wyposażony w windę. Jeżeli chodzi o udogodnienia dla osób z niepełnosprawnościami to przy I LO istnieje podjazd dla wózków, wyznaczono również miejsce parkingowe dla osób z niepełnosprawnością z dojazdem oraz dostosowano toaletę na parterze. Ponadto do szkoły może wejść osoba z psem asystującym i psem przewodnikiem. Strona internetowa jest częściowo zgodna z ustawą z dnia 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych. Strona internetowa była budowana przed wejściem w życie ustawy o dostępności cyfrowej, na bieżąco są usuwane stwierdzone niedogodności.

Pomimo utrudnień szkoła przyjmuje uczniów z niepełnosprawnościami. Osoby posiadające orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego są objęci Indywidualnymi Programami Edukacyjno-Terapeutycznymi (IPET) opracowanymi przez zespół nauczycieli. W roku szkolnym 2021/2022 było pięć takich uczniów w I LO w Kozienicach.

Zespół Szkół Nr 1 im. Legionów Polskich nie posiada żadnych udogodnień dotyczących osób z niepełnosprawnościami.

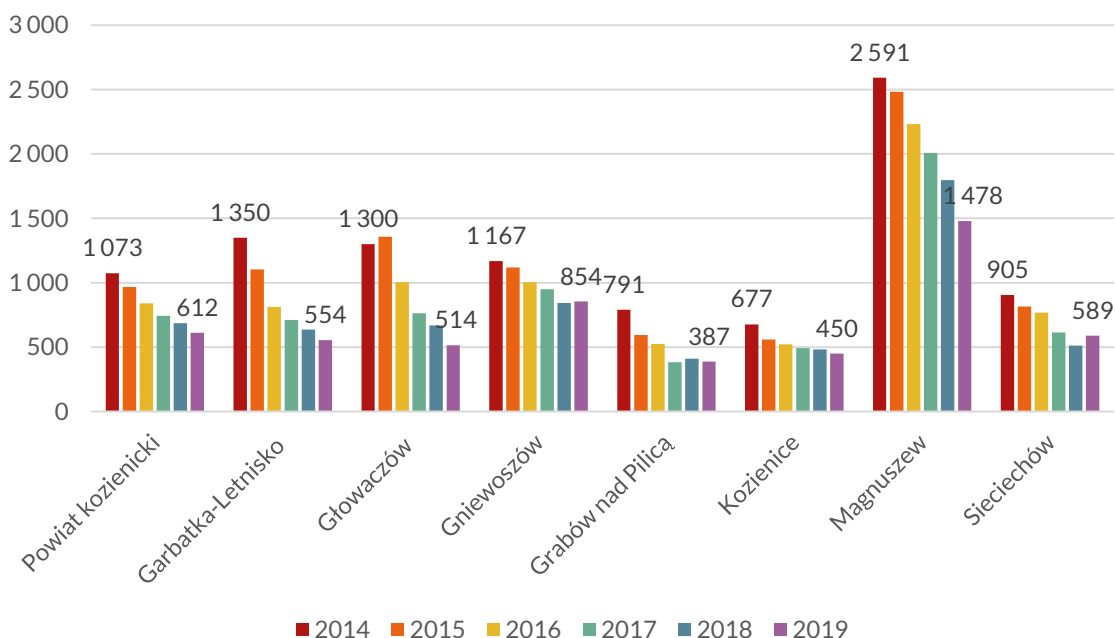
Zdawalność egzaminów maturalnych jest na dobrym poziomie, przy czym wyniki matur w liceach są niższe niż w powiatach porównawczych jak również w całym województwie. Najlepiej prezentują się wyniki matur w technikumach, gdzie zdawalność jest wyższa od średniej wojewódzkiej.

Na przestrzeni lat widoczny jest trend zmniejszającej się liczby uczniów szkół ponadpodstawowych. Wynika to z faktu, iż maleje liczba młodych osób w wieku licealnym. Kolejnym problemem jest brak dostosowania szkół do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Żadna ze szkół zarządzanych przez powiat nie prowadzi oddziałów specjalnych poza Specjalnym Ośrodkiem Szkolno-Wychowawczym.

Oferta edukacyjna szkół ponadpodstawowych jest zróżnicowana i gwarantuje możliwość rozwijania zainteresowań uczniów. Jednakże nie spełnia ona wystarczająco zapotrzebowania rynku pracy. Taki wniosek można wyciągnąć na podstawie barometru zawodów, który określa zapotrzebowanie pracowników w konkretnym zawodzie. Z kolei dużym potencjałem w obszarze edukacji jest budowa nowej siedziby Zespołu Szkół Drzewnych i Leśnych w Garbatce-Letnisko oraz Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Kozienicach. Ponadto wskazuje się potrzebę kontynuacji partnerstwa międzynarodowego w zakresie edukacji w ramach programów typu Erasmus+.

5. PROBLEMY I USŁUGI SPOŁECZNE

Liczba beneficjentów pomocy społecznej na przestrzeni lat 2014-2019 w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców zmniejszyła się o 461. Wybrany wskaźnik pokazuje, że największym natężeniem skali problemu cechuje się gmina Magnuszew. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w tej gminie w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w 2019 roku wynosiła 1 478. Wykres 11 przedstawia dane w odniesieniu do poszczególnych gmin powiatu.

Wykres 11. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w powiecie kozienickim na 10 tys. ludności

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Głównym odbiorcą środowiskowej pomocy społecznej w powiecie kozienickim są osoby w wieku produkcyjnym (Tabela 12). Liczba odbiorców na przestrzeni lat 2014-2019 zmniejszyła się o 2 948. Natomiast widoczny jest wzrost liczby beneficjentów w wieku poprodukcyjnym. Powodem takiej sytuacji może być wzrastający odsetek mieszkańców w poprodukcyjnej grupie wiekowej.

Tabela 12. Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej wg ekonomicznych grup wieku

Rok	Ogółem	Przedprodukcyjny	Odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym w stosunku do ogółu osób korzystających z pomocy środowiskowej	Produkcyjny	Odsetek osób w wieku produkcyjnym w stosunku do ogółu osób korzystających z pomocy środowiskowej	Poprodukcyjny	Odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ogółu osób korzystających z pomocy środowiskowej
2014	6 638	2 488	37%	3 779	57%	371	6%
2015	5 946	2 262	38%	3 311	56%	372	6%
2016	5 141	1 876	36%	2 856	56%	409	8%
2017	4 515	1 608	36%	2 477	55%	430	10%
2018	4 146	1 474	36%	2 238	54%	434	10%
2019	3 690	1 278	35%	1 956	53%	456	12%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Głównym powodem przyznania pomocy rodzinom korzystającym z usług środowiskowej pomocy społecznej w powiecie kozienickim jest ubóstwo wskazywane w 32% w stosunku do wszystkich korzystających rodzin. Wysoki odsetek beneficjentów świadczeń pomocy boryka się również z niepełnosprawnością, długotrwałymi chorobami oraz bezrobociem. Dane na ten temat dla roku 2019 zostały przedstawione w Tabeli 13.

Tabela 13. Rodziny w powiecie kozienickim, którym na podstawie decyzji przyznano pomoc wg powodów przyznania pomocy

Powód przyznania pomocy	Liczba beneficjentów
ubóstwo	1083
ochrona macierzyństwa	176
bezrobocie	647
niepełnosprawność	592
długotrwała choroba	491
bezzradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	214
alkoholizm	129
trudności po opuszczeniu zakładu karego	7
bezdomność	13
klęska żywiołowa/zdarzenia losowe	8
przemoc w rodzinie	16
narkomania	1

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych ze Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Kozienickiego na lata 2021-2026

Znaczna część osób korzysta z pomocy społecznej z powodu bezrobocia, co zostało szerzej opisane w rozdziale 8. Nieznacznie mniej osób korzysta z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności. Do grupy osób z niepełnosprawnościami zalicza się osoby, które nie są w stanie samodzielnie, częściowo lub całkowicie zapewnić sobie godnych warunków życia na skutek wrodzonej lub nabytej dysfunkcji fizycznej lub psychicznej. Skala tego problemu nie do końca jest zdiagnozowana, gdyż nie ma prowadzonych statystyk, ile osób z niepełnosprawnością w ogóle mieszka na terenie powiatu. Istnieje

jednak wykaz wydanych orzeczeń o niepełnosprawności (Tabela 14), z którego wynika, że w powiecie kozienickim w ostatnich trzech latach wzrosła o 407 liczba wydanych orzeczeń (z 5988 w 2017 r. do 6395 w 2019 r.). Jednocześnie, w tym samym okresie, wzrosła liczba osób korzystających z pomocy Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kozienicach. Wzrost ten wynosi 108 osób (Tabela 15).

Tabela 14. Wykaz wydanych orzeczeń o niepełnosprawności z terenu Powiatu Kozienickiego w latach 2017-2019

Rok	Liczba orzeczeń wydanych dla osób do 16 roku życia	Liczba orzeczeń wydanych dla osób po 16 roku życia	Razem
2017	720	5268	5988
2018	887	5365	6252
2019	821	5574	6395

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych ze Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Kozienickiego na lata 2021-2026

Tabela 15. Liczba osób z niepełnosprawnością objętych działaniami PCPR w latach 2017-2019

Rok	Zadania ustawowe związane z udzielaniem dofinansowania ze środków PFRON	Zadania w ramach programu Aktywny Samorząd	Działania związane z aktywizacją społeczną i zawodową współfinansowaną ze środków UE w ramach EFS	Razem
2017	375	50	30	455
2018	368	40	30	438
2019	481	47	35	563

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych ze Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Kozienickiego na lata 2021-2026

W związku z taką sytuacją istnieje konieczność zwiększenia wydatków na realizację zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnościami. Obecne nakłady finansowe uważa się za niewystarczające, mimo, że kwoty przeznaczone na ten obszar działalności powiatu relatywnie rosną. W przeciągu trzech lat (2017-2019) kwota przeznaczona na rehabilitację zawodową i społeczną tej grupy mieszkańców wzrosła o 215 000 zł. Dodatkowo pieniądze są pozyskiwane z różnych programów m.in. „Aktywny Samorząd”. Jest to program pilotażowy, realizowany za pośrednictwem Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kozienicach. Jego głównym celem jest eliminacja lub zmniejszanie barier, które sprawiają, że osoby z niepełnosprawnościami są wykluczane z życia społecznego, zawodowego, czy mają ograniczony dostęp do edukacji. W sumie, w 2019 r. na pomoc osobom z niepełnosprawnościami przeznaczono o 287 017 zł więcej niż trzy lata wcześniej (Tabela 16).

Tabela 16. Wysokość środków PFRON na realizację zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnością z terenu Powiatu Kozienickiego w latach 2017-2019

Rok	Rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych	Program Aktywny Samorząd	Suma
2017	997 432,00	168 316,00	1 165 748,00
2018	1 031 171,00	158 027,83	1 189 198,83
2019	1 212 882,00	239 943,00	1 452 765,00

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych ze Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Kozienickiego na lata 2021-2026

Ponadto, wśród osób z niepełnosprawnościami, zauważalne jest większe zainteresowanie dofinansowaniem różnych działań, które mają na celu włączanie tej grupy do życia społecznego. Liczba osób korzystająca z takiej pomocy, na przestrzeni trzech lat, wzrosła o 98 osób (z 397 osób w 2017 r. do 495 osób w 2019 r.). Równocześnie odnotowano większą kwotę wydatkowaną na te działania – ponad 173 169 zł więcej w 2019 roku względem 2017 roku (Tabela 17). Wśród zadań cieszących się największą popularnością w każdym roku (2017, 2018, 2019) znalazły się te związane z koniecznością dofinansowania sprzętu rehabilitacyjnego, przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych. Z kolei najmniej osób skorzystało z dofinansowania na rzecz sportu, kultury rekreacji i turystyki osób z niepełnosprawnościami.

Tabela 17. Liczba osób z niepełnosprawnością korzystająca z dofinansowania i wysokość środków PFRON na poszczególnych zadaniach w latach 2017-2019

Zadania	2017		2018		2019	
	Liczba osób	Kwota	Liczba osób	Kwota	Liczba osób	Kwota
Dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych	21	34 773,00	84	60 000,00	159	138 477,00
Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze	298	243 687,00	228	177 510,00	272	211 921,00
Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych	21	40 000,00	23	52 056,00	24	61 987,00
Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych	17	5 000,00	0	0,00	0	0,00
Dofinansowanie kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej	40	639 436,45	40	663 620,00	40	723 680,53
Suma	397	962 896,45	375	953 186	495	1 136 065,53

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych ze Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Kozienickiego na lata 2021-2026

Niepełnosprawność dotyczy osób niezależnie od wieku, statusu społecznego czy materialnego. Sytuacja osób z niepełnosprawnością na terenie powiatu jest zróżnicowana i uzależniona przede wszystkim od miejsca zamieszkania, co związane jest z dostępnością do placówek zdrowotnych i rehabilitacyjnych, ale także usług edukacyjnych i kulturalnych i dostępu do bazy oświatowej, leczniczej czy rehabilitacyjnej. Każdy rodzaj niepełnosprawności wymaga specjalistycznej pomocy, a to wiąże się często z wysokimi kosztami finansowymi. W związku z czym sytuacja materialna rodzin, bez względu na jej przynależność społeczno-zawodową i miejsce zamieszkania, bywa trudna. Dla samorządów wyzwaniem jest aktywne i skuteczne wspieranie tej grupy mieszkańców, ponieważ jest ona narażona na różne problemy – zarówno w aspekcie zawodowym, zdrowotnym, jak i społecznym. Kierunki działań w tym zakresie wskazuje „Program Działań na Rzecz Osób z Niepełnosprawnościami w Powiecie Kozienickim na lata 2021-2027”.

którego założeniem jest aktywna polityka społeczna umożliwiająca stworzenie godnych warunków funkcjonowania osób z niepełnosprawnościami w życiu osobistym, społecznym i gospodarczym.

Kolejnym najczęściej wskazywanym powodem korzystania z pomocy społecznej jest długotrwała i ciężka choroba. Problem ten w dużej mierze dotyczy osób starszych, którzy stanowią znaczną część społeczeństwa powiatu. Według prognoz demograficznych, osób w wieku poprodukcyjnym będzie przybywać. Będzie się to wiązało z narastającą potrzebą korzystania z usług zdrowotnych i opiekuńczych. Obecnie osoby w podeszłym wieku mogą korzystać z całodobowych usług Domu Pomocy Społecznej im. Kazimierzy Gruszczyńskiej w Kozienicach, który oprócz usług bytowych i opiekuńczych zapewnia różne formy terapii i rehabilitacji niezbędne dla tych osób. Jednakże liczba miejsc tego typu jest niewystarczająca. Brakuje również alternatywnych form pomocy osobom starszym oraz z niepełnosprawnościami.

Znaczną część osób korzystających z pomocy sieci placówek/jednostek/instytucji wspierających rodziny to rodziny z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi. Często ich problemy związane są z innymi dysfunkcjami takimi jak: uzależnienia, przemoc domowa, niewydolność w pełnieniu ról rodzicielskich. W wielu przypadkach nasilające się problemy i zła sytuacja rodzinna powoduje konieczność ograniczenia bądź pozbawienia praw rodzicielskich części rodziców. Wówczas dzieci kierowane są do pieczy zastępczej. Za organizację pieczy zastępczej odpowiada Powiat, który zobowiązany jest do opracowania 3-letniego powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej określającego cele i działania służące zapewnieniu rozwoju i wsparcia różnych form pieczy zastępczej.

Na terenie powiatu działa sieć instytucji zajmujących się wsparciem osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz defowaryzowanych w środowisku lokalnym z różnych powodów. Poniżej przedstawiona została krótka charakterystyka niektórych podmiotów:

- 1) Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie – zajmuje się realizacją zadań wynikających z ustaw: o pomocy społecznej, ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. W celu realizacji zadań współpracuje z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi. Działania PCPR koncentrują się wokół problemów wykluczenia społecznego i dotyczą rozwoju systemu wsparcia dla rodzin mających trudności, wspieranie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i ich rodzin, w tym z niepełnosprawnością, chorych i starszych oraz promowanie właściwych postaw społecznych ważnych dla przeciwdziałania przemocy w rodzinie, przestępczości i uzależnieniom.
- 2) Powiatowa Społeczna Rada do Spraw Osób Niepełnosprawnych – jako organ opiniotwórczo-doradczy Starosty opiniuje projekty uchwał i programów przyjmowanych przez Radę Powiatu pod kątem ich skutków dla osób z niepełnosprawnych. Jej zadaniem jest również inspirowanie przedsięwzięć ukierunkowanych na integrację społeczną i zawodową oraz przestrzeganie praw osób z niepełnosprawnościami.
- 3) Dom Pomocy Społecznej im. Kazimierzy Gruszczyńskiej w Kozienicach – to dom pomocy społecznej o zasięgu ponadlokalnym dysponujący 108 miejscami, którego celem działalności jest zaspokajanie potrzeb bytowych, opiekuńczych, wspomagających i edukacyjnych w sposób umożliwiający godne życie osobom w nim zamieszkującym. Dom pomocy społecznej zapewnia całodobową opiekę, umożliwia i organizuje mieszkańcom pomoc w korzystaniu ze świadczeń zdrowotnych przysługujących na podstawie odrębnych przepisów oraz różne formy terapii dostosowane do indywidualnych możliwości mieszkańca. Usługi opiekuńcze i wspomagające świadczone na wysokim poziomie, a głównym problemem placówki jest niezadowalający stan techniczny budynków (w szczególności budynku mieszkalnego nr 2 i 3) oraz niewystarczająca liczba miejsc dla osób przewlekle somatycznie chorych oraz zapewnienie dostępności architektonicznej dla osób z niepełnosprawnością.
- 4) Warsztat Terapii Zajęciowej w Przewozie – to gminna placówka pobytu dziennego stwarzająca osobom niezdolnym do podjęcia pracy możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej stymulującej:

poprawę funkcjonowania osób z niepełnosprawnościami w różnych sferach, rozwój ich sprawności psycho-fizycznych oraz zdobycie umiejętności niezbędnych do podjęcia pracy. Aktualnie Warsztat obejmuje terapią 40 osób (stan na dzień np. 31.10.2021 r.).

- 5) Placówka Specjalizacyjna „PANDA” w Kozienicach - forma instytucjonalnej pieczy zastępczej zapewniająca dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodzicielskiej, całodobową opiekę i wychowanie. Od stycznia 2021 r. zapewnia schronienie i opiekę 14 dzieciom (do grudnia 2020 30 dzieciom). Zaspokaja niezbędne potrzeby oraz organizuje różnego rodzaju zajęcia wychowawcze i kształtujące rozwój podopiecznych.
- 6) Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej oraz Centrum Usług Społecznych w Kozienicach - to jednostki organizacyjne gmin wykonujące w szczególności zadania z zakresu pomocy społecznej.
- 7) Dzienny Dom Seniora+ - oferuje wsparcie dla osób nieaktywnych zawodowo, które ukończyły 60 rok życia. Zapewnia dostęp do nieodpłatnych zajęć, poradnictwa specjalistycznego, wsparcia psychologicznego oraz usług kulturalno-oświatowych czy sportowo-rekreacyjnych.
- 8) Hospicjum - działające od 2018 roku w ramach hospicjum domowego zapewnia wsparcie osób starszych, chorych onkologicznie, przewlekle i terminalnie. Aktualnie Gmina pozyskała środki na budowę Centrum opiekuńczo-mieszkalnego. Nowy obiekt będzie mieścił się w dawnym budynku Publicznej Szkoły Podstawowej w Kociołkach. Budynek zostanie rozbudowany i przebudowany do końca 2022 r. Placówka ma zapewnić m.in. stacjonarną opiekę hospicyjną oraz wspierać osoby z niepełnosprawnościami, które nie mogą samodzielnie funkcjonować.

W Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Kozienskiego na lata 2021-2026 wskazany został wyraźny trend starzejącego się społeczeństwa oraz zwiększona emigracja osób w wieku produkcyjnym do dużych miast. Istotnym problemem jest również rosnąca liczba osób korzystających z pomocy społecznej ze względu na niepełnosprawność. Należy podjąć działania mające na celu przeciwdziałanie marginalizacji różnych grup społecznych, rozwijanie usług m.in. bytowych i wspomagających, co oznacza potrzebę rozwoju sektora coraz bardziej zróżnicowanych a jednocześnie wyspecjalizowanych usług społecznych. W związku ze starzeniem się społeczeństwa wzrasta zapotrzebowanie na całodobowe usługi opiekuńcze dla osób z niepełnosprawnością i starszych. Wskazana jest modernizacja Domu Pomocy Społecznej oraz rozwój poprzez rozbudowę w celu zwiększenia liczby miejsc dla osób wymagających wsparcia. Dodatkowo ważnym elementem jest likwidowanie barier architektonicznych. Większość budynków użyteczności publicznej jest dostosowana do osób z niepełnosprawnościami. W powiecie kozienskim działa również Powiatowa Społeczna Rada do Spraw Osób Niepełnosprawnych, która ma za zadanie podejmować działania zmierzające do integracji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych.

Obecna sytuacja wywiera presję na system zabezpieczenia społecznego. Ze względu na złą sytuację demograficzną i niezadawalający poziom pomocy dla osób starszych, należy szukać rozwiązań, które sprostają oczekiwaniom starzejącego się społeczeństwa. Dodatkowo powinno się podejmować działania mające na celu wspieranie aktywnej starości. Istnieje również potrzeba podjęcia odpowiednich kroków, które będą miały na celu zapobiegnięcie rozwojowi takiej sytuacji demograficznej.

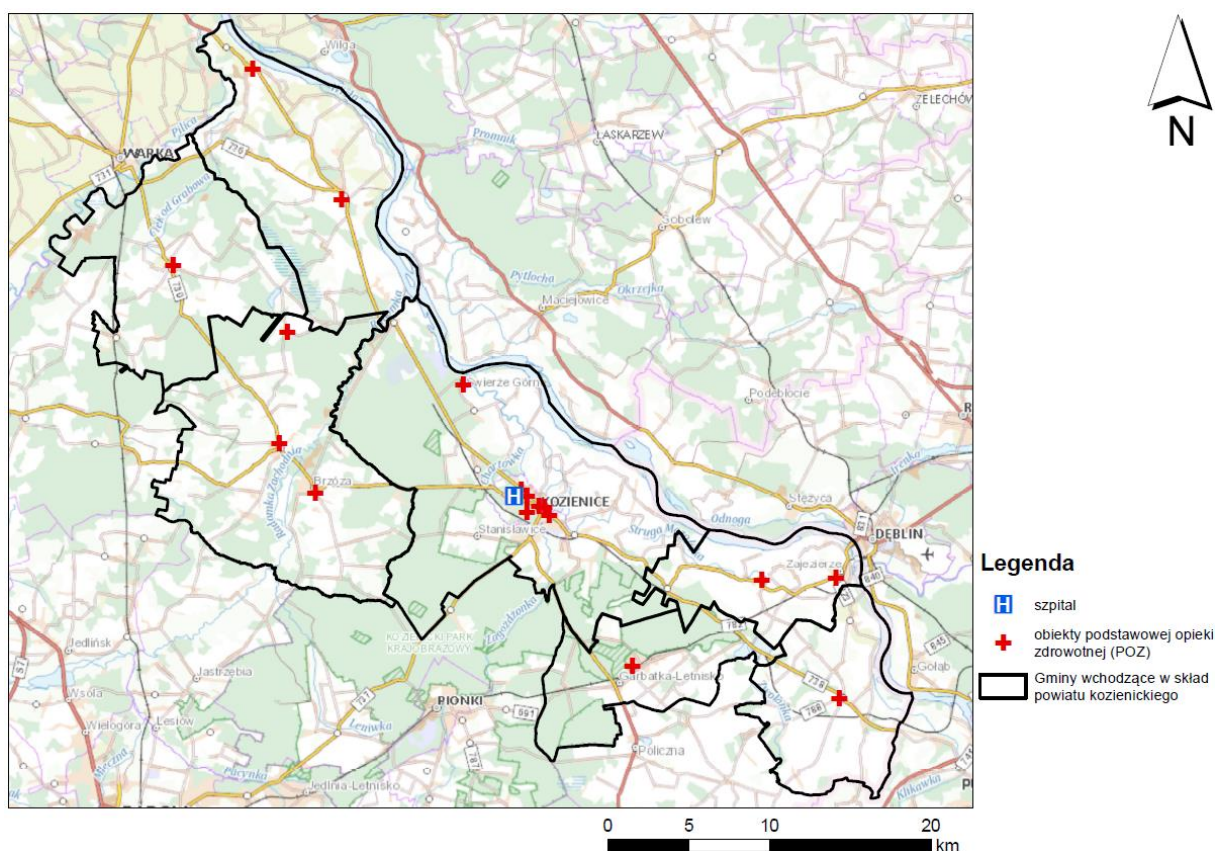
Istotne jest również realizowanie działań ograniczających pozostałe problemy społeczne takie jak przemoc w rodzinie, przestępczość, uzależnienia, a także wspieranie rodzin dysfunkcyjnych oraz dzieci objętych pieczą zastępczą.

6. OCHRONA ZDROWIA

Usługi zdrowotne na terenie powiatu kozienickiego świadczą niepubliczne i publiczne zakłady opieki zdrowotnej. Zgodnie z danymi Narodowego Funduszu Zdrowia, dostęp do lekarza pierwszego kontaktu w ramach podstawowej opieki zdrowotnej jest zróżnicowany na terenie powiatu. Najwięcej placówek POZ znajduje się w Kozienicach, gdzie również siedzibę ma Szpital Powiatowy, który zapewnia specjalistyczną opiekę zdrowotną wraz ze Szpitalnym Oddziałem Ratunkowym. W pozostałych gminach zazwyczaj znajduje się jeden obiekt w centralnej miejscowości gminy lub kilka filii w większych miejscowościach. W zdecydowanej większości placówki te funkcjonują jako niepubliczne.

Podstawowe usługi medyczne są świadczone przez 16 placówek w poszczególnych gminach:

- Garbatka-Letnisko: Przychodnia VITAL-MED Meritum sp. z o.o. w Garbatce-Letnisku;
- Głowaczów: Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „DAN-MED” w Głowaczowie, Filia Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej „DAN-MED” w Studziankach Pancernych, Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Brzozie;
- Gniewoszów: Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Głowaczowie;
- Grabów nad Pilicą: Gminny Ośrodek Zdrowia w Grabowie nad Pilicą;
- Kozienice: Samodzielny Publiczny Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej w Kozienicach, Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Przychodnie Kozienickie” (2 gabinety), Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Millenium” (2 gabinety), Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Familia”, Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Animed”, Filia Przychodni VITAL-MED Meritum w Świerżach Górnych;
- Magnuszew: Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „MAGMEDIC” w Magnuszewie, Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „OPTIMUM” w Mniszewie;
- Sieciechów: Przychodnia Eltermed Sp. z o.o. w Zajezierzu, Filia Przychodni Eltermed w Sieciechowie.

Rysunek 3. Placówki opieki zdrowotnej na terenie powiatu kozienickiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych ze strony: <https://gsl.nfz.gov.pl/GSL/>

Ponadto powiat kozienicki skupia 53³ podmioty wykonujące działalność leczniczą (stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne - szpitalne, stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne – inne niż szpitalne oraz ambulatoryjne świadczenia zdrowotne publiczne i prywatne).

Samodzielny Publiczny Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej w Kozienicach, który w największym stopniu odpowiada za ochronę zdrowia mieszkańców powiatu kozienickiego, zatrudnia 127 lekarzy, 239 pielęgniarek i 28 położnych.

Szpital kozienicki realizuje zadania w ramach całodobowych świadczeń zdrowotnych na oddziałach szpitalnych jak również w formie ambulatoryjnych świadczeń zdrowotnych obejmujących specjalistyczną i podstawową opiekę zdrowotną. Ponadto zapewnia nocną i świąteczną opiekę zdrowotną, ambulatoryjną diagnostykę kosztochłonną, transport sanitarny oraz profilaktyczne programy zdrowotne.

Istotnym elementem jest fakt, iż SPZZOZ w Kozienicach uzyskał certyfikat ISO PN-EN 9001:2015 w zakresie zadań leczniczych wykonywanych w szpitalu. Jako w jednym z nielicznych powiatów w województwie mazowieckim prowadzona jest Nocna Pomoc Stomatologiczna.

Liczba łóżek w szpitalu w Kozienicach zmniejsza się stopniowo od 2016 roku i w 2020 roku wyniosła 289. Wskaźnik odnoszący się do liczby łóżek w szpitalach ogólnych w przeliczeniu na 10 tys. ludności również maleje i w 2020 roku wynosił jedynie 48,50, co oznacza spadek na przestrzeni lat o 24% (Tabela 18).

Jak zostało wskazane na warsztacie diagnostyczno-strategicznym, spadek liczby łóżek w szpitalu związany jest także z odpływem kadry medycznej. Problem w zakresie ochrony zdrowia jest również utrudniony dostęp do lekarza psychiatry. Zmniejszająca się liczba personelu medycznego stwarza

³ <https://rpwdl.ezdrowie.gov.pl/RPM/Search>

zagrożenie w postaci braku specjalistów oraz niewystarczającej diagnostyki. W zestawieniu z niską świadomością mieszkańców na temat profilaktyki chorób i zachowań prozdrowotnych powoduje to duże wyzwanie w zakresie opieki zdrowotnej. Obecność 2 szpitali w Radomiu oraz kilku innych (min. w promieniu 40 km zlokalizowany jest szpital w Pionkach) powoduje zagrożenie dla szpitala w Kozienicach pod kątem odpływu kadry medycznej. Na warsztatach wskazywano również na problemy finansowe szpitala wymagające wdrożenia planu naprawczego.

Tabela 18. Łóżka w szpitalach ogólnych - wskaźniki

	Łóżka w szpitalach ogólnych	Łóżka w szpitalach ogólnych na 10 tys. ludności
2016	392	64,22
2017	374	61,62
2018	354	58,54
2019	289	48,17
2020	289	48,50

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez Samodzielny Publiczny Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej w Kozienicach

Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w powiecie się zmniejsza. Jednak nadal największym powodem pobierania świadczeń jest ubóstwo, bezrobocie oraz długotrwała choroba i niepełnosprawność. Problemem powiatu jest malejąca liczba łóżek w szpitalu powiatowym oraz niewystarczająca ilość personelu medycznego co powoduje utrudniony dostęp do specjalistów. Dostęp do lekarza pierwszego kontaktu również jest ograniczony w niektórych gminach. Starzejące się społeczeństwo wymagać będzie wzrostu ilości usług opiekuńczych oraz zdrowotnych. Istnieje potrzeba zapewnienia usług wsparcia dla osób chorych psychicznie oraz organizacji domów dziennego pobytu.

7. KAPITAŁ SPOŁECZNY

Na terenie powiatu kozienickiego występuje łącznie 141 organizacji pozarządowych, stowarzyszeń i klubów. Na liczbę tę składa się 18 oddziałów ogólnopolskich organizacji i stowarzyszeń, a także 46 stowarzyszeń zarejestrowanych w Krajowym Rejestrze Sądowym, 32 stowarzyszenia zwykłe, 43 ochotnicze straże pożarne, 42 stowarzyszenia kultury fizycznej, w tym 17 uczniowskich klubów sportowych).

Zakres tematyczny działalności stowarzyszeń opiera się o działania dotyczące krzewienia kultury, sportu, integracji i aktywizacji społecznej. Ponadto istnieją 43 Ochotnicze Straże Pożarne, które pełnią ważną rolę społeczną w poszczególnych miejscowościach zapewniając bezpieczeństwo i ochronę przeciwpożarową. Dodatkowo OSP zajmują się też działalnością kulturalną. W niektórych jednostkach działają sekcje sportowe, orkiestry dęte czy młodzieżowe drużyny pożarnicze.

Powiat kozienicki posiada uchwalony Wieloletni Program Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi, w którym wyznaczono cele, zasady i formy współpracy. Współpraca z organizacjami odbywa się poprzez pozyskiwanie środków finansowych, pomoc w uzyskiwaniu lokalu na preferencyjnych warunkach, działania informacyjne, pomoc merytoryczną, konsultowanie projektów aktów normatywnych czy wspieranie organizacji poprzez udzielanie dotacji. W sferze zlecenia realizacji zadań publicznych przewiduje się zlecenie zadań w ramach obszarów: pomocy społecznej, ochrony zdrowia, kultury, sztuki, nauki, edukacji, kultury fizycznej, działalności charytatywnej, pożytku i bezpieczeństwa publicznego, obronności państwa, turystyki.

Jednym z elementów obrazujących zaangażowanie oraz aktywność społeczną mieszkańców jest udział w wyborach powszechnych. Frekwencja wyborcza mieszkańców powiatu kozienickiego jest zróżnicowana i w głównej mierze zależy od organów władzy, które są wybierane. Powiat wpisuje się w trendy ogólnopolskie, gdzie największą mobilizacją cieszą się wybory Prezydenta RP. Natomiast

najmniejszym zainteresowaniem wyborców odznaczają się wybory do Parlamentu Europejskiego. Ponadto widać różny poziom zaangażowania mieszkańców w zależności od gminy. Najliczniej do urn wybierają się mieszkańcy gminy Grabów nad Pilicą, natomiast mieszkańcy gminy Sieciechów mają najmniejszą frekwencję wyborczą. Natomiast w zestawieniu z powiatami porównawczymi udział mieszkańców jest nieznacznie niższy. Jedynie podczas wyborów samorządowych frekwencja okazała być się lepsza. Nawet porównując do średniej ogólnopolskiej to powiat kozienicki notuje lepszy wynik. Świadczy to o fakcie, iż mieszkańcy powiatu bardziej interesują się lokalnymi wyborami, w których wybierają przedstawicieli bezpośrednio wpływających na ich życie codzienne.

Tabela 19. Frekwencja wyborcza mieszkańców powiatu kozienickiego na tle innych jednostek samorządowych w latach 2018-2020

	Wybory samorządowe 2018 [%]	Wybory do Parlamentu Europejskiego 2018 [%]	Wybory do Sejmu i Senatu 2019 [%]	Wybory prezydenckie 2020 [%]
Polska	54,90	45,68	61,74	64,51
Województwo mazowieckie	60,93	52,49	69,46	70,34
Powiat kozienicki	60,51	43,92	60,04	65,20
Powiat białobrzeski	58,33	42,99	60,22	66,91
Powiat garwoliński	57,34	45,56	62,81	69,66
Powiat węgrowski	57,83	44,35	60,08	65,18

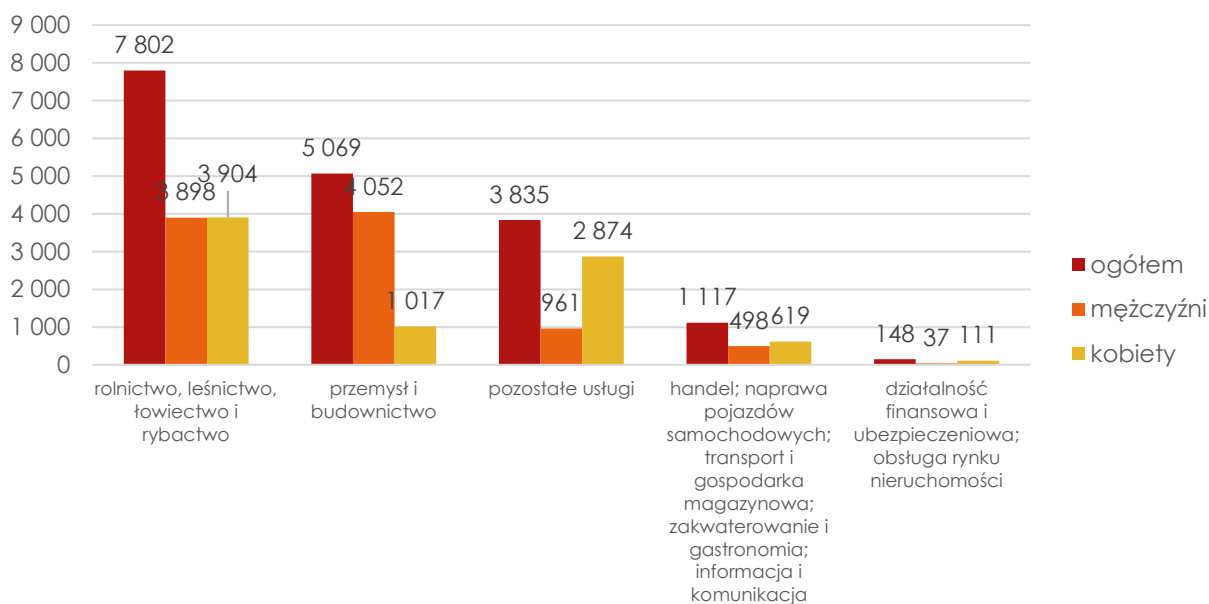
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej

Na obszarze powiatu widoczny jest brak budżetów partycypacyjnych, które zwiększyłyby zainteresowanie mieszkańców lokalnymi sprawami. Ponadto w żadnej gminie nie powołano Młodzieżowej Rady Gminy czy Rady Seniora. Takie rady wpłynęłyby korzystnie na aktywizację społeczeństwa. Dobrym rozwiązaniem wykorzystywanym przez niektóre gminy jest organizacja konsultacji społecznych, które dają mieszkańcom realną możliwość wpływania na ich życie i otoczenie.

Na terenie powiatu znajdują się liczne stowarzyszenia i organizacje pozarządowe, które zrzeszają aktywne osoby i lokalnych liderów. Zaangażowanie społeczne na terenie powiatu widoczne jest na przykładzie realizacji zadań przez organizacje pozarządowe i frekwencji wyborczej, która świadczy o tym, że mieszkańcy stają się coraz bardziej zainteresowani lokalnymi sprawami i chcą mieć wpływ na otaczającą ich rzeczywistość. W ten sposób przyczyniają się do rozwoju ekonomii społecznej. Ponadto aktywność obywatelska kształtuje się poprzez czynny udział mieszkańców w wydarzeniach kulturalnych, sportowych czy rozrywkowych. Brakującymi elementami, które mogłyby bardziej pobudzić zaangażowanie społeczne jest budżet partycypacyjny, konsultacje społeczne czy Młodzieżowe Rady lub Rady Seniora.

8. RYNEK PRACY

Na terenie powiatu kozienickiego 43% ogółu pracujących znajduje zatrudnienie w sektorze rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa (Wykres 12). Na drugim miejscu pod względem liczby zatrudnionych znajduje się sektor przemysłu i budownictwa (28% ogółu zatrudnionych). Handel, naprawa pojazdów samochodowych, transport i gospodarka magazynowa, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja – 6% oraz pozostałe usługi – 21%.

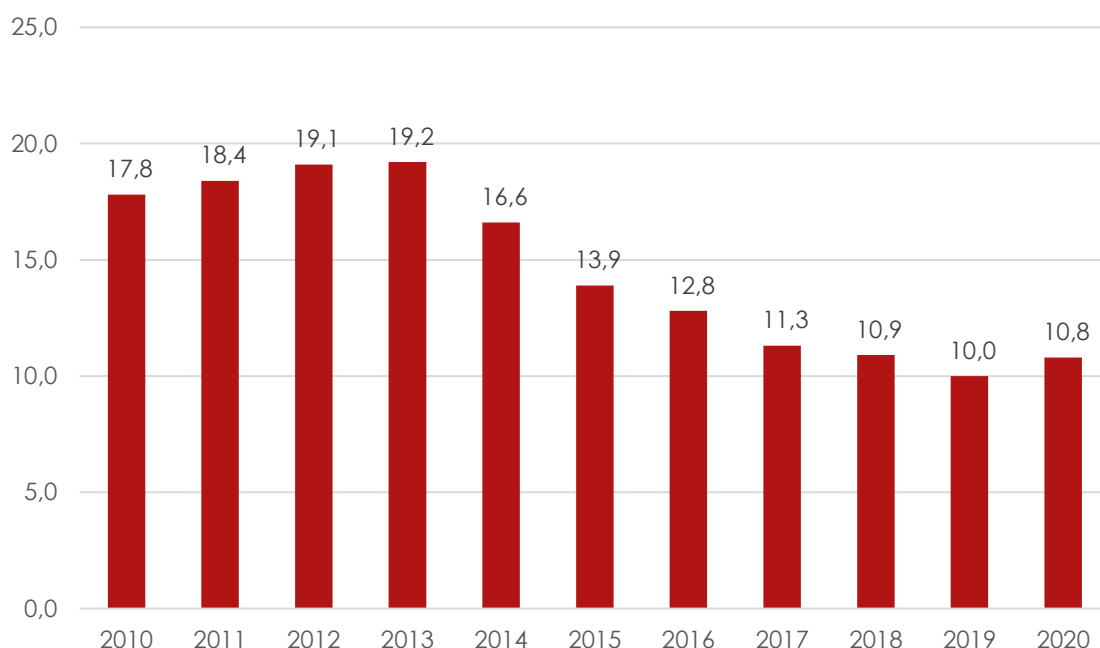

Wykres 12. Liczba osób pracujących według grup sekcji w powiecie kozienickim, dane na rok 2019

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Biorąc pod uwagę wysoki odsetek zatrudnionych w rolnictwie podczas warsztatów diagnostyczno-strategicznych jako pozytywny czynnik wskazano na agregację małych gospodarstw rolnych i powstawanie bardziej zautomatyzowanych, co przekłada się na wielkość produkcji i możliwości zwiększenia przychodów.

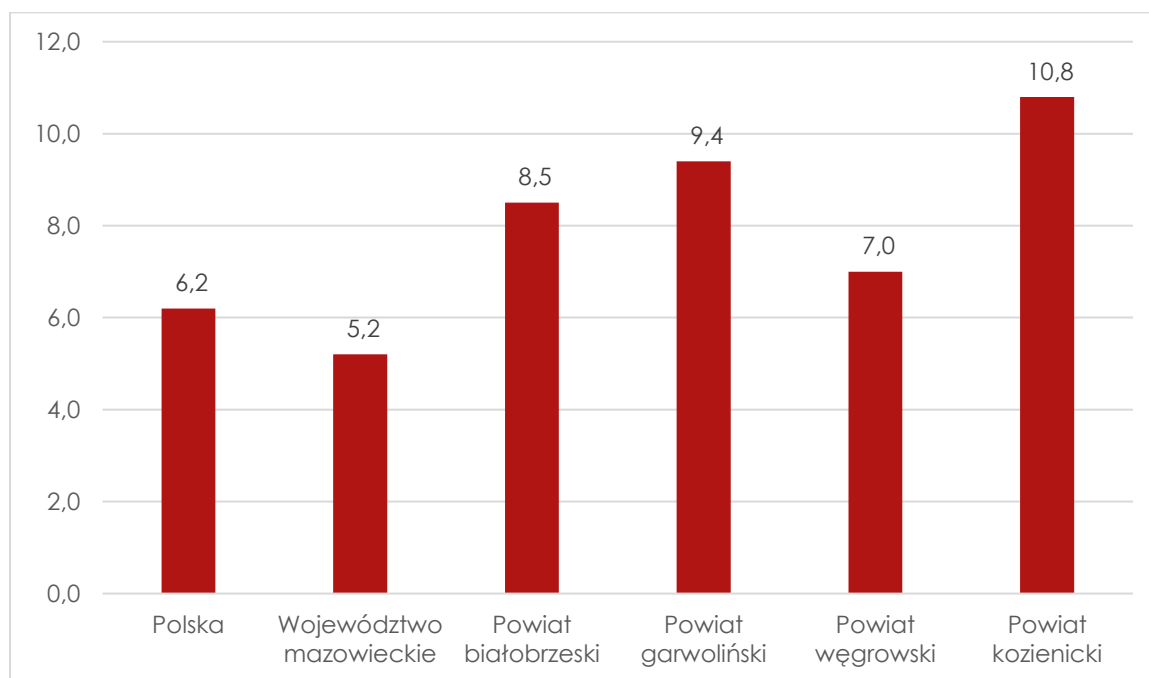
Na przestrzeni lat 2013-2019 stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie kozienickim zmniejszyła się o 9,2 punktów procentowych. W 2020 roku stopa bezrobocia nieznacznie wzrosła, co spowodowane było pandemią COVID-19. Na poniższym wykresie przedstawiono jak kształtowała się stopa bezrobocia w powiecie na przestrzeni ostatnich 10 lat.

Wykres 13. Stopa bezrobocia rejestrowanego powiatu kozienickiego na przestrzeni lat 2010-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

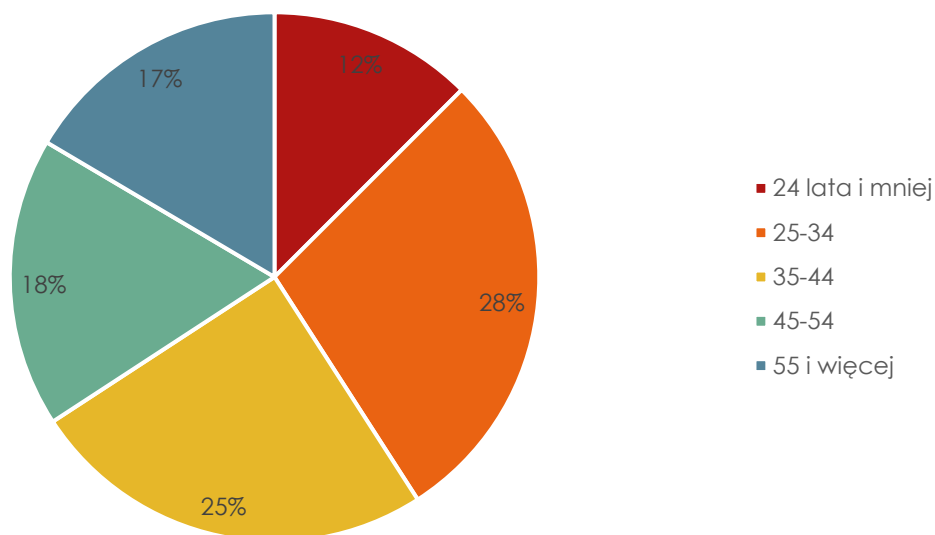
Stopa bezrobocia w powiecie kozienickim jest największa na tle wybranych powiatów. Ponadto stopa bezrobocia dla województwa mazowieckiego jest o połowę niższa niż dla powiatu kozienickiego.

Wykres 14. Stopa bezrobocia rejestrowanego w 2020 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Stopa bezrobocia rejestrowanego dla powiatu za rok 2020 wynosi 10,8%. Wśród bezrobotnych największy odsetek stanowią osoby w wieku 25-34 lata (Wykres 15). Drugą najliczniejszą grupą są osoby w wieku 35-44 lata. Bezrobotni w wieku od 25 do 44 lat stanowią grupę ponad połowy (53%) wszystkich zarejestrowanych bezrobotnych.

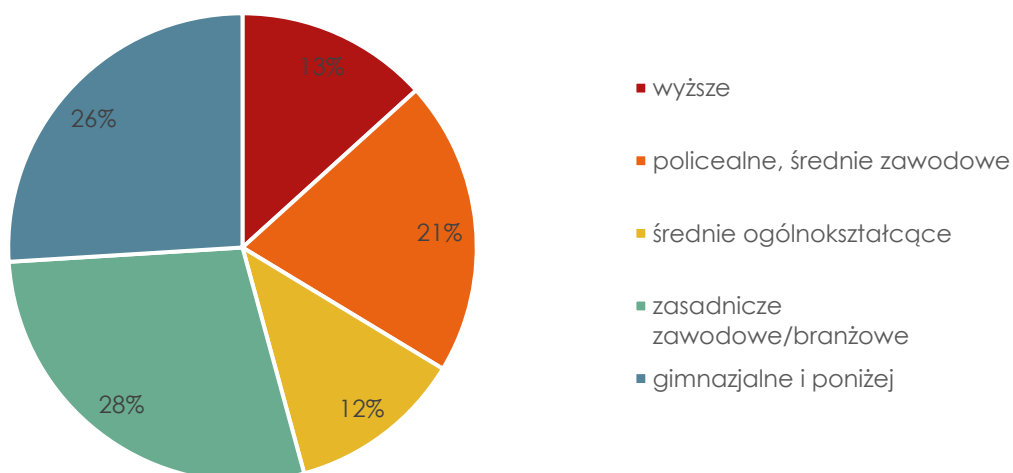

Wykres 15. Odsetek bezrobotnych zarejestrowanych w powiecie kozienickim wg grup wieku w 2020 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Na obszarze powiatu występują grupy osób defaworyzowanych, czyli grupy będące w trudnym położeniu na rynku pracy. Do tych grup należą: osoby długotrwale bezrobotne oraz osoby powyżej 50 roku życia. Oprócz działalności Powiatowego Urzędu Pracy w Kozienicach, istnieją 3 organizacje zajmujące się grupami zagrożonymi wykluczeniem społecznym. Wsparciem jest wykorzystywanie programu LEADER, w ramach którego są organizowane szkolenia i warsztaty specjalistyczne.

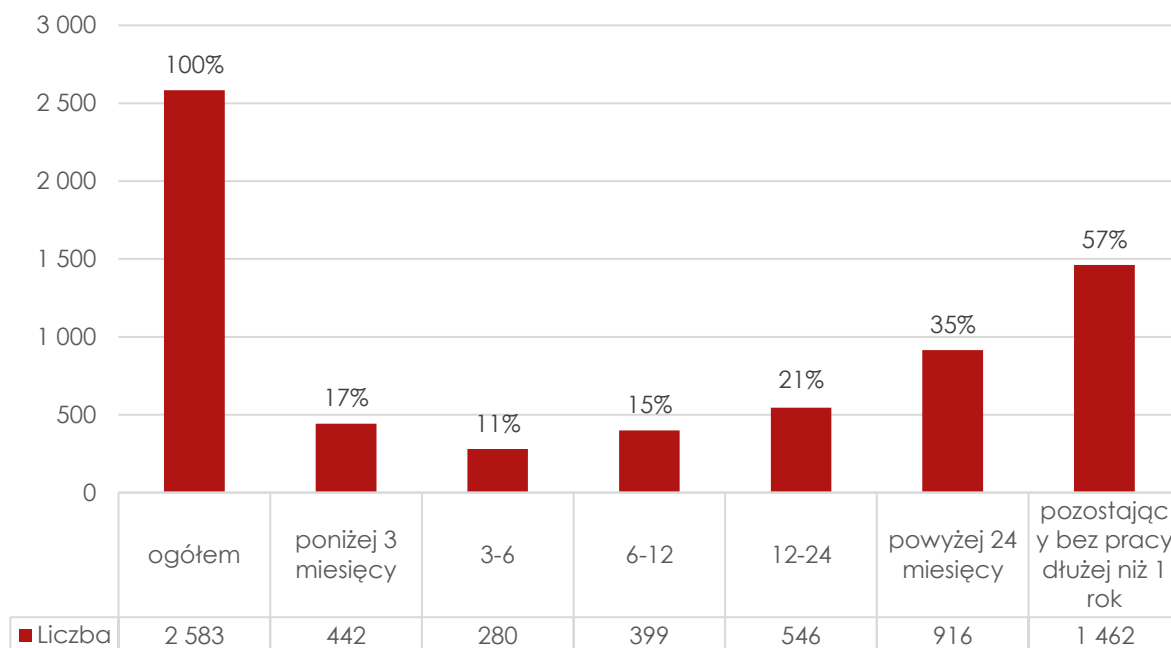
W grupie bezrobotnych w podziale na poziom wykształcenia największy odsetek (29%) stanowią bezrobotni z zasadniczym zawodowym lub branżowym wykształceniem. Najmniej bezrobotnych jest w grupie osób z wykształceniem wyższym.

Wykres 16. Odsetek bezrobotnych zarejestrowanych wg poziomu wykształcenia w 2020 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

W podziale na czas pozostawania bez pracy największy odsetek stanowią osoby długotrwale bezrobotne – pozostające bez pracy dłużej niż jeden rok (57%). Wykres 17 przedstawia liczbę osób bezrobotnych w powiecie kozienickim zarejestrowanych według czasu pozostawania bez pracy w 2020 roku.

Wykres 17. Bezrobotni zarejestrowani wg czasu pozostawania bez pracy w 2020 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Jednocześnie należy zauważyć, że bezrobotni wykazują niskie zainteresowanie podwyższaniem swoich umiejętności i podnoszeniem kwalifikacji poprzez szkolenia organizowane i finansowane przez Powiatowy Urząd Pracy. Czynnikiem wpływającym na poziom bezrobocia może być również niewystarczająca liczba miejsc pracy oraz wykluczenie komunikacyjne, które utrudnia dotarcie do pracy. Zauważalne jest także niedostosowanie ofert pracy do kwalifikacji pracowników oraz zjawisko emigracji specjalistów oraz ludzi młodych w poszukiwaniu pracy w większych miastach. Bliskość konkurencyjnych ośrodków miejskich w postaci Radomia czy Puław, a także Warszawy prowadzi do odpływu pracowników z terenu powiatu. W efekcie lista zawodów deficytowych wskazuje na braki kadrowe zarówno w służbie zdrowia, wśród specjalistów jak i pracowników fizycznych.

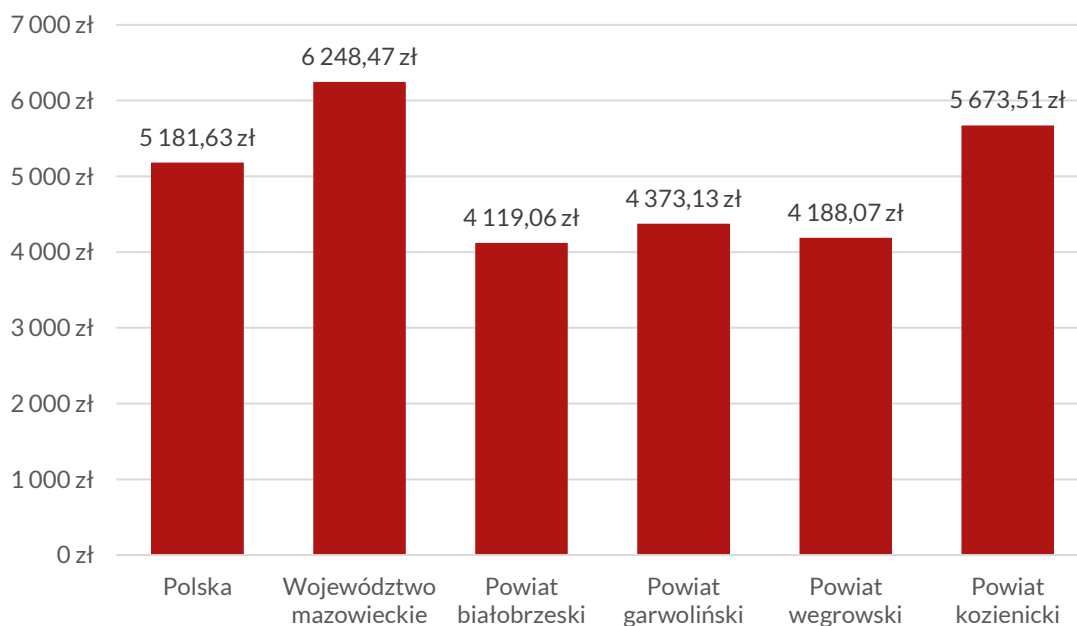
Na podstawie barometru zawodów⁴, który jest prognozą zapotrzebowania na pracowników w danym roku, możliwe staje się wskazanie zawodów deficytowych w powiecie kozienickim. W prognozie na 2021 rok dla powiatu kozienickiego wymieniono zawody deficytowe takie jak:

- Fizjoterapeuci i masażyści
- Geodeci i kartografowie
- Kierowcy samochodów ciężarowych i ciągników siodłowych
- Kosmetyczki
- Kucharze
- Lekarze
- Magazynierzy
- Monterzy instalacji budowlanych
- Nauczyciele języków obcych i lektorzy
- Operatorzy i mechanicy sprzętu do robót ziemnych

⁴ www.barometrzwodow.pl

- Pielęgniarki i położne
- Psycholodzy i psychoterapeuci
- Samodzielni księgowi
- Spawacze

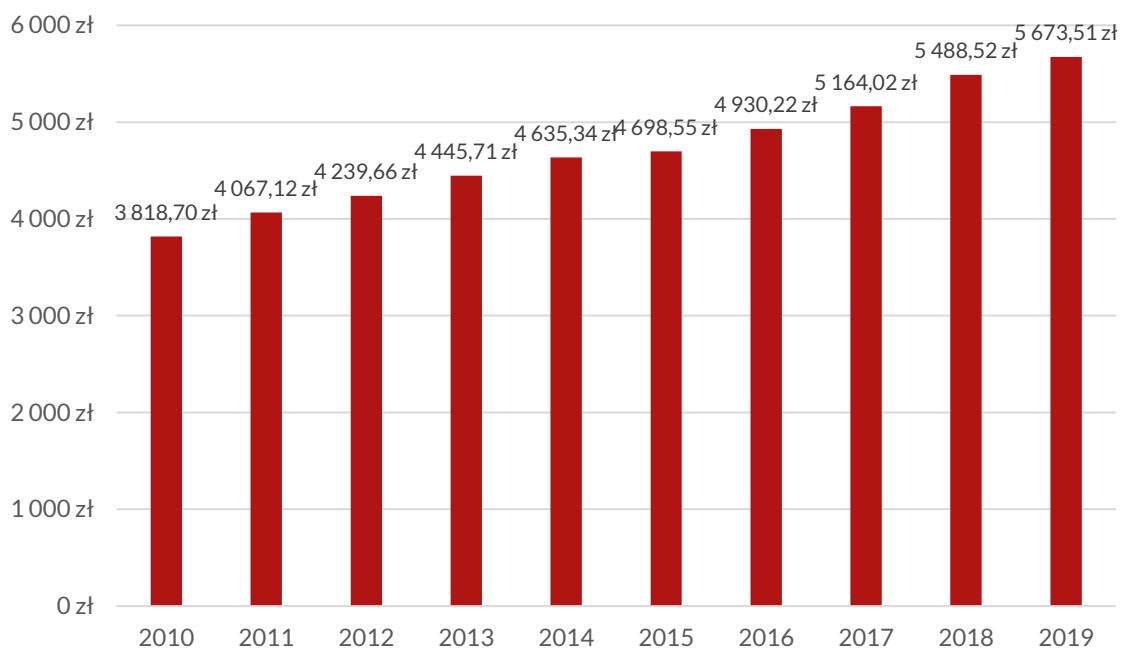
Przeciętne wynagrodzenie brutto w roku 2019 w powiecie kozienickim wynosiło 5 673,51 zł, co pozwala na stwierdzenie, że suma ta jest wyższa od średniego wynagrodzenia w Polsce (Wykres 18). Dane te jednocześnie są niższe od średnich zarobków w województwie, na co wpływ niewątpliwie mają średnie zarobki dla Warszawy. Natomiast na tle powiatów porównawczych powiat kozienicki wypada najlepiej z najwyższymi zarobkami.

Wykres 18. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w 2019 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Przeciętne wynagrodzenie brutto w powiecie kozienickim na przestrzeni lat wzrasta (Wykres 19). Zauważa się, że w przeciągu 9 lat, średnia miesięczna pensja w 2019 roku w stosunku do 2010 wzrosła o 1 854,81 zł. Oznacza to, że w 2019 r. zarabiano tu średnio o 48,57% więcej niż w 2010 roku. W tym samym czasie wynagrodzenie w województwa mazowieckim wzrosło o 1 968,92 zł, co oznacza, że osoby pracujące na terenie powiatu kozienickiego zarobiły średnio o 114,11 zł mniej niż osoby pracujące w innych częściach Mazowsza. Biorąc pod uwagę zmianę wysokości wynagrodzenia na poziomie krajowym, powiat kozienicki wypada korzystnie. W powiecie tym zarobki w badanym okresie czasowym wzrosły o 108,18 zł więcej niż średnie zarobki w Polsce.

Wykres 19. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w powiecie kozienickim w latach 2010-2019

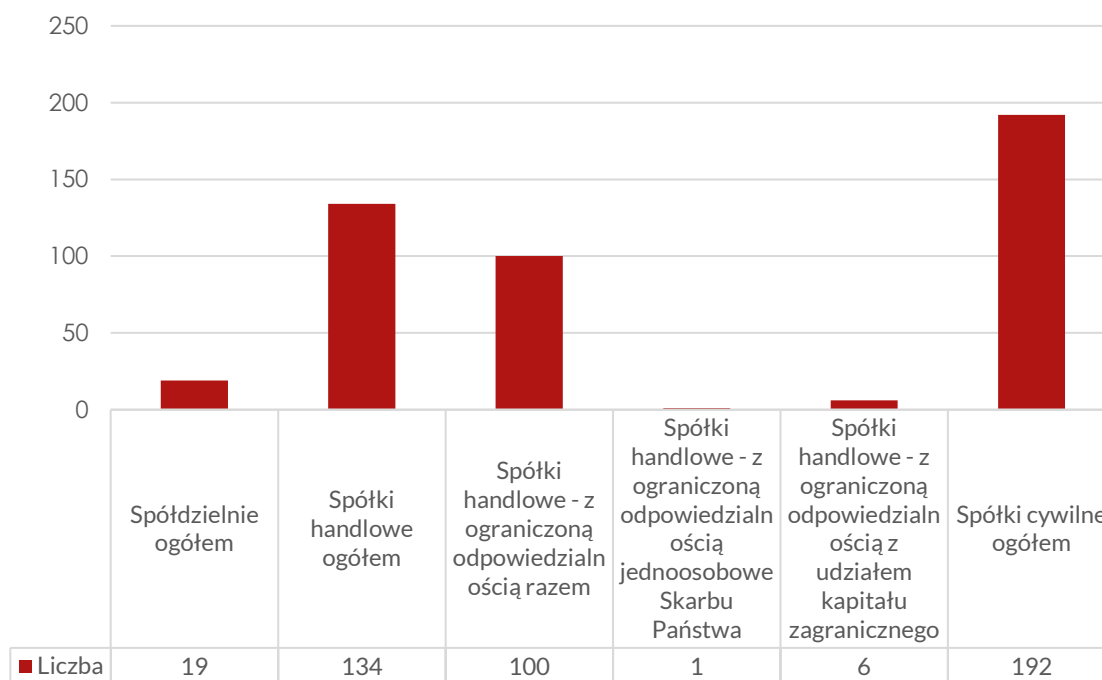
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Największy odsetek mieszkańców powiatu znajduje zatrudnienie w rolnictwie. Pozytywnym aspektem jest fakt, iż na przestrzeni ostatnich lat zmniejszyła się stopa bezrobocia. Największy problem ze znalezieniem pracy mają osoby długotrwale bezrobotne oraz powyżej 45 roku życia. Wartość przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia stopniowo wzrasta i w 2019 roku była nawet wyższa od średniej krajowej. Problemem jest odpływ młodych ludzi w poszukiwaniu pracy do większych miast oraz wysoki odsetek osób długotrwale bezrobotnych. Dodatkowo brakuje nowych miejsc pracy co stwarza zagrożenie w postaci emigracji wykwalifikowanych pracowników.

9. GOSPODARKA I PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

9.1. PRZEDSIĘBIORSTWA DZIAŁAJĄCE NA TERENIE POWIATU

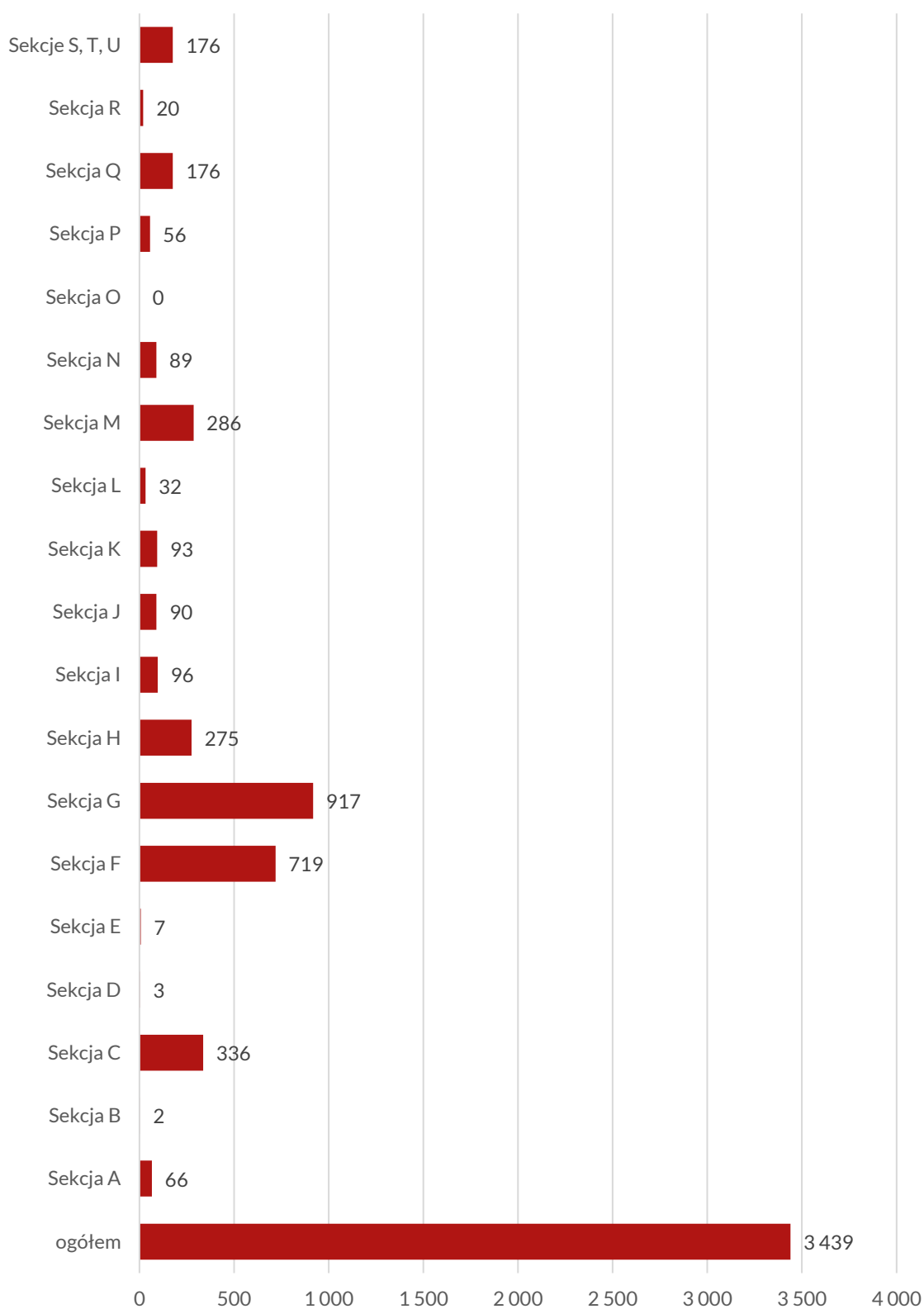
W powiecie kozienickim w 2019 roku według rejestru REGON zarejestrowanych było 4304 podmiotów gospodarki narodowej, z czego 452 stanowiły podmioty gospodarki narodowej posiadające osobowość prawną. Największą grupę według formy prawnej podmiotów stanowiły spółki cywilne – 192.

Wykres 20. Podmioty gospodarki narodowej występujące na terenie powiatu kozienickiego wg formy prawnej w 2019 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Na terenie powiatu kozienickiego w 2019 roku zarejestrowanych było 3 439 podmiotów gospodarczych prowadzonych przez osoby fizyczne (Wykres 21). Najbardziej liczną grupę (27%) stanowią podmioty z sekcji G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle. Sekcja ta obejmuje: sprzedaż hurtową i detaliczną. Drugą najliczniejszą sekcją jest sekcja F - Budownictwo. Stanowi 21% ogółu wszystkich podmiotów na terenie powiatu. Całość struktury podstawowych branż gospodarki uzupełnia sekcja C - Przetwórstwo przemysłowe.

Wykres 21. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na terenie powiatu kozienickiego wg sekcji PKD 2007

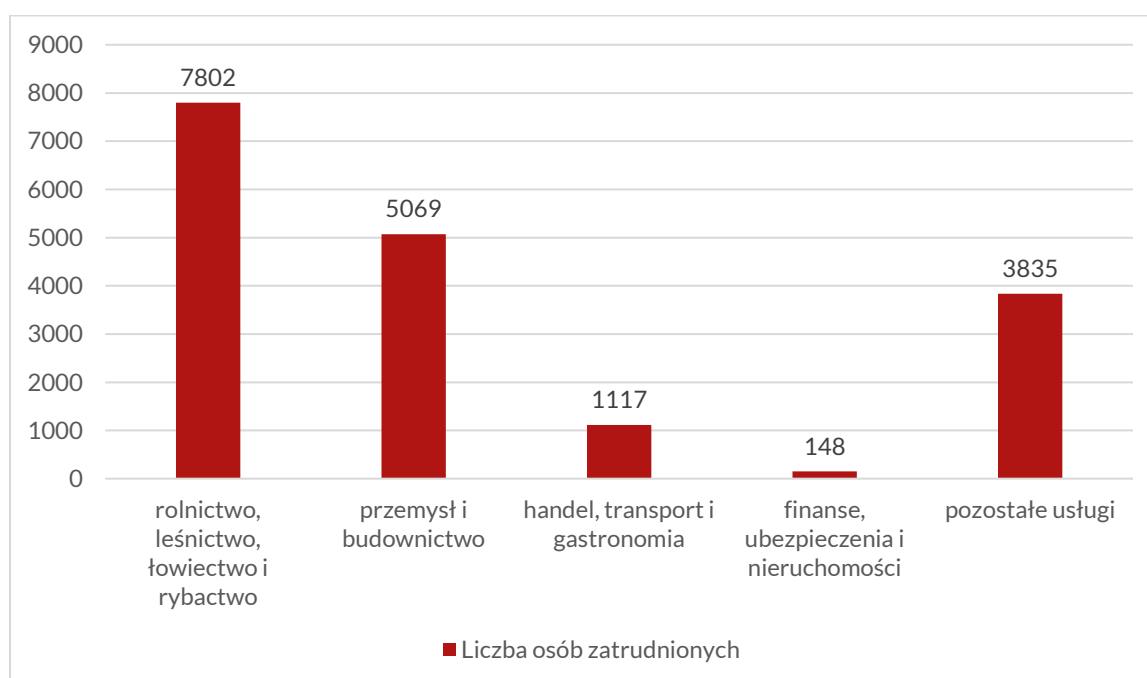
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Do najbardziej znaczących podmiotów gospodarczych w powiecie kozienickim możemy zaliczyć:

- ENEA Wytwarzanie Sp. z o.o. w Świerżach Górnych – produkcja energii elektrycznej,
- ESSELTE Polska w Kozienicach – produkcja materiałów biurowych,
- Zakłady Sylikatowe ŻYTKOWICE w Żytkowicach – produkcja cegły wapienno-piaskowej,

- Fabryka Domów BOGUCIN w Bogucinie – produkcja prefabrykatów betonowych,
- OBORY w Kozienicach Sp. z o.o. – produkcja wyrobów mlecznych,
- Orskov Foods S.A. – zamrażalnia owoców i warzyw w Zajezierzu,
- BAKOMA – Bis Sp. z o.o. w Janikowie – przetwórnia owoców lub warzyw,
- MULTI-SMAK – Mniszew – przetwórstwo warzyw i owoców,
- Z.P.H. WITAMINA Mniszew – przetwórstwo warzyw i owoców,
- CITRONEX – Ryczywół – produkcja pomidorów szklarniowych,
- Kozienicka Gospodarka Komunalna Sp. z o.o.,
- ALPAR Artur i Piotr Kowalscy Spółka Jawna – rynek energetyczny,
- EP SERWIS S.A. – naprawa i recykling palet,
- ARMAT – dystrybutor tworzyw sztucznych dla budownictwa.

Liczba osób pracujących na terenie powiatu na dzień 31 grudnia 2019 roku wyniosła 17 971 osób ogółem. Struktura podstawowych branż gospodarki to dominujące sektory, w których pracuje najwięcej osób. W podziale na poszczególne sektory gospodarki największy odsetek zatrudnionych pracuje w rolnictwie i leśnictwie. Duża grupa osób ma zatrudnienie w przemyśle i budownictwie. Handel, gastronomia czy finanse odgrywają już znacznie mniejszy udział w strukturze zatrudnienia.

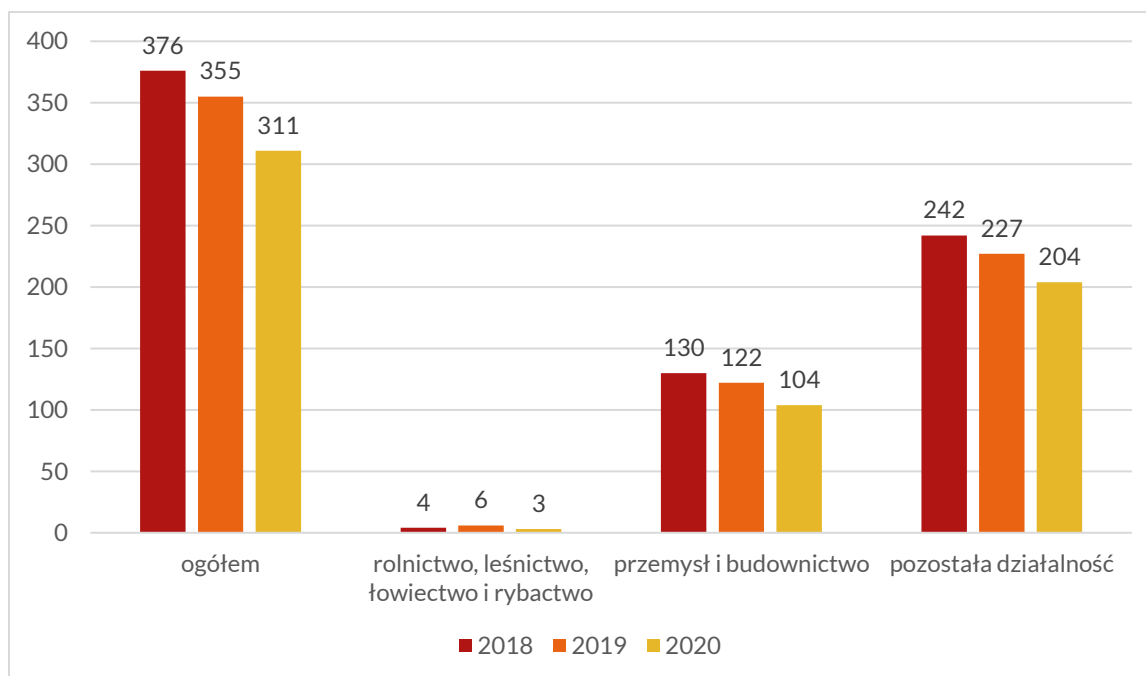

Wykres 22. Zatrudnieni w podziale na sektory gospodarki w powiecie kozienickim w 2019 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Na terenie powiatu najwięcej podmiotów gospodarczych działa w sektorze handlu i naprawy pojazdów oraz budownictwa. Największymi zakładami pracy są ENEA Wytwarzanie Sp. z o.o. oraz ESSELTE Polska. Natomiast największy udział osób zatrudnionych jest w rolnictwie. Znaczna część miejsc pracy znajduje się w Elektrowni – Kozienice. Jednakże jej funkcjonowanie zdaje się być zagrożone w związku z wdrażaniem neutralności klimatycznej, a w konsekwencji spadku dochodów i możliwej utracie pracy.

Rokrocznie przybywa ponad 300 nowych podmiotów gospodarki narodowej. Najwięcej podmiotów powstaje w obrębie usług, natomiast najmniej w sektorze rolnictwa i leśnictwa. Jednak w ostatnich latach zauważalny jest spadek nowopowstałych podmiotów gospodarczych. Ponadto obserwuje się agregację małych gospodarstw rolnych oraz powstawanie dużych – bardziej zautomatyzowanych.

Wykres 23. Nowopowstałe podmioty gospodarki narodowej w latach 2018-2020 w powiecie kozienickim

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Powiat kozienicki ma jeden z niższych wskaźników rejestrowania nowych podmiotów gospodarki narodowej. Lepiej wypada jedynie w porównaniu do powiatu białobrzeskiego. Natomiast ponad dwukrotnie więcej firm powstaje w powiecie garwolińskim. Niemniej jednak istniejące w powiecie firmy wykazują się znacznym zainteresowaniem, jeśli chodzi o szkolenia. Szkolenia dla pracodawców i pracowników firm możliwe są m.in. dzięki środkom z Krajowego Funduszu Szkoleniowego pozyskiwanymi i dysponowanymi przez Starostę za pomocą Powiatowego Urzędu Pracy.

Tabela 20. Nowopowstałe podmioty gospodarki narodowej w 2020 roku w wybranych powiatach

Nazwa jednostki	Nowopowstałe podmioty gospodarki narodowej w 2020 roku
Powiat kozienicki	311
Powiat białobrzeski	218
Powiat garwoliński	646
Powiat węgrowski	406

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

9.2. ATRAKCYJNOŚĆ INWESTYCYJNA

Pod względem atrakcyjności inwestycyjnej problemem powiatu jest mała powierzchnia obszarów inwestycyjnych w poszczególnych gminach powiatu. Tereny inwestycyjne występują na terenie powiatu jedynie jako pojedyncze lub grupy kilku działek w większości o niewielkiej powierzchni. Znaczna część z nich ma zapewnione uzbrojenie w postaci przyłączy wodociągowych i energetycznych. Jednocześnie powiat kozienicki wchodzi w skład Tarnobrzeskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej EURO-PARK WISŁOSAN. Celem jej działania jest wzrost aktywności gospodarczej terenów, które uważane są za słabiej rozwinięte ekonomicznie, poprzez wykorzystanie istniejących walorów inwestycyjnych. TSSE obejmuje teren powiatu kozienickiego, dzięki czemu przedsiębiorcy z tego terenu mogą korzystać, z jej bogatej i zróżnicowanej oferty.

Potencjalna atrakcyjność inwestycyjna powiatu kozienickiego została określona w raporcie Polskiej Agencji Inwestycji i Handlu⁵ na średnim poziomie. Jednakże jest ona większa niż w przypadku powiatów porównawczych i jednocześnie jedna z wyższych w regionie radomskim. Potencjalna atrakcyjność inwestycyjna to wskaźnik obrazujący regionalne walory lokalizacyjne, które mają wpływ na osiąganie celów inwestora. Natomiast na spotkaniu diagnostyczno-strategicznym zwrócono uwagę na niewystarczające zainteresowanie inwestorów zewnętrznych oraz niezbyt atrakcyjne tereny inwestycyjne. Dużym potencjałem do rozwoju inwestycji na terenie powiatu jest dobrze rozwinięta infrastruktura elektroenergetyczna, innowacyjność przedsiębiorstw oraz rozwijające się e-usługi.

Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach powiatu kozienickiego w przeliczeniu na jednego mieszkańca wynoszą 6 152 zł i są znacznie wyższe niż w powiatach porównawczych. Natomiast powiat kozienicki odznacza się mniejszymi nakładami w porównaniu do wartości nakładów w województwie, które wynoszą 8 552 zł na osobę.

Tabela 21. Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca w 2019 roku

Nazwa jednostki	Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca
Powiat kozienicki	6 152
Powiat białoobrzeski	1 725
Powiat garwoliński	4 580
Powiat węgrowski	2 824

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

9.3. INSTYTUCJE OTOCZENIA BIZNESU

Przedsiębiorcy z terenu powiatu kozienickiego mają możliwość współpracy z Polską Agencją Rozwoju Przedsiębiorczości i Punktami Konsultacyjno-Doradczymi wspierającymi przedsiębiorczość. Na terenie powiatu znajdują się cztery placówki Banków Spółdzielczych oferujące usługi dla biznesu. Ponadto działa Powiatowy Urząd Pracy, który zapewnia doradztwo oraz szkolenia dla przedsiębiorców. Powołano również Powiatową Społeczną Radę Przedsiębiorczości w celu współpracy z Zarządem Powiatu przy tworzeniu jak najlepszych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości, a także aktywizacji gospodarczej powiatu oraz promocji i rozwoju lokalnej przedsiębiorczości.

Poza wskazanymi powyżej, na terenie powiatu działają następujące instytucje otoczenia biznesu:

- Lokalna Grupa Działania „Puszcza Kozienicka” - stowarzyszenie działa na rzecz rozwoju obszarów wiejskich. Jednym z głównych celów jest wspieranie lokalnych i regionalnych inicjatyw gospodarczo-społecznych, wspomaganie w zakresie informacji, doradztwa, szkoleń oraz aktywizacji mieszkańców.
- Cech Rzemiosł Różnych i Małych Przedsiębiorców w Kozienicach - cech jest dobrowolnym związkiem pracodawców oraz samorządną, społeczno-zawodową i gospodarczą organizacją rzemiosła. Zrzeszony jest w Izbie Rzemiosła i Małej Przedsiębiorczości w Radomiu.
- Stowarzyszenie „Radomskie Centrum Przedsiębiorczości” - to niezależna organizacja pozarządowa, która funkcjonuje w obszarze działań społecznych i wsparcia małego i średniego biznesu, z wieloletnim doświadczeniem na rynku. Stowarzyszenie wspiera rozwój przedsiębiorstw z terenu Radomia i regionu radomskiego.
- Centrum Handlowo-Usługowe i Lokalna Strefa Biznesu "Bernacik" - celem Lokalnej Strefy Biznesu jest wspieranie i rozwój przedsiębiorczości w Garbatce-Letnisko, poprzez zapewnienie zaplecza

⁵ Godlewska-Majkowska H. i in., „Atrakcyjność inwestycyjna Regionów 2017 - Województwo Mazowieckie”, PAIH, Warszawa 2017

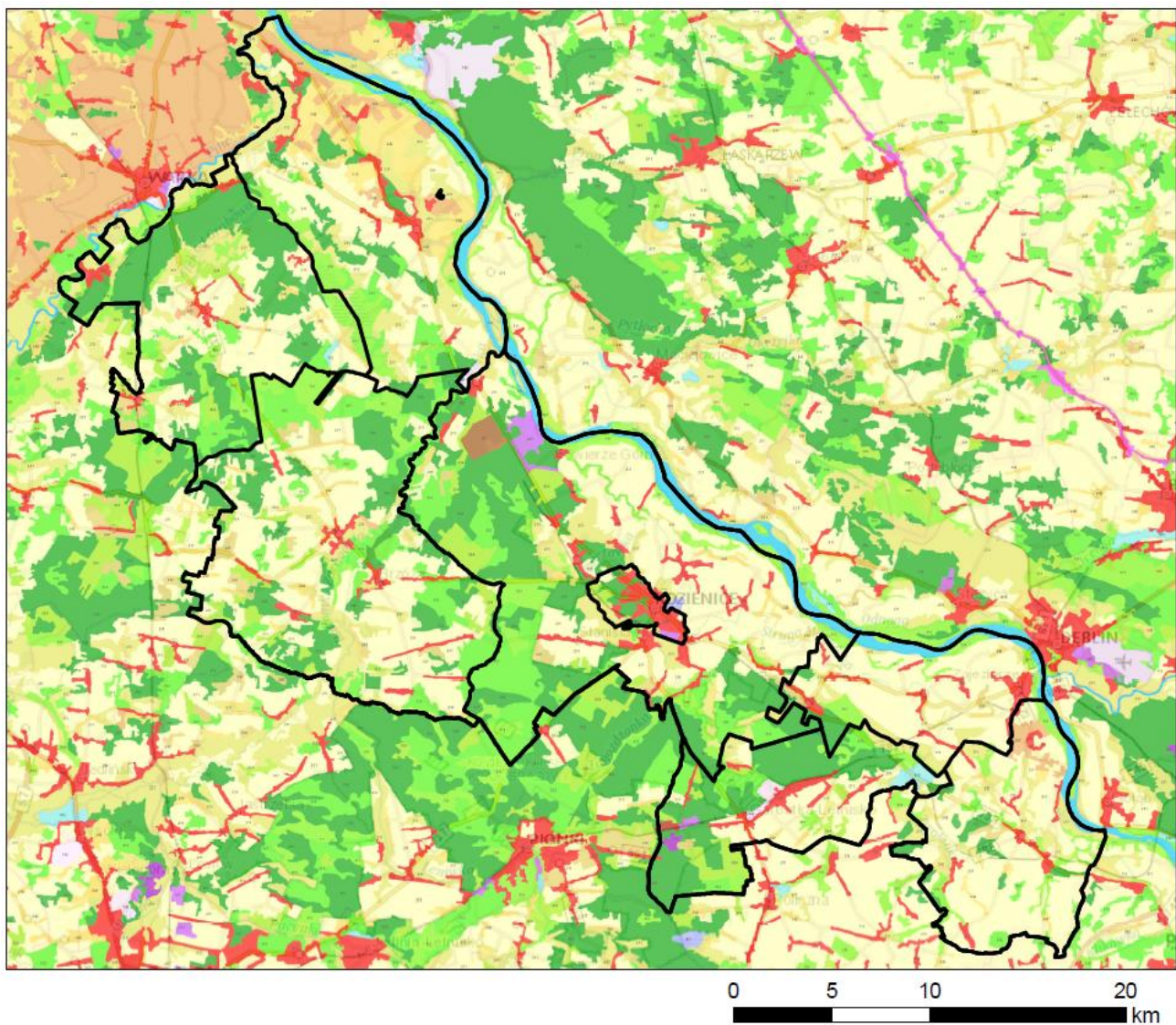
lokalowego, biurowego, produkcyjnego lub magazynowego, jak również wsparcia biznesowego dla przedsiębiorców.

Do podstawowych branż gospodarki powiatu kozienickiego zalicza się 3 grupy o największej liczbie podmiotów. Najwięcej osób prowadzi działalność w sekcji G – Handel hurtowy i detaliczny, F – Budownictwo oraz C – Przetwórstwo przemysłowe. Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw z terenu powiatu są wysokie w odniesieniu do powiatów porównawczych, natomiast niższe niż średnia dla województwa. Ponadto powiat kozienicki jest atrakcyjnym miejscem dla działalności gospodarczej oraz lokalizowania nowych podmiotów. Gminy z terenu powiatu oferują przygotowane tereny pod inwestycje, jednakże ilość oraz powierzchnia działek nie spełnia oczekiwań inwestorów. Duży potencjał produkcji rolnej stwarza warunki do powstawania zakładów przetwórczych. Dodatkowo powiat kozienicki objęty jest obszarem działania Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Ponadto powołano Powiatową Społeczną Radę Przedsiębiorczości, która ma za zadanie tworzenie jak najlepszych warunków do rozwoju przedsiębiorczości. Na terenie powiatu funkcjonują również organizacje otoczenia biznesu w postaci instytucji finansowych, doradczych czy biur rachunkowych. Ważną rolę odgrywa Powiatowy Urząd Pracy, który finansuje szkolenia dla przedsiębiorców oraz wspiera finansowo i merytorycznie tworzenie nowych podmiotów gospodarczych, a także finansuje powstawanie nowych miejsc/stanowisk pracy. Wyjściem naprzeciw potrzebom przedsiębiorców jest również powstała w Garbatce-Letnisko Lokalna Strefa Biznesu „Bernacik”.

10. PRZESTRZEŃ I ŚRODOWISKO

10.1. ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENI

Powiat kozienicki ma charakter rolniczy. Taki stan można zaobserwować na podstawie struktury funkcjonalno-przestrzennej. Tereny użytkowane rolniczo zajmują 53 209 ha, co stanowi 58% całkowitej powierzchni powiatu. Grunty orne zajmują 34 409 ha, sady – 1986 ha natomiast łąki i pastwiska – 9983 ha. Z kolei powierzchnia lasów wynosi 29 207 ha. Wskaźnik lesistości kształtuje się na poziomie 31,9%. Warto zauważyć, że rozmieszczenie lasów jest nierównomierne. Największą lesistość odnotowuje się w gminach: Kozienice, Garbatka-Letnisko oraz Grabów nad Pilicą, a najmniejszą – Sieciechów i Gniewoszków.

Legenda

- Gminy wchodzące w skład powiatu kozienickiego
- Tereny zabudowy mieszkaniowej
- Tereny przemysłowe
- Zwałowiska
- Grunty orne
- Sady i plantacje
- Łąki i pastwiska
- Lasy liściaste
- Lasy iglaste
- Zbiorniki i ciek wodne

Rysunek 4. Mapa funkcjonalno-przestrzenna powiatu kozienickiego
 Źródło: Opracowanie własne na podstawie CORINE Land Cover - CLC 2018

Średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego w województwie mazowieckim wynosi 8,77 ha. W powiecie kozienickim przeważają gospodarstwa małe i średnie o przeciętnym areale od 1 do 5 ha, które stanowią 59%. Gospodarstwa duże o powierzchni ponad 15 ha stanowią 3,5%. W strukturze zasiewów dominuje tutaj żyto, owiec, pszenżyto ozime oraz mieszanki zbożowe. Stosunkowo duży areal posiada również pszenica oraz ziemniaki. Głównymi kierunkami produkcji rolniczej w powiecie są zboża, owoce miękkie oraz warzywa. Rozwinięte jest także sadownictwo, które dominuje głównie w gminie Magnuszew.

Należy zwrócić uwagę na sytuację planistyczną w powiecie. Odsetek powierzchni objętej miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego jest bardzo niski i wyniósł 7,8% w 2019 roku. W porównaniu do roku 2010, gdzie udział wynosił 3,4% widoczny jest stopniowy wzrost liczby planów. Najwięcej planów jest uchwalonych w gminie Kozienice oraz Sieciechów, gdzie udział planów w powierzchni gmin wynosi około 20%. Natomiast większość gmin nie posiada żadnych uchwalonych planów.

Tabela 22. Planowanie przestrzenne w powiecie kozienickim

Rok	Powierzchnia objęta planami [km ²]	Odsetek powierzchni objętej planami [%]
2010	31,42	3,4
2019	71,86	7,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Powiat kozienicki ma najmniejszy obszar pokryty miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. Największą dynamikę uchwalania planów w ciągu ostatnich 10 lat miał powiat węgrowski, gdzie obszar powiatu pokryty planami zwiększył się o 11%. Powiaty garwoliński oraz białobrzeski odnotowały najmniejszy przyrost planów miejscowych.

Tabela 23. Planowanie przestrzenne na tle wybranych powiatów

Nazwa jednostki	Powierzchnia objęta planami [km ²]	Odsetek powierzchni objętej planami [%] 2010	Powierzchnia objęta planami [km ²]	Odsetek powierzchni objętej planami [%] 2019
	2010		2019	
Powiat kozienicki	31,42	3,4	71,86	7,8
Powiat białobrzeski	351,35	55,0	356,60	55,8
Powiat garwoliński	297,15	23,1	301,45	23,5
Powiat węgrowski	9,67	0,8	144,41	11,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

10.2. OBSZARY CHRONIONE

Obszar powiatu kozienickiego posiada wysokie walory przyrodnicze w krajowym i regionalnym układzie przestrzennym oraz pełni ważne funkcje ekologiczne poprzez funkcjonowanie tu dolin rzek Wisły i Pilicy. Powierzchnia terenów chronionych wynosi 108,66 km², stanowiąc niespełna 12% powierzchni powiatu. Na przestrzeni ostatnich 10 lat zanotowano niewielki wzrost obszarów chronionych.

Tabela 24. Tereny prawnie chronione w powiecie kozienickim

Rok	Powierzchnia parków krajobrazowych [km ²]	Powierzchnia terenów chronionych [km ²]
2010	75,18	106,24
2019	75,18	108,66

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Powiat kozienicki posiada najmniejszą powierzchnię terenów chronionych spośród powiatów wybranych do analizy porównawczej. Z kolei w powiatach białobrzeskim oraz garwolińskim nie ma żadnych parków

krajobrazowych, które występują w powiecie kozienickim i węgrowskim. Powiat węgrowski cechuje się największą powierzchnią zarówno parków krajobrazowych jak i terenów chronionych.

Tabela 25. Porównanie powierzchni parków krajobrazowych i terenów chronionych w odniesieniu do wybranych powiatów

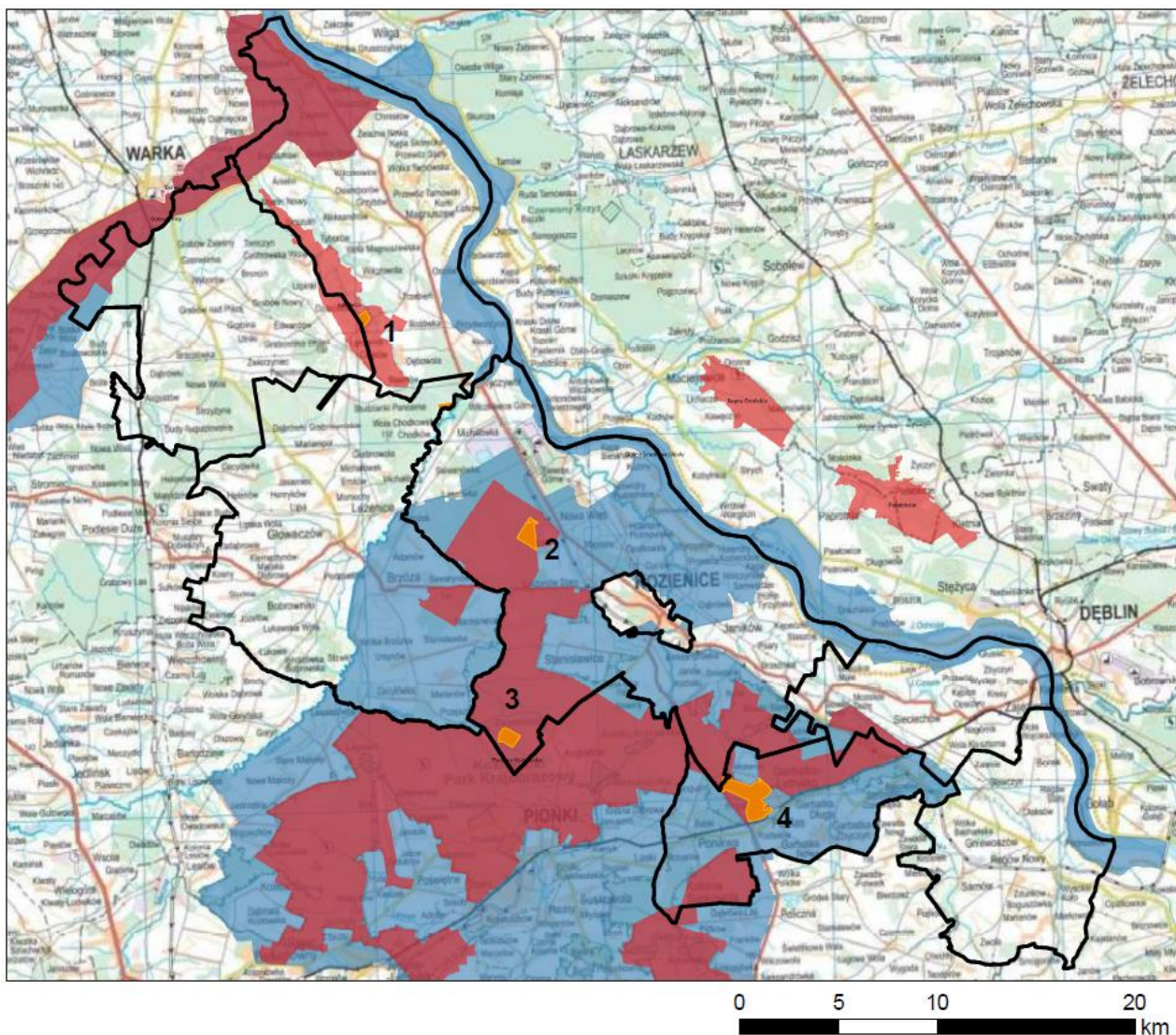
Nazwa jednostki	Powierzchnia parków krajobrazowych w 2019 roku [km ²]	Powierzchnia terenów chronionych w 2019 roku [km ²]
Powiat kozienicki	75,18	108,66
Powiat białobrzeski	0,00	348,67
Powiat garwoliński	0,00	472,25
Powiat węgrowski	358,75	456,68

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Na terenie powiatu znajduje się jeden park krajobrazowy o powierzchni 75,18 km² – Kozienicki Park Krajobrazowy, który wraz z otuliną obejmuje obszar gmin: Kozienice, Głowaczów, Garbatka-Letnisko oraz Sieciechów. Ponadto znajdują się inne formy ochrony przyrody (Rysunek 5).

- a) Natura 2000 – obszary ptasie
  - Ostoja Kozienicka
  - Dolina Środkowej Wisły
  - Dolina Pilicy
- b) Natura 2000 – obszary siedliskowe
  - Puszcza Kozienicka
  - Dolina Dolnej Pilicy
  - Łękawica
- c) rezerваты
  - Dęby Biesiadne im. Mariana Pulkowskiego
  - Guśc
  - Krępiec
  - Olszyny
  - Zagożdżon

Uzupełnieniem form ochrony przyrody są użytki ekologiczne, przeważnie o charakterze śródleśnych bagien oraz 58 pomników przyrody.

Legenda

- Gminy wchodzące w skład powiatu kozińskiego
- Rezerваты
- Natura 2000 - obszary siedliskowe
- Natura 2000 - obszary pastwisk

Rezerваты:

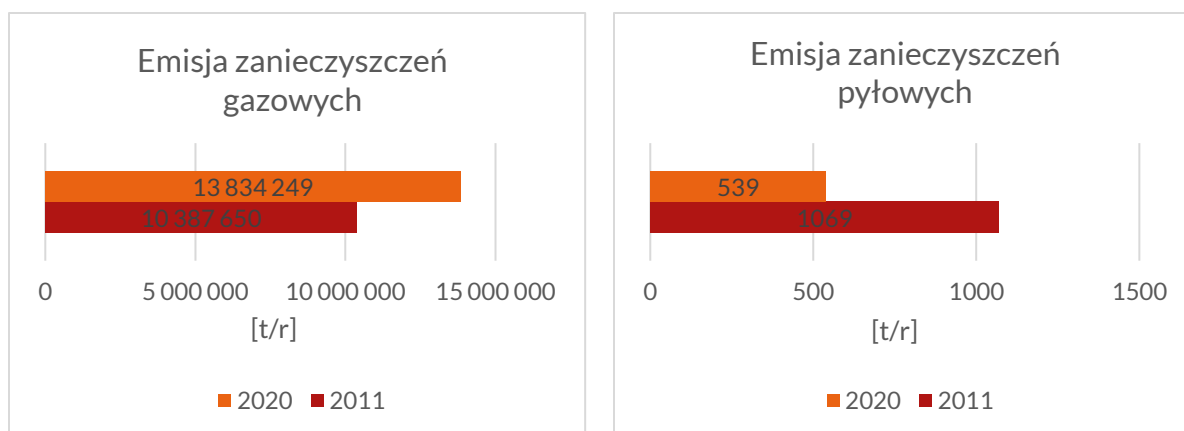
- 1 Olszyny
- 2 Guść
- 3 Ostoja Kozielnicka
- 4 Krępiec

Rysunek 5. Mapa form ochrony przyrody na terenie powiatu kozińskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez Generalną Dyрекcję Ochrony Środowiska

10.3. JAKOŚĆ POWIETRZA

Warto zwrócić uwagę na stan środowiska naturalnego. W Programie Ochrony Środowiska dla Powiatu Kozienickiego na lata 2021 – 2025 z perspektywą do roku 2029 wskazano, że monitoring jakości powietrza w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska jest realizowany w 4 strefach: aglomeracji warszawskiej, Płocku, Radomiu oraz strefie mazowieckiej. Powiat kozienicki został zaliczony do strefy mazowieckiej. Głównymi źródłami zanieczyszczeń na obszarze województwa jest emisja pochodząca z sektora komunalno-bytowego, komunikacji oraz działalności przemysłowej. Przemysł zlokalizowany na terenie powiatu emituje duże ilości zanieczyszczeń. Ilość zanieczyszczeń gazowych na przestrzeni 9 lat wzrosła o ponad 3 mln ton rocznie. Natomiast emisja zanieczyszczeń pyłowych spadła o połowę. Lokalnymi źródłami zanieczyszczeń są kominy domów ogrzewanych indywidualnie oraz obszary dróg o dużym natężeniu ruchu. W strefie mazowieckiej, do której zakwalifikowany został powiat kozienicki, odnotowuje się przekroczenie dopuszczalnego poziomu stężenia pyłu PM₁₀, PM_{2,5} oraz benzoapirenu. Wartości te są stale monitorowane w stacjach pomiarowych. Najbliżej położone stacje znajdują się w powiecie grójeckim oraz Radomiu. Dla samorządów gminnych przekraczających poziom dopuszczalny pyłu zawieszonego PM₁₀ i PM_{2,5} istnieje obowiązek określania Programów Ograniczania Niskiej Emisji (PONE). Wobec tego na terenie powiatu gminy Kozienice oraz Magnuszew zostały zobligowane do sporządzenia PONE.

Wykres 24. Emisja zanieczyszczeń na terenie powiatu kozienickiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

10.4. HYDROLOGIA I GEOLOGIA

Główną rzeką powiatu jest Wisła, która stanowi jednocześnie wschodnią granicę powiatu. Przepływa ona w 77 km w granicach administracyjnych, natomiast długość wałów ochronnych wynosi 66,22 km. Pozostałymi rzekami są lewobrzeżne dopływy Wisły: Pilica, Radomka, Zagożdżanka oraz mniejsze ciek wodne i kanały. Zagrożenie powodziowe na terenie powiatu występuje głównie w dolinie Wisły oraz jej dopływów: Pilicy oraz Radomki. Mniejsze zagrożenie występuje na terenach przyległych do rzeki Pilicy, Radomki i Zagożdżonki. Jakość jednolitych części wód (JCWP) na terenie powiatu została określona jako zła. Ponadto powiat kozienicki należy do obszarów bardzo narażonych na występowanie suszy atmosferycznej. W celu monitorowania tego zjawiska wybudowano stację monitoringu w gminie Magnuszew. Potencjał głównej rzeki powiatu – Wisły wydaje się być niewykorzystywany w odpowiednim stopniu. W tym aspekcie brakuje działań w zakresie gospodarczego, transportowego czy turystycznego.

Pod względem geologicznym powiat kozienicki leży w obrębie niecki brzeżnej, która jest zbudowana z utworów kredy oraz w obrębie niecki mazowieckiej złożonej z osadów trzeciorzędowych i czwartorzędowych. Według Systemu Ochrony Przeciwosuwiskowej Państwowego Instytutu Geologicznego na terenie powiatu nie ma aktywnych osuwisk ani zagrożenia z tym związanego.

10.5. GOSPODARKA KOMUNALNA

Gospodarka odpadami realizowana jest poprzez zbieranie, odzysk, unieszkodliwianie oraz składowanie. Na terenie powiatu czynne jest jedno składowisko odpadów komunalnych - Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych, który znajduje się w zachodniej części miasta Kozienice. Stopniowo wzrasta ilość odpadów zebranych selektywnie i najwyższym wskaźnikiem tego rodzaju odpadów charakteryzuje się gmina Garbatka-Letnisko, Magnuszew i Sieciechów, które zbliżają się do poziomu 50% segregowanych odpadów w relacji do ogółu. Warto zauważyć, że gmina Kozienice, która wytwarza najwięcej odpadów posiada najmniejszy wskaźnik odpadów zbieranych selektywnie. Widać również trend wzrostowy w selektywnym zbieraniu odpadów zarówno w średniej wartości dla powiatu jak i dla poszczególnych gmin w ostatnich trzech latach. Poza odpadami komunalnymi największym wytwórcą odpadów na terenie powiatu jest ENEA Wytwarzanie S.A., która posiada własne składowisko odpadów przemysłowych w miejscowości Świerże Górne w gminie Kozienice. Ponadto Elektrownia Kozienice dysponuje zakładowym składowiskiem odpadów paleniskowych położonym we wsi Wola Chodkowska.

Tabela 26. Odsetek odpadów komunalnych zebranych w sposób selektywny w stosunku do ogółu odpadów z gospodarstw domowych

Nazwa jednostki	Odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów w 2017 roku [%]	Odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów w 2018 roku [%]	Odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów w 2019 roku [%]
Powiat kozienicki	23,0	30,2	33,8
Garbatka-Letnisko	30,9	37,5	41,5
Głowaczów	30,8	41,6	37,7
Gniewoszów	29,2	49,1	45,5
Grabów nad Pilicą	36,4	24,2	29,1
Magnuszew	48,0	51,6	46,3
Sieciechów	34,5	47,7	46,0
Kozienice	16,2	21,1	29,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Odsetek odpadów zebranych selektywnie w relacji do ogółu odpadów w powiecie kozienickim jest jednym z niższych w zestawieniu z wybranymi powiatami. Największy udział odpadów segregowanych ma powiat węgrowski, który zbiera w ten sposób prawie 50% odpadów.

Tabela 27. Udział odpadów komunalnych zebranych w sposób selektywny w relacji do ogółu odpadów w wybranych powiatach

Powiat	Odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów w 2019 roku [%]
Powiat kozienicki	33,8
Powiat białoobrzeski	33,6
Powiat garwoliński	43,9
Powiat węgrowski	48,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Na terenie powiatu notuje się wzrost zanieczyszczeń gazowych, które na przestrzeni lat wzrosły o ponad 3 mln ton. Z kolei ilość zanieczyszczeń pyłowych uległa obniżeniu w wyniku modernizacji zakładów szczególnie uciążliwych oraz zastosowaniu nowoczesnych technologii. Obecność Wisły generuje duże zagrożenie powodziowe, które jest ograniczane za pomocą niespełna 70 km wałów przeciwpowodziowych. Ryzyko wystąpienia powodzi pojawia się również w dolinie Pilicy oraz Radomki. Na terenie powiatu nie odnotowuje się zagrożeń osuwiskami. W powiecie kozienickim znajdują się liczne obszary chroniące walory przyrodnicze w postaci rezerwatów, parku krajobrazowego oraz obszarów Natura 2000. W krajobrazie powiatu dominuje charakter rolniczy. Lesistość kształtuje się na poziomie 31,9%. Natomiast zagrożeniem dla środowiska przyrodniczego może być zbyt mała ilość planów miejscowych i powolna dynamika ich powstawania.

11. INFRASTRUKTURA

11.1. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

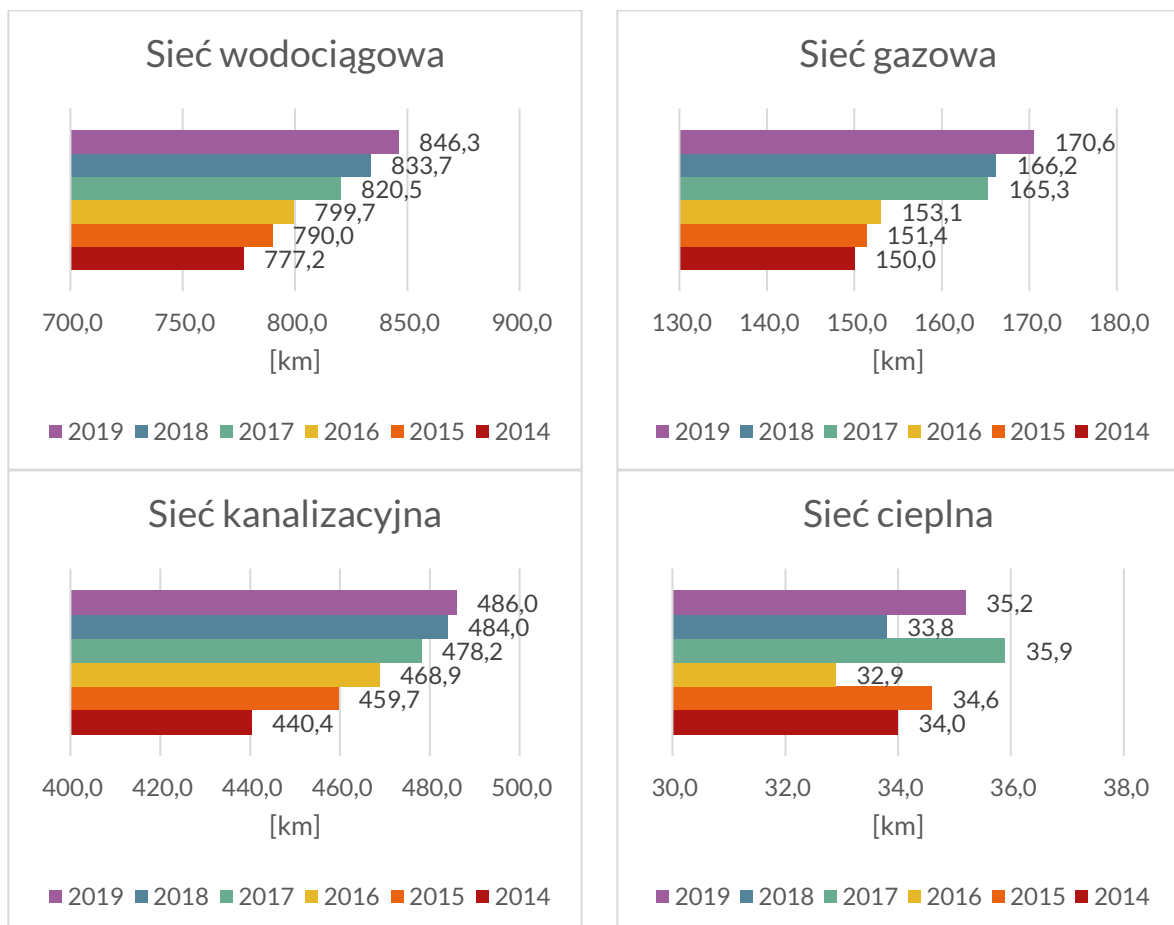
Dostępność infrastruktury technicznej w powiecie kozienickim stopniowo się zwiększa. Coraz więcej mieszkańców ma dostęp do sieci wodociągowej, kanalizacyjnej oraz gazowej. W latach 2010-2019 rozbudowano infrastrukturę doprowadzając instalacje wodociągowe i kanalizacyjne do kolejnych 10% mieszkańców. Liczba osób korzystających z oczyszczalni ścieków też wzrosła o około 10 punktów procentowych. Najmniejszą dynamiką cechuje się jedynie rozbudowa sieci gazowej, której wzrost w ciągu 9 lat wyniósł jedynie 1 punkt procentowy.

Tabela 28. Infrastruktura techniczna w powiecie kozienickim

	Odsetek ludności korzystającej z wodociągów w ogóle ludności [%]	Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej w ogóle ludności [%]	Odsetek ludności korzystającej z sieci gazowej w ogóle ludności [%]	Odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków w ogóle ludności [%]
2010	74,1	51,0	33,4	61,7
2019	84,2	61,9	34,4	72,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Instalacje sieciowe są systematycznie rozbudowywane. Długość sieci wodociągowych, gazowych i kanalizacyjnych stale się zwiększa. W przypadku sieci ciepłej występuje zróżnicowanie w długości rok do roku. W 2016 i 2018 roku odnotowano nieznaczny spadek, natomiast w 2017 oraz 2019 widoczny jest już przyrost sieci ciepłej.

Wykres 25. Infrastruktura techniczna na terenie powiatu kozienickiego w latach 2014-2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Pokrycie siecią instalacji technicznej w poszczególnych gminach powiatu jest dosyć zróżnicowane. Największą dostępność odnotowuje się w gminie Kozienice (zwłaszcza na obszarze miasta) oraz Garbatka-Letnisko. Natomiast pozostałe gminy w większości nie mają doprowadzonej sieci gazowej, natomiast dostęp do sieci kanalizacyjnej jest znacząco poniżej średniej powiatowej. Widoczna wyraźnie jest dysproporcja pomiędzy poszczególnymi gminami. Różnice w dostępności wynoszą nawet do 80 punktów procentowych w przypadku kanalizacji. Ze względu na niski stopień skanalizowania mieszkańcy korzystają ze zbiorników bezodpływowych lub przydomowych oczyszczalni.

Tabela 29. Infrastruktura techniczna w gminach powiatu kozienickiego

Nazwa jednostki	Odsetek ludności korzystającej z wodociągów w ogóle ludności [%] 2019	Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej w ogóle ludności [%] 2019	Odsetek ludności korzystającej z sieci gazowej w ogóle ludności [%] 2019	Odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków w ogóle ludności [%] 2019
Garbatka-Letnisko	86,0	54,9	28,0	87,6
Głowaczów	95,2	21,2	0,0	21,6
Gniewoszków	62,9	13,3	0,0	12,9
Grabów nad Pilicą	86,5	35,4	0,1	43,9
Magnuszew	51,8	42,4	0,0	67,9
Sieciechów	86,2	40,3	1,4	34,8
Kozienice	90,9	90,3	65,3	99,4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Pomimo wskazanych braków w niektórych gminach, powiat kozienicki ma najwyższy wskaźnik doprowadzenia sieci kanalizacyjnej do mieszkańców oraz największy odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków. Dostęp do sieci gazowej również jest na wysokim poziomie w porównaniu z pozostałymi powiatami. Dostępność do sieci wodociągowej nieznacznie jest niższa niż w powiecie garwolińskim i węgrowskim.

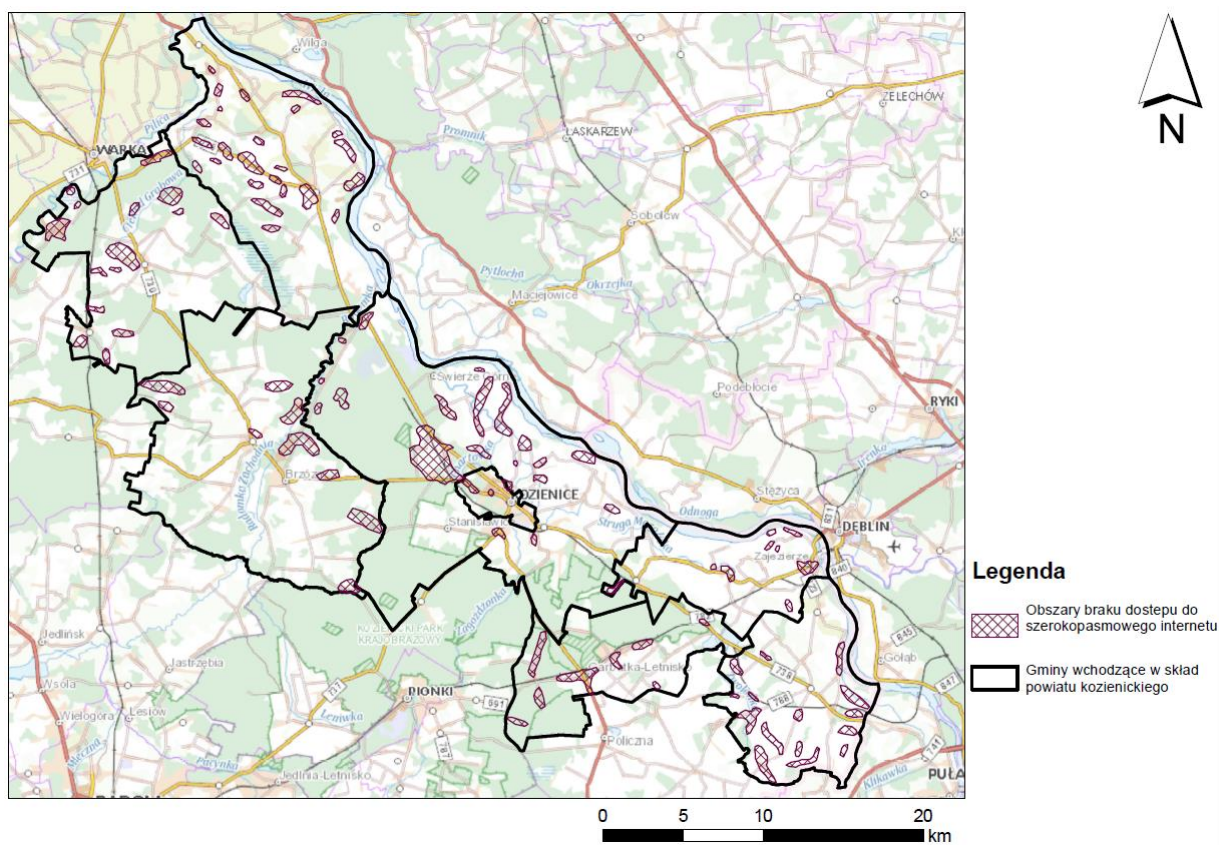
Tabela 30. Infrastruktura techniczna w wybranych powiatach

Powiat	Odsetek ludności korzystającej z wodociągów w ogóle ludności [%] 2019	Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej w ogóle ludności [%] 2019	Odsetek ludności korzystającej z sieci gazowej w ogóle ludności [%] 2019	Odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków w ogóle ludności [%] 2019
Powiat kozienicki	84,2	61,9	34,4	72,2
Powiat białobrzeski	75,3	28,8	25,9	33,1
Powiat garwoliński	87,6	46,2	38,3	49,0
Powiat węgrowski	87,0	36,7	4,6	40,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Mieszkańcy powiatu mają dostęp do sieci telefonii mobilnej od różnych operatorów. Zasięg sieci różni się w zależności od miejsca oraz operatora. Jednakże jakość oferowanych usług wzrasta wraz z rozwojem technologii. Świadczy o tym fakt, że na terenie powiatu można skorzystać z internetu mobilnego wysokiej prędkości w technologii LTE. Ponadto przeprowadzane są inwestycje w ramach Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa mające na celu budowę szerokopasmowej sieci, która sukcesywnie będzie likwidować "białe plamy" w dostępie do szybkiego internetu. Jednocześnie należy podkreślić, że istnieje jeszcze na terenie gminy wiele miejsc, gdzie nie ma odpowiedniego dostępu do internetu, co jest znaczącym

problemem szczególnie w obecnym czasie epidemii, kiedy to część szkół prowadzi zajęcia on-line, a mieszkańcy powiatu wykonują swoją pracę zdalnie.

Rysunek 6. Mapa dostępu do szerokopasmowego internetu w powiecie kozienickim

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych ze strony <https://mapbook.uk.gov.pl/>

11.2. INFRASTRUKTURA KOMUNIKACYJNA

TRANSPORT DROGOWY I KOLEJOWY

W powiecie kozienickim ilość dróg powiatowych i gminnych o twardej nawierzchni zwiększyła się na przestrzeni ostatnich lat. Długość tych dróg na 100 km² w 2010 roku wynosiła 57,2 km, natomiast w 2019 roku - 68,3 km. W podziale na kategorie dróg największą długość mają drogi gminne oraz powiatowe. Całkowita długość dróg powiatowych na koniec 2020 roku wyniosła 293,9 km z czego drogi o nawierzchni twardej stanowiły 285,7 km (drogi twarde nieulepszone - 2,7 km, a gruntowe - 5,5 km). Z kolei dwa odcinki dróg krajowych w powiecie zajmują 99,9 km, a drogi wojewódzkie zajmują najmniej - jedynie 84,1 km.

Tabela 31. Infrastruktura drogowa w powiecie kozienickim

Rok	Drogi gminne i powiatowe o twardej nawierzchni na 100km ² (km)
2010	57,2
2019	68,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Tabela 32. Infrastruktura drogowa w powiecie kozienickim w podziale na kategorie dróg (2020r.)

Długość dróg krajowych [km]	Długość dróg wojewódzkich [km]	Długość dróg powiatowych [km]	Długość dróg gminnych [km]
99,9	84,1	293,9	338,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, BDOT10k oraz Zarządu Dróg Powiatowych w Kozienicach

Przez teren powiatu kozienickiego poprowadzone są następujące drogi o charakterze ponadlokalnym:

a) drogi krajowe:

- nr 48 (Tomaszów Mazowiecki – Kock)
- nr 79 (Warszawa – Sandomierz – Kraków)

b) drogi wojewódzkie

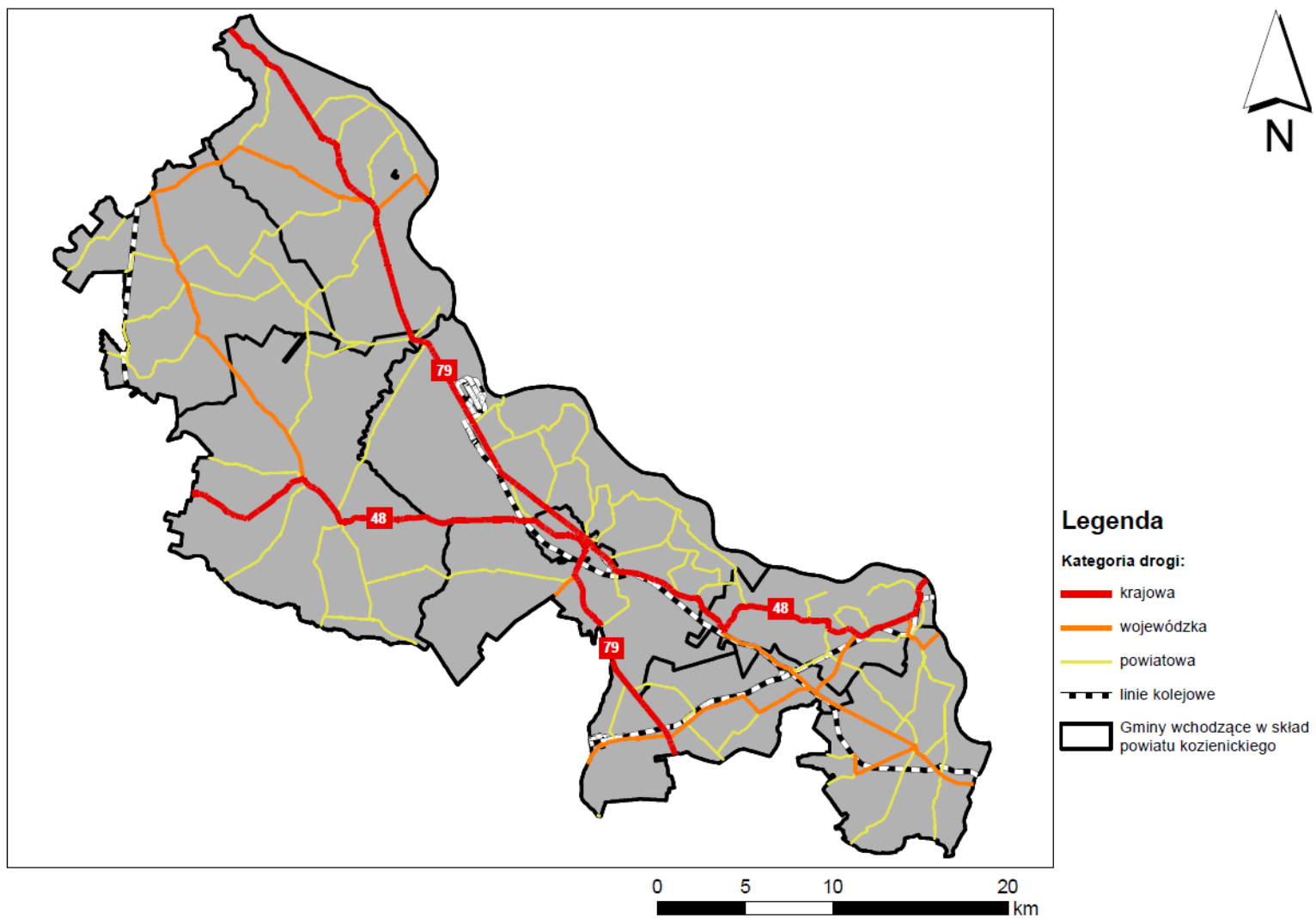
- nr 691 (Pionki – Opactwo)
- nr 730 (Skurów – Głowaczów)
- nr 736 (Warka – Podłęź)
- nr 737 (Radom – Aleksandrówka)
- nr 738 (Słowiki Nowe – Góra Puławska)
- nr 788 (Sarnów – Gniewoszów)
- nr 823 (Wólka Wojcieszowska – Borowa)

Ponadto powiat kozienicki położony jest w bliskim otoczeniu dróg ekspresowych, które ułatwiają komunikację i transport na dalsze odległości. Istniejące drogi przebiegające przez powiat połączone są z siecią dróg krajowych. Powiat kozienicki znajduje się w bliskim zasięgu dostępu do ważnych szlaków drogowych w postaci dróg S7, S12 oraz S17, a także DK50, która stanowi obwodnicę aglomeracji warszawskiej.

Istotnym uzupełnieniem komunikacji drogowej jest infrastruktura kolejowa. Na terenie powiatu są położone następujące linie kolejowe:

- nr 8 (Warszawa – Radom – Kraków)
- nr 26 (Łuków – Dęblin – Radom)
- nr 76 (Bąkowiec – Kozienice)
- nr 82 (Bąkowiec – Puławy Azoty)
- nr 577 (Garbatka Letnisko – Sieciechów)

Obecnie czynny kolejowy ruch pasażerski odbywa się jedynie na dwóch z nich: linii Warszawa – Radom (nr 8) oraz Radom – Dęblin (nr 26). Pozostałe linie są nieużytkowane bądź wykorzystuje się je do transportu towarowego w celu zaopatrywania Elektrowni Kozienice.

Rysunek 7. Mapa komunikacyjna powiatu kozińskiego
 Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDOT10k

W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego wyznaczono plany inwestycyjne w obrębie sieci transportowej na terenie powiatu kozienickiego. Strategicznymi zadaniami będzie przebudowa drogi krajowej nr 79 na odcinkach Mniszew – Magnuszew, Ryczywół – Kozienice, Potycz – Pilica, Lipsko – Kostusin, Garbatka – Wilczowola wraz z budową obwodnicy miasta Kozienice. W celu usprawnienia sieci dróg wojewódzkich zaplanowano przebudowę drogi nr 691 Pionki – Laski – Garbatka – Podlas – Bąkowiec – Opactwo, wraz z rozbudową skrzyżowania DW 691 i 738 w miejscowości Bąkowiec. W ramach projektowanej drogi wojewódzkiej nr 807 przewiduje się budowę nowej przeprawy mostowej na Wiśle. Most wraz z drogami dojazdowymi będzie realizowany w ramach Rządowego Programu Uzupełniania Lokalnej i Regionalnej Infrastruktury Drogowej – Mosty dla Regionów. Inwestycja ta ma strategiczne znaczenie dla rozwoju powiatu kozienickiego oraz garwolińskiego. W bliskiej odległości znajduje się jeden z największych pracodawców – Elektrownia Kozienice. Przeprawa korzystnie wpłynie na zwiększenie konkurencyjności przedsiębiorców. W zakresie inwestycji kolejowych kluczową inwestycją jest przebudowa linii nr 8 Warszawa – Radom – Kielce – Kraków wraz z budową drugiego toru na odcinku Warka – Radom.

ŚCIEŻKI ROWEROWE

Długość ścieżek rowerowych w powiecie kozienickim stale się zwiększa. W 2020 roku istniało 25,8 km dróg dla rowerów. To najlepszy wynik w zestawieniu z powiatami porównawczymi i jednocześnie najszybsza dynamika przyrostu na przestrzeni lat. Według Zarządu Dróg Powiatowych łącznie istnieje 6 km ścieżek pieszo-rowerowych w ciągu następujących dróg powiatowych:

- droga 1712W Ryczywół – Brzóza – 3,5 km
- droga 1718W Świerże Górne – Nowa Wieś – 1,1 km
- droga 1711W Cecylówka-Brzózka – Aleksandrówka – 0,6 km
- droga 1705W Ryczywół – Kłoda – 0,8 km.

Tabela 33. Długość dróg rowerowych w powiecie kozienickim na tle powiatów porównawczych w latach 2017-2020

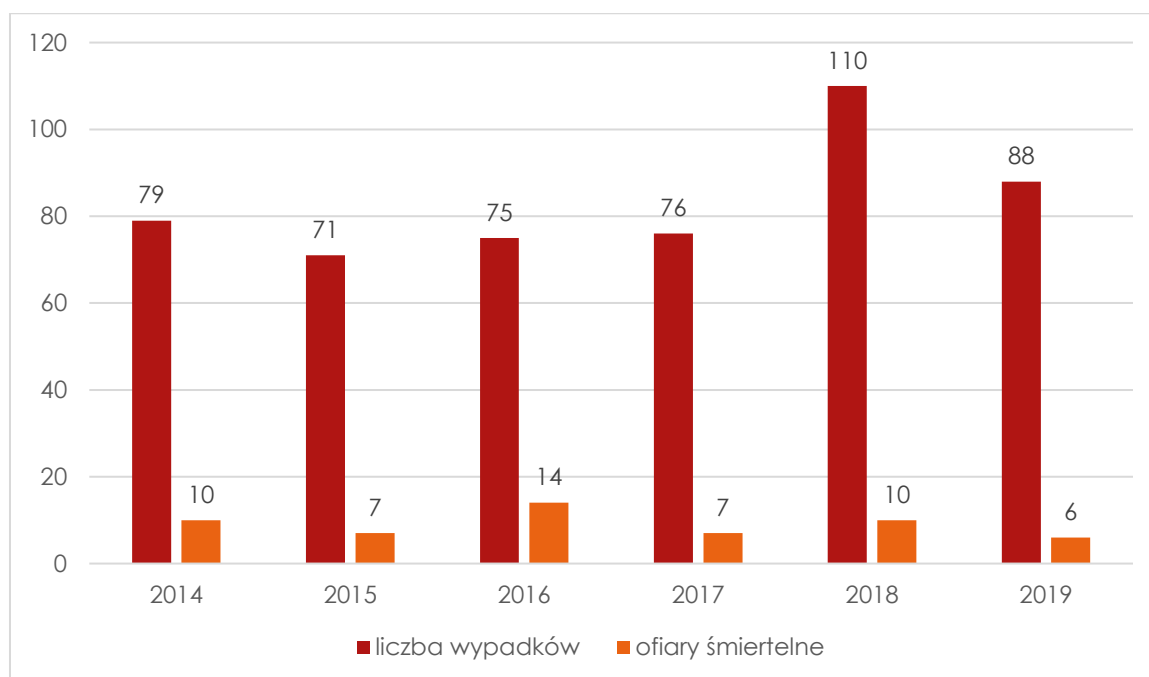
	2017 [km]	2018 [km]	2019 [km]	2020 [km]
Powiat kozienicki	13,7	16,3	22,2	25,8
Powiat białoobrzeski	7,0	7,0	10,6	10,6
Powiat garwoliński	7,6	8,2	8,2	8,1
Powiat węgrowski	21,4	22,1	22,1	24,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

TRANSPORT

W powiecie bardzo dynamicznie rozwija się prywatny transport zbiorowy, który zapewnia połączenie prawie każdej większej miejscowości z Kozienicami. W samych Kozienicach działa bezpłatna komunikacja miejska „Linia Kozienicki Metrobus”, natomiast pozostałą część powiatu obsługuje 6 przewoźników prywatnych. Mieszkańcy powiatu najczęściej korzystają z indywidualnych środków transportu lub z prywatnego transportu zbiorowego. Czynnikiem wpływającym na istnienie linii transportu zbiorowego jest zapotrzebowanie uczniów dojeżdżających do szkół. Natomiast transport kolejowy odgrywa marginalną rolę w komunikacji. Wynika to z faktu, że stacje kolejowe na terenie powiatu są obsługiwane jedynie przez regionalnego przewoźnika Koleje Mazowieckie. W celu skorzystania z połączeń dalekobieżnych mieszkańcy muszą korzystać ze stacji w sąsiednich powiatach, np. w Pionkach, Dęblinie lub Warce. Ponadto w Radomiu budowany jest port lotniczy Warszawa-Radom, który będzie obsługiwał tanie linie lotnicze oraz wakacyjne połączenia czarterowe. Natomiast w związku z coraz większą popularnością transportu samochodowego w ostatnich dwóch latach znacząco wzrosła liczba wypadków

drogowych. Największy wzrost widać w 2018 roku, kiedy przekroczono liczbę 100 wypadków rocznie. Z kolei liczba ofiar śmiertelnych utrzymuje się na jednakowym poziomie i oscyluje w przedziale 7-10.

Wykres 26. Wypadki drogowe na terenie powiatu kozienickiego w latach 2014-2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Na tle powiatów porównawczych w powiecie kozienickim dochodzi do dużej ilości wypadków drogowych co jest spowodowane gęstą siecią dróg krajowych o dużym natężeniu ruchu samochodowego. Taki stan widoczny jest w danych statystycznych zarówno w powiecie kozienickim jak i garwolińskim.

Tabela 34. Liczba wypadków w wybranych powiatach w 2019 roku

Nazwa jednostki	Liczba wypadków drogowych [szt.] 2019
Powiat kozienicki	88
Powiat białobrzeski	34
Powiat garwoliński	128
Powiat węgrowski	35

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Dostęp do infrastruktury technicznej w powiecie stale się zwiększa. Najbardziej odczuwalny jest jednak niski poziom zgazyfikowania. Dodatkowo występują problemy w dostępie do szerokopasmowego internetu. Nadal są obszary na terenach gmin, które stanowią „białe plamy” na mapie zasięgu. Dostępność komunikacyjna wewnętrzna jest na dobrym poziomie. Przez powiat przebiegają dwie drogi krajowe nr 48 oraz 79. Ponadto w bliskiej odległości zlokalizowane są inne ważne szlaki komunikacyjne. Dodatkowo rozwijana jest infrastruktura rowerowa, która rokrocznie notuje wzrost długości ścieżek. Z kolei dostępność komunikacyjna zewnętrzna jest na nieco gorszym poziomie. Widoczny jest brak przeprawy promowej w pobliżu Kozienic, co utrudnia dogodną komunikację i powoduje konieczność z korzystania z oddalonych mostów w Dęblinie lub Górze Kalwarii. Natomiast największym problemem w kontekście kształtowania zrównoważonego transportu jest zmarginalizowany transport kolejowy. Brak stacji kolejowych obsługujących dalekobieżny ruch kolejowy powoduje, że mieszkańcy nie korzystają z tego typu komunikacji, gdyż wymaga to dotarcia do oddalonych stacji w sąsiednich powiatach.

12. MIESZKALNICTWO

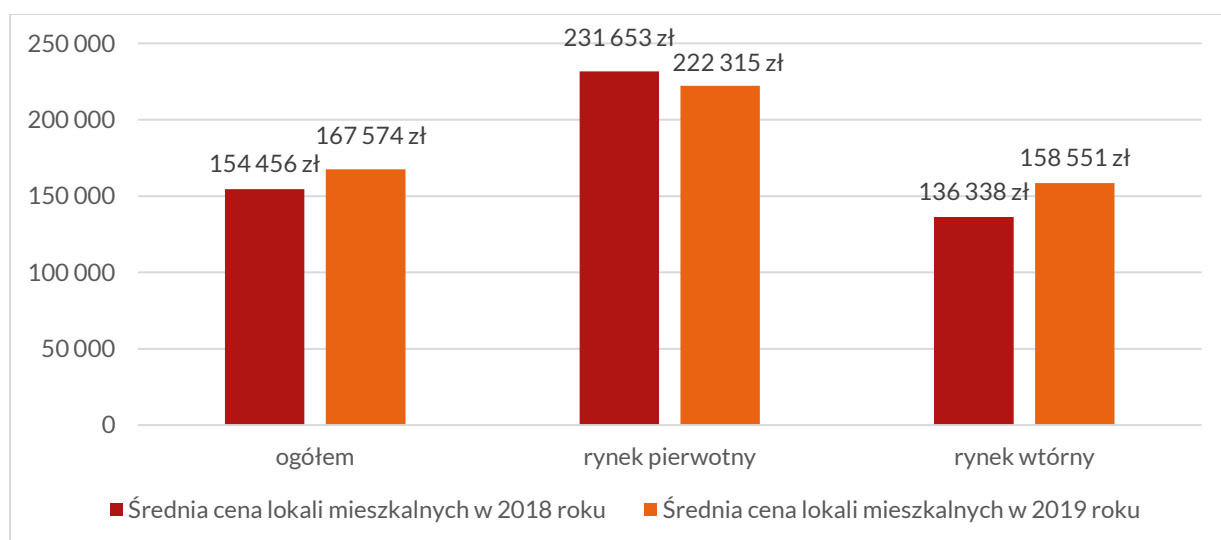
W 2020 roku według danych GUS na terenie powiatu było 16 204 budynków mieszkalnych. Z czego największy odsetek znajdował się w gminie miejsko-wiejskiej Kozienice, natomiast najmniej budynków było w gminie Gniewoszków.

Tabela 35. Liczba budynków mieszkalnych w gminach powiatu kozienickiego w 2020 roku

Nazwa jednostki	Liczba budynków mieszkalnych
Powiat kozienicki	16 204
Garbatka-Letnisko	1795
Głowaczów	2570
Gniewoszków	1326
Grabów nad Pilicą	1487
Kozienice	5585
Magnuszew	2055
Sieciechów	1386

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

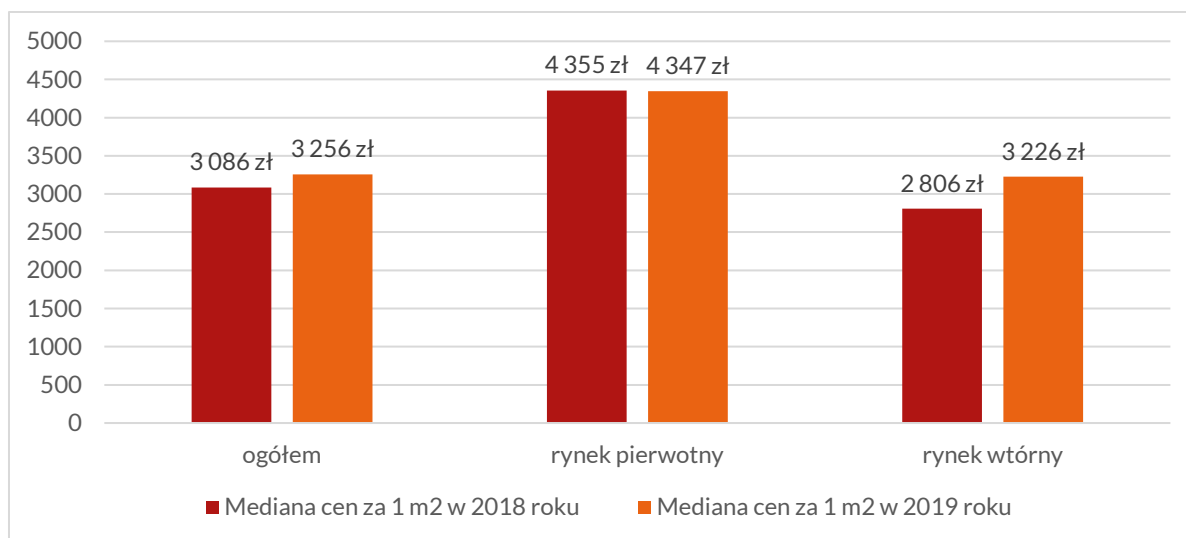
Średnia cena mieszkań w 2019 roku kształtowała się na poziomie 167 574 zł. Widoczny jest wzrost cen na całym rynku nieruchomości ogółem jak również na rynku wtórnym. Niewielki spadek zanotowały jedynie ceny na rynku pierwotnym.

Wykres 27. Średnia cena lokali mieszkalnych w powiecie kozienickim w latach 2018-2019

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Mediana cen za 1 m² ma również tendencję wzrostową. W 2019 roku mediana cen dla ogółu mieszkań wyniosła 3256 zł za m² i zanotowała wzrost o prawie 200 zł w porównaniu do roku poprzedniego. Największa różnica widoczna jest na rynku wtórnym gdzie mediana cen wzrosła o ponad 400 zł.

Wykres 28. Mediana cen za 1 m² lokali mieszkalnych w powiecie kozienickim w latach 2018-2019

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

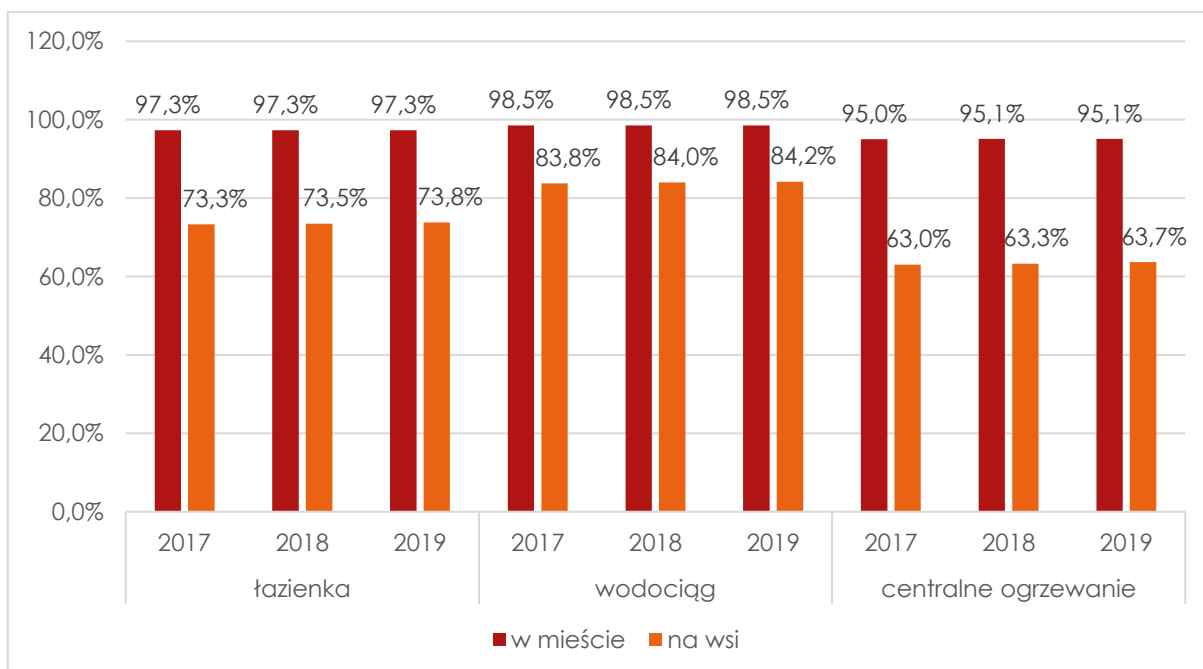
Średnia cena za 1m² lokali mieszkalnych powiatu kozienickiego na tle analizowanych powiatów jest bardzo zbliżona, zwłaszcza w porównaniu z powiatem białobrzeskim i węgrowskim. Jedynie powiat garwoliński notuje znacznie wyższą cenę.

Tabela 36. Średnia cena za 1m² lokali mieszkalnych w 2019 roku w wybranych powiatach

Nazwa jednostki	Średnia cena za 1 m ² lokali mieszkalnych w 2019 roku [zł]
Powiat kozienicki	3 377
Powiat białobrzeski	3 472
Powiat garwoliński	4 112
Powiat węgrowski	3 266

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wyposażenie mieszkań jest zróżnicowane w podziale na miasto i wieś. Największa różnica występuje w dostępie do łazienki oraz centralnego ogrzewania, gdzie widoczny jest o 20-30% mniejszy wskaźnik. Dodatkowo na przestrzeni lat można zaobserwować wzrost dostępu do instalacji wodociągowej oraz centralnego ogrzewania na terenach wiejskich. Większy odsetek mieszkań na wsi jest wyposażony również w łazienkę. Jedynie w mieście w ciągu ostatnich 3 lat nie zmieniły się wskaźniki wyposażenia.

Wykres 29. Wyposażenie mieszkań w powiecie kozienickim w podziale na miasto i wieś w latach 2017-2019

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Gminy z terenu powiatu w Wieloletnich Programach Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem wskazują na problem z niedostateczną liczbą mieszkań socjalnych. W związku z niezadowolającym stanem technicznym niektórych budynków oraz prowadzoną sprzedażą mieszkań wielkość zasobów maleje. Dodatkowo w wyniku zwiększonych potrzeb i małego zasobu gminnego wnioskuje o przyznanie lokalu socjalnego są zmuszeni oczekiwać w kolejce na zwolnienie się lokali.

Tabela 37. Liczba lokali mieszkalnych w zasobach poszczególnych gmin

Gmina	Liczba lokali mieszkalnych
Kozienice	318
Garbatka-Letnisko	10
Głowaczów	8
Grabów nad Pilicą	11
Gniewoszków	31
Magnuszew	19
Sieciechów	6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z Wieloletnich Programów Gospodarowania Zasobem Mieszkaniowym poszczególnych gmin

Problemem na terenie powiatu jest niedostateczna liczba nowych budynków mieszkalnych. Gminy nie dysponują również wystarczającym zasobem mieszkań socjalnych. Widoczny jest stopniowy wzrost cen mieszkań. Największy wzrost cen notowany jest na rynku wtórnym. Widoczna jest również różnica w wyposażeniu mieszkań w zależności od położenia w mieście lub na wsi. Jednak od kilku lat dostępność instalacji w mieszkaniach na wsi poprawia się.

13. KULTURA I TURYSTYKA

13.2. KULTURA

Institucje kultury na terenie powiatu prowadzą szeroką działalność kulturalno-oświatową. Organizują one koncerty, wystawy, kiermasze, konkursy literackie i plastyczne, spotkania autorskie oraz imprezy okolicznościowe takie jak dożynki czy obchody uroczystości patriotycznych. Na terenie powiatu zlokalizowane są następujące instytucje kultury:

- Kozienicki Dom Kultury im. Bogusława Klimczuka
- Muzeum Regionalne w Kozienicach im. prof. Tomasza Mikockiego
- Skansen Bojowy I Armii Wojska Polskiego w Mniszewie
- Ognisko Pracy Pozaszkolnej „Ogród Jordanowski”
- Biblioteka Publiczna Gminy Kozienice im. ks. Franciszka Siarczyńskiego
- Gminna Biblioteka Publiczna w Garbatce-Letnisko
- Gminna Biblioteka Publiczna w Głowaczowie
- Biblioteka Publiczna Gminy Gniewoszków
- Gminna Biblioteka Publiczna w Grabowie nad Pilicą
- Centrum Aktywizacji Społeczności Lokalnej CYBERIA w Grabowie nad Pilicą
- Gminna Biblioteka Publiczna – Centrum Kultury w Magnuszewie
- Gminna Biblioteka Publiczna w Sieciechowie

Poziom czytelnictwa jest dość zróżnicowany w zależności od dostępności zasobów bibliotecznych pojedynczej gminy. Najwięcej czytelników znajduje się w gminie Kozienice, natomiast najmniej w gminie Grabów nad Pilicą. Wskaźnik wypożyczenia księgozbiorów w powiecie wynosi 15,8 woluminów na 1 mieszkańca. Najwięcej wypożyczeń notuje się w gminie Głowaczów, a najmniej w gminie Sieciechów.

Tabela 38. Poziom czytelnictwa w gminach powiatu kozienickiego

Nazwa jednostki	Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności w 2019 roku [osoba]	Wypożyczenia księgozbioru na 1 mieszkańca w 2019 roku [wol.]
Powiat kozienicki	164	15,8
Garbatka-Letnisko	168	16,1
Głowaczów	98	30,2
Gniewoszków	108	12,9
Grabów nad Pilicą	70	13,9
Magnuszew	95	14,9
Sieciechów	108	11,8
Kozienice	222	14,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

W 2012 roku powiat kozienicki został "Stolicą Kultury Mazowsza". Do uzyskania tego tytułu przyczyniła się bogata oferta kulturalna. Corocznie organizowane są liczne koncerty, dożynki, dni poszczególnych gmin Powiatu, kiermasze, przeglądy czy wystawy, na których prezentowane są m.in. rękodzieła lokalnych twórców ludowych. Obchodzone są rocznice ważnych wydarzeń historycznych w postaci rocznicy Bitwy pod Studziankami czy Narodowego Święta Niepodległości. Słynnym wydarzeniem w latach 2011-2018 był Festiwal Piękna w Kozienicach, w ramach którego odbywały się półfinały wyboru Miss Polski. Organizowany jest także Festiwal Muzyki Rozrywkowej im. Bogusława Klimczuka, Dzień Energetyka - Pożegnanie Lata oraz Dni Puszczy Kozienickiej.

Na terenie gmin powiatu znajdują się również liczne boiska sportowe, które rozmieszczone są równomiernie zapewniając szeroki dostęp mieszkańcom. W Kozienicach znajduje się nowoczesny stadion lekkoatletyczno-piłkarski, boiska do siatkówki plażowej, hala sportowa oraz skatepark.

Na terenie powiatu działają liczne kluby sportowe oraz stowarzyszenia kultury fizycznej. Największym z nich jest KS Energia Kozienice, który zrzesza 520 członków w dwóch sekcjach: piłkarskiej oraz kolarskiej. Działalność artystyczną prowadzi 17 grup, z czego najwięcej istnieje grup tanecznych. Łącznie zrzeszają one 313 członków (Tabela 39).

Tabela 39. Działalność grup artystycznych na terenie powiatu kozienickiego oraz liczba ich członków w 2020 roku

Grupy	teatralne	muzyczne	wokalne/chóry	taneczne
Liczba	2	3	2	10
Członkowie	14	60	14	225

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Gminy powiatu wspólnie organizują Przegląd Kół Gospodyń Wiejskich Ziemi Kozienickiej na którym prezentują się stowarzyszenia wiejskie. Obecnie na terenie powiatu działają następujące grupy:

- KGW Bąkowiec,
- KGW Sieciechów,
- KGW „Głowiaczowianki” z Głowaczowa,
- KGW „Nasz Borek” z Borku,
- KGW Brzóza,
- KGW „Marianianki” z Marianowa,
- KGW Oleksów,
- KGW „Babeczki z pieprzem i solą” z Nowej Wsi,
- KGW Głusiec,
- KGW Świerże Górne,
- KGW „Aktywne Kobiety” z Chmielewa,
- KGW „Zakrzewianki” z Zakrzewia,
- KGW „Psarżanki” z Psar,
- KGW w Brzeźnicy,
- KGW „Wólczańki”,
- KGW „Basinowianki” z Basinowa,
- Stowarzyszenie „Grabowanie”,
- Stowarzyszenie „Słowik”,
- Stowarzyszenie „Nowoczesna Gospodyni”
- Stowarzyszenie „Kwiat Lipy”,
- Stowarzyszenie „Wesołe Słoneczka z Cecylówki”

TURYSTYKA

Potencjał turystyczny powiatu kozienickiego wynika z wysokich walorów przyrodniczo-krajobrazowych. Do najbardziej urokliwych miejsc zaliczają się liczne rezerваты przyrody znajdujące się w Puszczy Kozienickiej. Turyści mogą skorzystać ze szlaków, zarówno pieszych, jak i rowerowych. Łączna długość ośmiu pieszych szlaków przebiegających przez powiat wynosi 297,4 km, natomiast 11 szlaków rowerowych obejmuje dystans 292,8 km. Dodatkowo wyznaczono 9 ścieżek dydaktycznych o łącznej długości 24 km. Szlaki poprowadzone zostały w taki sposób, żeby pokazać najciekawsze przyrodniczo i historycznie miejsca. Jednymi z najbardziej charakterystycznych obiektów powiatu są: Zespół Pałacowo-Parkowy w Kozienicach, Sanktuarium Maryjne w Wysokim Kole, Pobenedyktyński Zespół Klasztorny w Opactwie. Ciekawymi miejscami są również: Pomnik-Mauzoleum w Studziankach Pancernych, Pomnik Orła Białego w Roznieszewie, Pomnik upamiętniający powstańców z oddziału płk. Władysława Kononowicza w Anielinie, cmentarz wojenny w Grabowie nad Pilicą, cmentarz z I wojny światowej w Molendach, Szlak Garbackich Willi, Pomnik-Mauzoleum Legionistów w Żytkowicach.

Rozwój turystyki w powiecie zauważalny jest w zwiększonej liczbie obiektów noclegowych, które niemal się podwoiły na przestrzeni 10 lat. Sytuacja noclegowa jest lepsza niż powiecie białobrzeskim czy

węgrowski, ale gorsza niż w garwolińskim (Tabela 40). Większość obiektów jest zlokalizowana w samych Kozienicach, co powoduje ograniczenia z organizacją noclegu w pozostałej części powiatu. Szansą na poprawę sytuacji jest rozwój agroturystyki i tworzenie nowych kwater noclegowych w takich gospodarstwach.

Tabela 40. Obiekty noclegowe w wybranych powiatach

Nazwa jednostki	Liczba turystycznych obiektów noclegowych ogółem w 2010 roku [ob.]	Liczba turystycznych obiektów noclegowych ogółem w 2019 roku [ob.]
Powiat kozienicki	6	10
Powiat biało-brzeski	3	5
Powiat garwoliński	9	15
Powiat węgrowski	9	5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Liczba turystów korzystających z noclegów również się zwiększa. W ciągu 10 lat wskaźnik ten się podwoił w powiecie kozienickim. Natomiast w porównaniu do pozostałych powiatów liczba turystów jest jeszcze niska (Tabela 41).

Tabela 41. Turyści korzystający z noclegów w wybranych powiatach

Nazwa jednostki	Turyści korzystający z noclegów na 1000 ludności w 2010 roku [os.]	Turyści korzystający z noclegów na 1000 ludności w 2019 roku [os.]
Powiat kozienicki	124,29	291,19
Powiat biało-brzeski	84,99	161,76
Powiat garwoliński	232,75	516,03
Powiat węgrowski	122,34	1 199,72

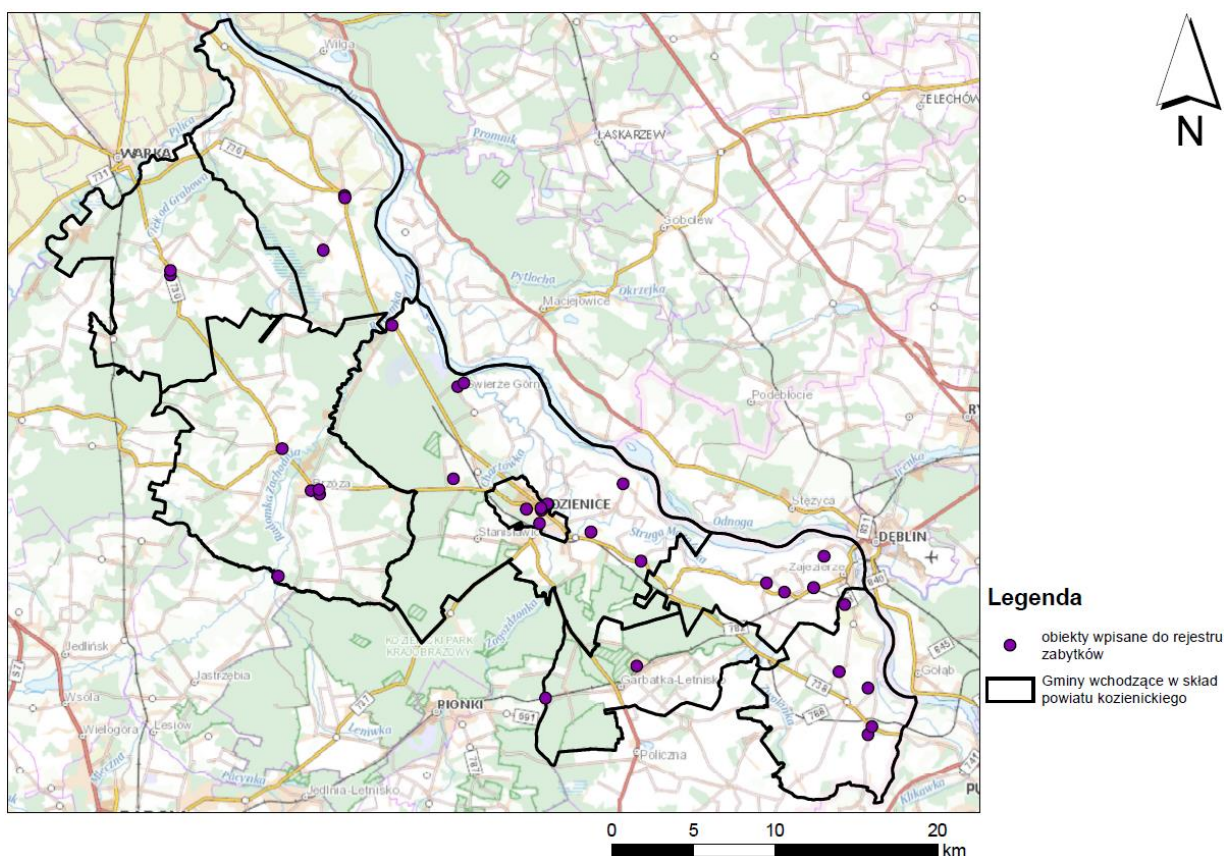
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Turyści mają możliwość skorzystania z bogatej oferty gospodarstw agroturystycznych. Dla aktywnego wypoczynku można skorzystać ze spływów kajakowych organizowanych na rzece Radomce, Pilicy i Wiśle. Wypoczynek zapewnia również Jezioro Kozienickie oraz Jezioro „Czaple” w Sieciechowie, jak również kąpieliska w Garbatce-Letnisku i Janikowie. Do uprawia sportów wodnych dostępna jest również kryta pływalnia w Kozienicach, w której odbywa się Grand Prix Puchar Polski w pływaniu. Na miłośników kolarstwa czekają wyścigi rowerowe m.in. Międzynarodowy Wyścig Kolarski „Dookoła Mazowsza” czy wyścig z cyklu Legia MTB Maraton. Natomiast szlaki rowerowe wraz z corocznym Powiatowym Rajdem Rowerowym „Śladami Historii” czekają na miłośników turystyki rowerowej. Rosnącą w siłę formą turystyki w powiecie kozienickim jest tzw. ekoturystyka. Od tradycyjnej turystyki różni się ona tym, iż turyści ją uprawiający zwracają szczególną uwagę na poszanowanie przyrody, ekosystemów przyrodniczych, którymi się poruszają.

ZABYTKI

Na terenie powiatu występują liczne zabytki oraz miejsca historyczne. W strukturze przestrzennej powiatu widoczne jest ich duże rozproszenie (Rysunek 8). Jeden z zabytków jakim jest pałac opacki należący do Pobenedyktyńskiego Zespołu Klasztornego w Opactwie w części należy do Powiatu Kozienickiego. Potencjałem do zwiększenia atrakcyjności zabytków może być poszerzenie szlaków turystycznych o miejsca zabytkowe. Według Programu Opieki nad Zabytkami w Powiecie Kozienickim na lata 2017-2020 problemem jest brak wypracowanych działań na poziomie samorządów na rzecz dofinansowania prac remontowych, konserwatorskich czy renowacyjnych zabytków. Ponadto wskazano na brak działań w celu pozyskania środków Unii Europejskiej na ochronę zabytków. W rejestrze zabytków prowadzonym przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków znajduje się 46 obiektów, do których zaliczają się:

- Brzustów - mauzoleum legionistów z 1914 r,
- Garbatka-Letnisko – dawna leśniczówka,
- Brzoza - kościół par. pw. św. Bartłomieja, dzwonnica, skarbczyk, ob. kaplica pw. MB Królowej Różańca Świętego, park płacowy, spichrz folwarczny, pomnik misyjny, zajazd
- Głowaczów - cmentarz rzym.-kat. (najstarsza część, z nagrobkami),
- Wólka Brzózka - park „Grądy”,
- Boguszówka - park,
- Borek - fort V (twierdza Dęblin),
- Oleksów - kościół par. pw. św. Stanisława Biskupa,
- Stary Regów - park,
- Wysokie Koło - zespół klasztorny dominikanów: kościół, klasztor, ob. plebania,
- Grabów nad Pilicą - cmentarz wojenny z I wojny światowej, strażnica graniczna, ob. urząd gminy, park,
- Brzeźnica - kościół par. pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa, d. cmentarz przy kościele,
- Janików - park,
- Kozienice - kościół par. pw. Świętego Krzyża, cmentarz par. rzym.-kat., cmentarz żydowski, cmentarz rodziny Dehnów, willa przy ul. Kochanowskiego, dworek przy al. 1 Maja, zespół pałacowy: pałac, park,
- Kozienice - Stara Wieś - kaplica,
- Ryczywół - kościół pw. św. Katarzyny, dzwonnica,
- Stary Chinów - cmentarz ewangelicko-augsburski,
- Świerże Górne - dzwonnica cmentarna, cmentarz wojenny z I wojny światowej,
- Wólka Tyrzyńska - zagroda, dom, drewn., chlew, stodoła, spichrz, szopa,
- Magnuszew - kościół par. pw. św. Jana Chrzciciela, dzwonnica wraz z placem przykościelnym, d. zajazd wraz z otoczeniem (teren pomiędzy ul. Warszawską i ul. Saperów),
- Rozniszew - kościół pw. Narodzenia NMP, dzwonnica, plac przykościelny, ogrodzenie, starodrzew
- Trzebień - zespół pałacowy: pałac - oficyna - park
- Głusiec - fort VI „Głusiec” (twierdza Dęblin),
- Nagórniki Wielki - fort kolejowy „Wannowski” (twierdza Dęblin),
- Sieciechów - kościół par. pw. św. Wawrzyńca, dzwonnica, cmentarz kościelny,
- Sieciechów - Opactwo - zespół klasztorny benedyktynów: kościół pw. Wniebowzięcia NMP, klasztor, dzwonnica, przeorat, ob. plebania, pałac opacki, ogrodzenie mur. z kaplicami

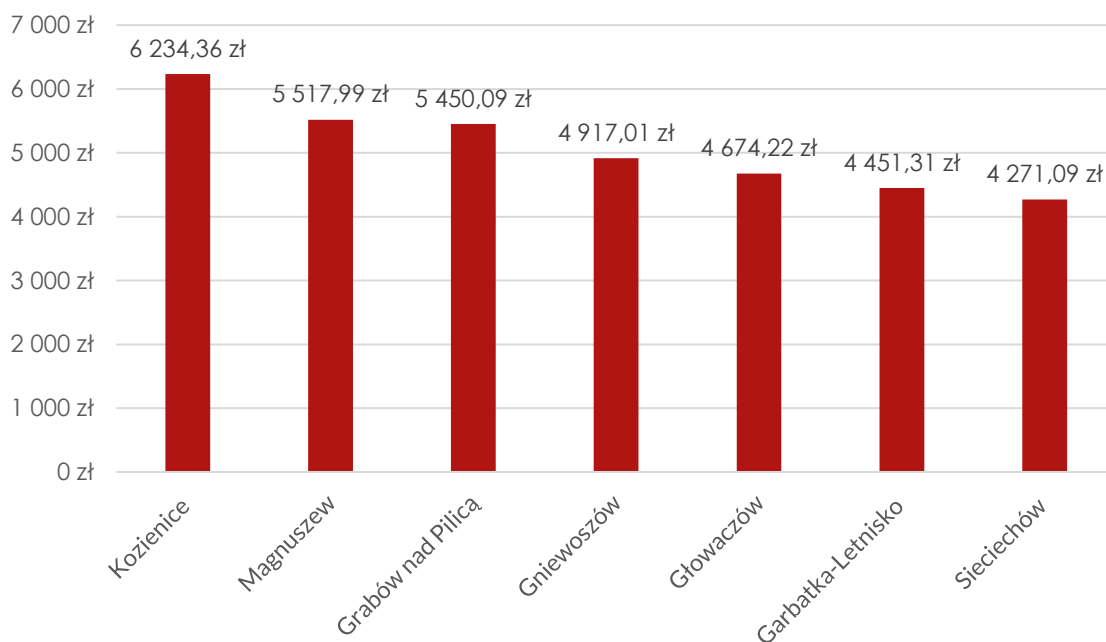
Rysunek 8. Obiekty wpisane do rejestru zabytków na terenie powiatu koziernickiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z Systemu Informacji Przestrzennej Powiatu Koziernickiego

Bogata oferta kulturalna, przyrodnicza oraz liczne zabytki i atrakcje przyciągają coraz większą liczbę turystów. Świadczy o tym fakt, iż na przestrzeni 10 lat zwiększyła się liczba turystycznych obiektów noclegowych. Wydarzenia kulturalne prezentujące lokalne tradycje oraz historię zachęcają do aktywnego uczestnictwa i sprawiają, że w powiecie koziernickim jest duży potencjał turystyczny. Na terenie powiatu znajduje się jeden dom kultury oraz inne instytucje kultury w postaci muzeum czy bibliotek. Prowadzą one działalność edukacyjną, rozrywkową oraz artystyczną. W powiecie funkcjonuje 17 grup artystycznych, 14 kół gospodyń wiejskich oraz 3 kluby seniora. Infrastruktura turystyczna jest na dobrym poziomie. Koziernice posiadają kompleksową bazę sportowo-rekreacyjną oraz miejsca noclegowe i punkty gastronomiczne. W pozostałych miejscowościach infrastruktura jest o mniejszej skali i natężeniu. Noclegi zapewniane są głównie przez gospodarstwa agroturystyczne. Z kolei duża ilość wyznaczonych szlaków pieszych i rowerowych zachęca do aktywnego spędzania czasu na terenie powiatu koziernickiego.

14. FINANSE

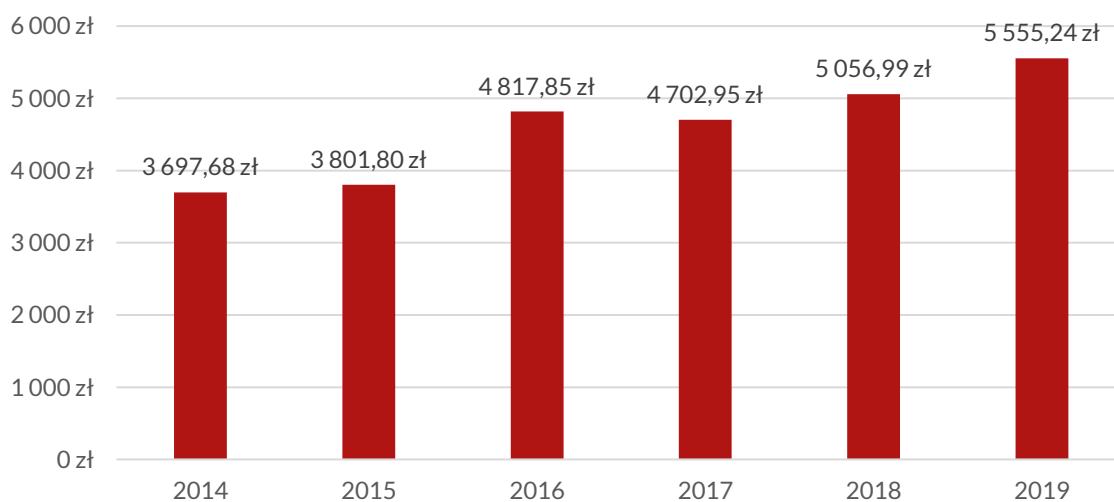
Dochody własne budżetów gmin w powiecie kozienickim kształtują się na poziomie 5 555,24 zł na osobę. Na Wykres 30 przedstawiono dochody dla poszczególnych gmin powiatu w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2019 roku. Najwyżej kształtują się dochody własne gminy Kozienice (6 234,36 zł na osobę), które są wyższe o 679,12 zł w porównaniu do całego powiatu. Najmniejsze dochody własne gminy osiąga gmina Sieciechów (4 271,09 zł na osobę) i są mniejsze od średniej dla powiatu o 1 284,15 zł.

Wykres 30. Dochody własne budżetów gmin powiatu kozienickiego na 1 mieszkańca za 2019 rok

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

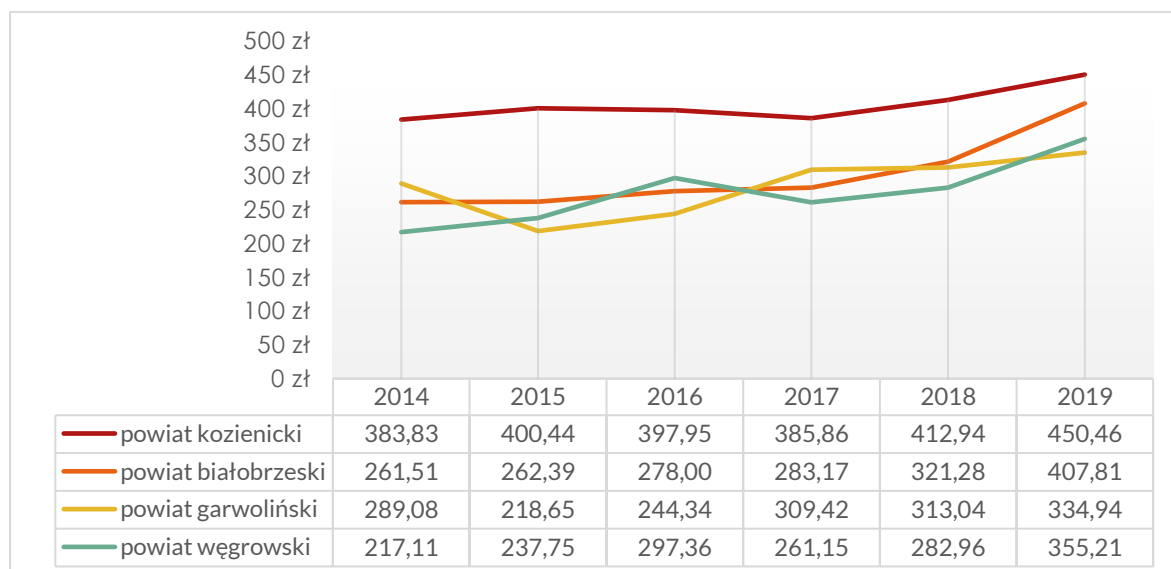
Dochody własne gmin powiatu kozienickiego w latach 2014-2019 utrzymują tendencję wzrostową z wyraźnym uskokiem wzrostu dochodu w roku 2016 (Wykres 31). W pozostałych latach wzrost ten następuje w postaci liniowej. W 2019 roku w stosunku do 2014 przeciętne dochody własne budżetu poszczególnych gmin w powiecie kozienickim wzrosły o 1 857,56 zł w przeliczeniu na 1 mieszkańca.

Wykres 31. Dochody własne gmin powiatu kozienickiego w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2014-2019

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Powiat kozienicki uzyskał w 2019 roku dochód własny na poziomie 27 141 417 zł, z czego 14 902 845 zł stanowił podatek od osób fizycznych. W przeliczeniu na 1 mieszkańca dochód wyniósł 450,46 zł i jest najwyższy spośród powiatów wybranych do analizy. Od 2017 roku widoczny jest znaczący wzrost dochodów w przeliczeniu na 1 osobę.

Wykres 32. Dochody własne powiatów w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2014-2019

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Powiat kozienicki pozyskiwał środki z funduszy UE. W ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich dofinansowano przebudowę dróg powiatowych, a w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego przeprowadzono termomodernizację budynku administracyjnego Starostwa Powiatowego w Kozienicach. Dodatkowo pozyskano fundusze na aktywizację osób długotrwale pozostających bez pracy w powiecie kozienickim. Dla 12 projektów realizowanych przez powiat kozienicki przyznano dofinansowanie z UE w wysokości 30 808 149,12 zł. W ramach działań PROW na lata 2014-2020 wartość dofinansowania wyniosła 39 643 146 zł, z czego największy udział środków został przeznaczony na budowę lub modernizację dróg lokalnych oraz restrukturyzację małych gospodarstw.

Dochody własne zarówno gmin jak i powiatu stopniowo wzrastają i na tle powiatów porównawczych są największe. Najwyżej kształtują się dochody gminy Kozienice, natomiast najmniejszymi dochodami na mieszkańca odznacza się gmina Sieciechów. Ponadto powiat aktywnie pozyskuje środki funduszy UE na finansowanie różnych inwestycji rozwojowych.

15.SPIS TABEL I RYSUNKÓW

Tabela 1. Powierzchnia gmin w powiecie kozienickim	4
Tabela 2. Gęstość zaludnienia w wybranych powiatach.....	6
Tabela 3. Przyrost naturalny na 1000 ludności w powiecie kozienickim w latach 2015-2020.....	8
Tabela 4. Saldo migracji ogółem dla powiatu kozienickiego w latach 2010-2020.....	8
Tabela 5. Migracje na pobyt stały według ekonomicznych grup wieku w powiecie kozienickim.....	8
Tabela 6. Kierunki migracji ludności z terenu powiatu kozienickiego	9
Tabela 7. Prognozowana w 2014 roku liczba ludności na lata 2030, 2040 oraz 2050.....	9
Tabela 8. Liczba uczniów w szkołach ponadpodstawowych, podstawowych i przedszkolach w powiecie kozienickim.....	13
Tabela 9. Zestawienie zawodów deficytowych w powiecie kozienickim z oferowanymi zawodami w ramach kształcenia w szkołach zarządzanych przez powiat.....	16
Tabela 10. Zdawalność egzaminów maturalnych w placówkach oświatowych prowadzonych przez powiat kozienicki.....	16
Tabela 11. Zdawalność egzaminów maturalnych w wybranych powiatach w porównaniu do średniej województwa (szkoły publiczne i niepubliczne)	17
Tabela 12. Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej wg ekonomicznych grup wieku....	19
Tabela 13. Rodziny w powiecie kozienickim, którym na podstawie decyzji przyznano pomoc wg powodów przyznania pomocy.....	19
Tabela 14. Wykaz wydanych orzeczeń o niepełnosprawności z terenu Powiatu Kozienickiego w latach 2017-2019.....	20
Tabela 15. Liczba osób z niepełnosprawnością objętych działaniami PCPR w latach 2017-2019.....	20
Tabela 16. Wysokość środków PFRON na realizację zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnością z terenu Powiatu Kozienickiego w latach 2017-2019	20
Tabela 17. Liczba osób z niepełnosprawnością korzystająca z dofinansowania i wysokość środków PFRON na poszczególnych zadaniach w latach 2017-2019.....	21
Tabela 18. Łóżka w szpitalach ogólnych - wskaźniki	26
Tabela 19. Frekwencja wyborcza mieszkańców powiatu kozienickiego na tle innych jednostek samorządowych w latach 2018-2020	27
Tabela 20. Nowopowstałe podmioty gospodarki narodowej w 2020 roku w wybranych powiatach	37
Tabela 21. Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca w 2019 roku	38
Tabela 22. Planowanie przestrzenne w powiecie kozienickim	41
Tabela 23. Planowanie przestrzenne na tle wybranych powiatów	41
Tabela 24. Tereny prawnie chronione w powiecie kozienickim	41
Tabela 25. Porównanie powierzchni parków krajobrazowych i terenów chronionych w odniesieniu do wybranych powiatów	42
Tabela 26. Odsetek odpadów komunalnych zebranych w sposób selektywny w stosunku do ogółu odpadów z gospodarstw domowych.....	45
Tabela 27. Udział odpadów komunalnych zebranych w sposób selektywny w relacji do ogółu odpadów w wybranych powiatach.....	45
Tabela 28. Infrastruktura techniczna w powiecie kozienickim.....	46

Tabela 29. Infrastruktura techniczna w gminach powiatu kozienickiego	47
Tabela 30. Infrastruktura techniczna w wybranych powiatach.....	47
Tabela 31. Infrastruktura drogowa w powiecie kozienickim	48
Tabela 32. Infrastruktura drogowa w powiecie kozienickim w podziale na kategorie dróg (2020r.)	48
Tabela 33. Długość dróg rowerowych w powiecie kozienickim na tle powiatów porównawczych w latach 2017-2020.....	51
Tabela 34. Liczba wypadków w wybranych powiatach w 2019 roku	52
Tabela 35. Liczba budynków mieszkalnych w gminach powiatu kozienickiego w 2020 roku	53
Tabela 36. Średnia cena za 1m ² lokali mieszkalnych w 2019 roku w wybranych powiatach.....	54
Tabela 37. Liczba lokali mieszkalnych w zasobach poszczególnych gmin.....	55
Tabela 38. Poziom czytelnictwa w gminach powiatu kozienickiego	56
Tabela 39. Działalność grup artystycznych na terenie powiatu kozienickiego oraz liczba ich członków w 2020 roku.....	57
Tabela 40. Obiekty noclegowe w wybranych powiatach	58
Tabela 41. Turyści korzystający z noclegów w wybranych powiatach.....	58
Rysunek 1. Położenie gmin wchodzących w skład powiatu kozienickiego.....	4
Rysunek 2. Prognoza zmiany liczby ludności w gminach powiatu kozienickiego do 2030 roku.....	10
Rysunek 3. Placówki opieki zdrowotnej na terenie powiatu kozienickiego	25
Rysunek 4. Mapa funkcjonalno-przestrzenna powiatu kozienickiego	40
Rysunek 5. Mapa form ochrony przyrody na terenie powiatu kozienickiego.....	43
Rysunek 6. Mapa dostępu do szerokopasmowego internetu w powiecie kozienickim.....	48
Rysunek 7. Mapa komunikacyjna powiatu kozienickiego	50
Rysunek 8. Obiekty wpisane do rejestru zabytków na terenie powiatu kozienickiego	60
Wykres 1. Liczba ludności powiatu kozienickiego ogółem w latach 2010-2020	5
Wykres 2. Gęstość zaludnienia w powiecie kozienickim (os/km ²).....	5
Wykres 3. Demografia powiatu kozienickiego w podziale na liczbę mężczyzn oraz liczbę kobiet w latach 2010-2020.....	6
Wykres 4. Liczba ludności powiatu kozienickiego w podziale na grupy wiekowe w 2020 roku.....	7
Wykres 5. Ludność w podziale na ekonomiczne grupy wiekowe w powiecie kozienickim w latach 2015-2020	7
Wykres 6. Współczynnik skolaryzacji w szkołach podstawowych w poszczególnych gminach powiatu kozienickiego w 2019 roku.....	11
Wykres 7. Współczynnik skolaryzacji w szkołach podstawowych w wybranych powiatach w 2019 roku	12
Wykres 8. Uczniowie przypadający na 1 oddział w szkołach podstawowych w gminach powiatu kozienickiego	12

Wykres 9. Uczniowie przypadający na 1 oddział w szkołach podstawowych w wybranych powiatach	13
Wykres 10. Szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży w powiecie kozienickim (bez specjalnych).....	14
Wykres 11. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w powiecie kozienickim na 10 tys. ludności	18
Wykres 12. Liczba osób pracujących według grup sekcji w powiecie kozienickim, dane na rok 2019	28
Wykres 13. Stopa bezrobocia rejestrowanego powiatu kozienickiego na przestrzeni lat 2010-2020	29
Wykres 14. Stopa bezrobocia rejestrowanego w 2020 roku.....	29
Wykres 15. Odsetek bezrobotnych zarejestrowanych w powiecie kozienickim wg grup wieku w 2020 roku	30
Wykres 16. Odsetek bezrobotnych zarejestrowanych wg poziomu wykształcenia w 2020 roku	30
Wykres 17. Bezrobotni zarejestrowani wg czasu pozostawania bez pracy w 2020 roku.....	31
Wykres 18. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w 2019 roku.....	32
Wykres 19. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w powiecie kozienickim w latach 2010-2019	33
Wykres 20. Podmioty gospodarki narodowej występujące na terenie powiatu kozienickiego wg formy prawnej w 2019 roku.....	34
Wykres 21. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na terenie powiatu kozienickiego wg sekcji PKD 2007	35
Wykres 22. Zatrudnieni w podziale na sektory gospodarki w powiecie kozienickim w 2019 roku	36
Wykres 23. Nowopowstałe podmioty gospodarki narodowej w latach 2018-2020 w powiecie kozienickim.....	37
Wykres 24. Emisja zanieczyszczeń na terenie powiatu kozienickiego.....	44
Wykres 25. Infrastruktura techniczna na terenie powiatu kozienickiego w latach 2014-2019	46
Wykres 26. Wypadki drogowe na terenie powiatu kozienickiego w latach 2014-2019	52
Wykres 27. Średnia cena lokali mieszkalnych w powiecie kozienickim w latach 2018-2019	53
Wykres 28. Mediana cen za 1 m ² lokali mieszkalnych w powiecie kozienickim w latach 2018-2019.....	54
Wykres 29. Wyposażenie mieszkań w powiecie kozienickim w podziale na miasto i wieś w latach 2017-2019	55
Wykres 30. Dochody własne budżetów gmin powiatu kozienickiego na 1 mieszkańca za 2019 rok	61
Wykres 31. Dochody własne gmin powiatu kozienickiego w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2014-2019	61
Wykres 32. Dochody własne powiatów w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2014-2019	62